

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
«РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК
ОРТАЛЫҒЫ» РМҚК**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
РГКП «РЕСПУБЛИКАНСКИЙ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ»**

**Қосымша білім беру ұйымдарының (жас натуралистер,
техниктер және т.б. станциялары) қызметін бейінді мектеп
бағдарламасымен интеграциялау**

Әдістемелік нұсқаулықтар

**Интеграция деятельности организаций дополнительного
образования (станций юных натуралистов, техников и др.)
с программами профильной школы**

Методические рекомендации

Астана қ., 2014

**Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің
«Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК
РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного
образования» Министерства образования и науки Республики Казахстан**

Қосымша білім беру ұйымдарының (жас натуралистер, техниктер және т.б. станциялары) қызметін бейінді мектеп бағдарламасымен интеграциялау (әдістемелік ұсынымдар) – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК – Астана, 2014 жыл – 176 б.

Интеграция деятельности организаций дополнительного образования (станций юных натуралистов, техников и др.) с программами профильной школы (методические рекомендации) – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования» – Астана, 2014 год – 176 с.

Әдістемелік ұсынымдарда мектептен тыс қосымша білім беру ұйымдарының жалпы орта білім беру ұйымдарында кәсіпалды даярлығын және бейінді оқытуды іске асыру қызметін интеграциялаудың рөлі ашылады.

Әдістемелік ұсынымдар жалпы білім беру мектептері мен мектептен тыс ұйымдарда балаларға қосымша білім беру жүйесінің басшыларына және педагогтеріне арналған.

В методических рекомендациях раскрывается роль интеграции деятельности внешкольных организаций дополнительного образования по реализации предпрофильной подготовки и профильного обучения в организациях общего среднего образования.

Методические рекомендации предназначены руководителям и педагогам системы дополнительного образования детей общеобразовательных школах и внешкольных организациях.

Рецензент: Жапарова Сая Бекетқызы, т.ғ.к., С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті экология кафедрасының доценті

Рецензент: Жапарова Сая Бекетовна, к.т.н., доцент кафедры экологии Казахского агротехнического университета им.С.Сейфуллина

*ҚР БжҒМ Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік
орталығы РМҚК әдістемелік кеңесі ұсынады
(2014 ж. 30.03. № 1 хаттама)*

**© Республикалық қосымша білім беру
оқу-әдістемелік орталығы РМҚК., 2014**

Мазмұны

Кіріспе	5
Бірыңғай білім беру кеңістігінде балаларға қосымша білім берудің рөлі	7
Жалпы білім беру мектебінде балаларға қосымша білім беруді ұйымдастырудың шетелдік модельдері	14
Бейіндік мектептерді дамытудың отандық тарихы	19
Тұлғаны жан-жақты дамыту факторы ретінде балалардың жалпы орташа және қосымша білімінің өзара іс-қимылының интеграциялық моделі	24
Балаларға қосымша білім беру ұйымдарының білім беру саясатының көшбасшысы ретінде әлеуметтік-салалық құрылымға интеграциясының моделі	34
Ұлттық балалар мен жасөспірімдерге арналған интерактивтік парк – инновациялық қосымша білім беру ресурсы	38
Балалар ғылыми-техникалық шығармашылығын дамыту факторы ретінде жалпы және қосымша білім берудің интеграциясы	49
Балаларға қосымша білім берудің білім беру бағдарламаларын жазу бойынша әдістемелік ұсынымдар	62
Балаларды әлеуметке ойдағыдай бейімдеу үшін қосымша және жалпы білім беру интеграциясы бойынша Павлодар қаласының «Балалар-жасөспірімдер экология және туризм орталығы» МКҚК жұмысының тәжірибесі	66
Қорытынды	70
Қосымша	
«Қоршаған орта мониторингі» элективті курсының білім беру оқыту бағдарламасы	72
«Электрлік тұрмыстық аспаптарды жөндеу» элективті курсының білім беру оқыту бағдарламасы	78
«Менің бірінші ғылыми еңбегім» элективті курсының білім беру оқыту бағдарламасы	82
Балаларға қосымша білім берудегі аса өзекті бағыттардың үлгілік тізбесі	88
Пайдаланылатын және ұсынылатын әдебиеттер тізімі	174

Содержание

Введение	90
Роль дополнительного образования детей в едином образовательном пространстве	92
Зарубежные модели организации дополнительного образования детей в общеобразовательной школе	99
Отечественный опыт развития профильных школ	104
Интеграционная модель взаимодействия общего и дополнительного образования детей как фактор всестороннего развития личности	108
Модель интеграции организаций дополнительного образования детей в социально-отраслевую структуру как лидера образовательной политики	117
Национальный интерактивный парк для детей и юношества – инновационный ресурс дополнительного образования	121
Интеграция общего и дополнительного образования как фактор развития детского научно-технического творчества	132
Методические рекомендации по написанию образовательных программ дополнительного образования детей	146
Опыт работы ГККП «Детско-юношеский центр экологии и туризма» города Павлодара по интеграции дополнительного и общего образования для успешной адаптации детей в социуме	150
Заключение	154
Приложения	
Образовательная учебная программа элективного курса «Мониторинг окружающей среды»	156
Образовательная учебная программа элективного курса «Ремонт электробытовых приборов»	162
Образовательная учебная программа элективного курса «Мой первый научный труд»	166
Примерный перечень наиболее актуальных направлений в дополнительном образовании детей	172
Список используемой и рекомендуемой литературы	174

Кіріспе

Соңғы онжылдықтардағы ілгерілеуші идеялардың ішінде үздіксіз білім беру идеясы елеулі орынға ие. Оның мәні — әрбір адамға өмір бойына тұтас тұрақты шығармашылық жаңаруды, дамуды және жетілуді қамтамасыз ету. Бүгінгі күні адамның білімділігі оның тек арнайы (пәндік) білімдерімен ғана емес, отандық және әлемдік мәдениет дәстүрлерін, құндылықтардың қазіргі жүйесін бағытқа алатын, белсенді әлеуметтік бейімделуге және өмірдегі жолын дербес таңдауға, өз бетінше білім алуға және өзін өзі жетілдіруге қабілетті тұлға ретінде жан-жақты дамуымен айқындалады.

Адамның зияткерлік даму деңгейі экономиканы дамытудың басты стратегиялық ресурсына және маңызды факторына айналған қазіргі қоғамда білім берудің деңгейі мен сапасына жаңа талаптар қойылуда.

Интеграция қазіргі қоғамды дамытудың маңызды факторы болып табылады. Интеграциялық процестер бүгінгі күні біртұтас әлемге қарай қозғалудың жаһандық үрдісін бейнелей отырып, экономикада, саясатта, мәдениетте, ғылымда жүзеге асырылуда.

Соңғы жылдары мектеп пен балаларға қосымша білім беру ұйымдарын интеграциялау тақырыбы барынша өзектілікке ие болуда. Ол педагогика практикасында ХХ ғасырдың 80-ші жылдары пайда болды және мектепті дамытудың жаңа жолдарын іздестіру арнасында жекелеген жаңашыл басшылардың бастамасы бойынша жүзеге асырылды. Мектептердің балаларға қосымша білім ұйымдарымен ынтымақтастығы сол кезде де болғанын, бірақ интеграция – бұл жай ғана ынтымақтастық емес, бірыңғай әлеуметтік-педагогикалық жүйеге бірігу болып табылатынын айта кету керек. Бұл ведомстволық кедергілерді жеңуге, қосымша қаржыландыру көздерін іздеуге байланысты және екі ұжымның қызу инновациялық режимдегі жұмысын білдіретін күрделі процесс.

Білім беру жүйесі қызметтің қазіргі заманғы және перспективалы түрлеріне бағытталған. Бұл жаңа білім беру нысандарын іздеуді талап етеді, өзінің құрылымы мен функциялары бойынша көпбейінді және әртүрлі оқытудың дәстүрлі емес нысандары мен әдістері бар инновациялық білім беру орталықтарын құруға ынталандырады. Инновация түрлерінің бірі негізгі және қосымша білім беруді интеграциялау болып табылады.

Интеграция - (лат) – бөліктерді қалпына келтіру, толықтыру, біртұтас етіп (integer - тұтас) біріктіру оның үстіне, жай қоса салу емес, өзара сіңісу, өзара іс-қимыл, өзара пайымдау.

Білім берудің қосымша және басқа салаларын білім беру жүйесі шеңберінде интеграциялаудың мақсаты – баланың жеке тұлғасын дамытудың шарты ретінде біртұтас білім беру кеңістігін құру.

Интеграциялық оқытудың нәтижелері білім алушылардың шығармашылық ойлауын дамытуда пайда болады, ол оқу-танымдық қызметін қарқындатуға, жүйелендіруге, сондай-ақ мәдени сауаттылықты меңгеруге ықпал етеді. Интеграциялаудың міндеті бірнеше оқу пәнінің қарым-қатынасы аясын көрсету ғана емес, олардың органикалық нақты байланысы арқылы білім алушыларға бізді қоршаған әлемнің бірлігін ұқтыру. Өзге жағдайда интеграция пәнаралық байланыстың үстіртін констатация-пародиясына айналуы мүмкін.

Ғалымдар интеграция білім алушылардың сенімдері мен дүниетанымын қалыптастыруды жеделдетеді, уақытты ұтуға мүмкіндік береді дейді.

Қызметтің тиімді және перспективалы бағыттарының бірі қосымша және жалпы білім беруді интеграциялау болып табылады. Бұл балаларға қосымша білім беруді дамытуды оңтайландыруға, оның жүйелік сипаттамаларын күшейтуге, білім беру ұйымдарын дамыту процесіне басқа типтерді қосуға мүмкіндік береді, бұл, өз кезегінде, білім беру кеңістігін кеңейтеді, жекелеген бағыттарды бір жүйеге біріктіреді және бұл ретте әрбір ұйымның ерекшелігін сақтайды.

Қосымша білім беру жалпы білім беру ұйымдарында бала алмайтын немесе жеткілікті дәрежеде алмайтын білімдер кеңістігін толтыруға тырысады. Өзінің асқан ұтқырлығының нәтижесінде қосымша білім беру білім алушыларды дамыту мүмкіндігін кеңейтеді.

ҚР Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында «...қосымша білім беру білім алушылар үшін беделді болады және жеке тұлғаның кәсіби қалыптасуына ықпал ететін болады. Қосымша біліммен білім алушылар мен тәрбиеленушілердің 30-50 % қамтылатын болады» делінген.

Бірыңғай білім беру кеңістігінде балаларға қосымша білім берудің рөлі

Балаларға қосымша білім беру Қазақстанның білім беру саясатының басты бағытына, білім беру ұйымдарының барлық типтері мен түрлерінің білім беру процесінің ажырамас бөлігіне айналды, бұл әртүрлі деңгейдегі және біртұтас білім беру жүйесін құруға, білім алушылардың жеке ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, білім беру түрлері мазмұнының сабақтастығы міндетін шешуге мүмкіндік берді. Қосымша білім беру жүйесі толық көлемде ұсынатын әлеуметтік бейімдеу, психологиялық-педагогикалық қолдау, бос уақытты тиімді ұйымдастыру, «табыс жағдайы» және көптеген басқа нәрселер әр баланың өмірінде анағұрлым маңызды. Дәл осы жағдай балаларға қосымша білім беру жүйесін дамытуды мемлекеттік саясаттың басымдықтары қатарына қояды.

Білім беруді жаңғырту жалпы білім беру мектептері мен балаларға қосымша білім беру ұйымдарын бірыңғай білім беру кеңістігіне интеграциялауды көздейді, онда әрбір ұйым өз қызметінің мақсаттары, мазмұны, әдістері мен тәсілдері бойынша бірегей бола отырып, басқаны толықтырады, баланың жеке тұлғасын дамытуға өзінің үлесін қосады.

Білім беру кеңістігі – білім беру ортасы.

Білім беру кеңістігі – бұл жеке баланы немесе көп баланы (сынып, мектеп, ҚББО, аула, шағын аудан, қала және т.б.) қоршаған педагогикалық тұрғыдан орынды ұйымдастырылған орта. Орта өзінде мақсатқа бағытталған білім беру қызметі ұйымдастырылған кезде кеңістікке айналады. Өңірдің білім беру кеңістігін құрудың негізгі тетігі – бірыңғай педагогикалық міндеттерді, қағидаттарды және білім беруге деген тәсілдерді басшылыққа алатын ұйымдардың, ұжымдардың, педагогтердің өзара іс-қимылын ұйымдастыру.

Білім беру кеңістігі – білім беру бағдарламаларының жиынтығы өңірдің білім беру кеңістігі шеңберінде білім беру талаптарын қанағаттандыратын көпдеңгейлі бағдарламалардың жиынтығы ретінде қарастырылады. Мұндай білім беру кеңістігін құрудың басты тетігі – негізінен оны құруға қатысатын тапсырыс берушілердің сұраныстарын білдіретін білім беру бағдарламаларының (оның ішінде балаларға қосымша білім беру) пакетін қалыптастыру. Оның үстіне, бұл білім беру бағдарламаларының жиынтығы басты талапқа жауап беруі – тапсырыс берушілердің жеке білім беру траекторийлерін құруы үшін жағдайлар жасауы тиіс.

Білім беру кеңістігі – балалар кеңістігі.

Бұл кеңістік баланы нақты дамытуды айқындайтын, өмір сүру мәнін іздеудің бастамасы. Ол әртүрлі кеңістіктердің жиынтығы ретінде қарастырылуы мүмкін:

- *әлеуметтік орта (отбасы қатынастары әлемін қоса),*
- *мәдени орта (білім беру жүйесін қоса),*
- *ақпараттық орта,*
- *табиғат әлемі,*
- *бала сезімдерінің кеңістігі.*

Балаларға қосымша білім берудің білім беру оқу бағдарламалары баланың жеке мүмкіндіктері, әлеуметтік-мәдени даму жағдайлары ескеріле отырып, оның өзінің мүдделері мен қажеттіліктеріне құрылады. Қосымша білім беру жүйесінде сабақ ала отырып, бала жеке таңдау жасауға үйренеді, өз қабілеттерін танудың тетігін табады, әртүрлі тұрмыс салаларында рухани-адамгершілік және практикалық қызмет тәжірибесін алады, өзіндік өмір сүру перспективасының мақсаттарын түсінеді. Балаларға қосымша білім беру ұйымының міндеті онымен қамтылған әрбір балаға өзін қайталанбас шығармашыл дара тұлға ретінде көрсетуге мүмкіндік беретін білім беру процесін ұйымдастыру болып табылады.

Балаларға қосымша білім беру заң бойынша қазіргі қазақстандық қоғамда қалыптасқан білім беру кеңістігінің маңызды құрамдас бөлігі ретінде қарастырылады. Ол әлеуметтік тұрғыда сұранысқа ие және өзінде баланың жеке тұлғасын тәрбиелеуді, оқытуды және дамытуды тығыз байланыста үйлестірген білім беру ретінде қоғам мен мемлекет тарапынан үнемі назар аударуды қажет етеді.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Назарбаев облыстардың, Астана және Алматы қалаларының әкімдеріне балаларға арналған қосымша білім беру ұйымдары желісін кеңейтуді тапсырды (2012 жылғы 13 қарашадағы № 03-10.5)

2013 жылы 2012 жылмен салыстырғанда балаларға қосымша білім беру ұйымдарының саны **39 бірлікке** өсті:

оқушылар сарайлары, үйлері – 186 (2012 жылы - 175); жас туристер станциялары – 35 (2012 жылы - 26); жас техниктер станциялары мен техникалық шығармашылық орталықтары – 24 (2012 жылы - 21); жас натуралистер станциялары – 18 (2012 жылы - 18); балалар музыка мектептері – 208 (2012 жылы - 206); балалар көркемөнер мектептері – 31 (2012 жылы - 30); балалар өнер мектептері – 137 (2012 жылы - 110);

қызығушылық клубтары – 23 (2012 жылы - 24); жыл бойғы лагерьлер – 13 (2012 жылы - 10); аула клубтары – 7 (2012 жылы - 7).

2014 жылғы 15 қаңтардағы жағдай бойынша республиканың 680 қосымша білім беру ұйымында 576209 білім алушы айналысады, бұл жалпы оқушылар санының 23,1 % құрайды.

Қосымша білім берудің білім беру оқыту бағдарламалары жалпы білім беру мектептерінде табысты іске асырылуда. Өңірлердің білім беру басқармаларының есептік деректері бойынша 2013 жылғы 1 қазандағы жағдай бойынша елімізде 53 272 үйірме жұмыс істейді, оларда қосымша білім берумен оқушылардың 35,1 %-ы қамтылған.

Балаларға қосымша білім беру жүйесінде елеулі орынды білім алушылардың ғылыми-техникалық шығармашылығын ұйымдастыру алады. Қазақстанда **21** жас техниктер станциясы мен техникалық шығармашылық орталығы жұмыс істейді. Оларға **11 мыңнан** астам оқушы қатысады. 189 балалар шығармашылығы үйлерінде, орталықтарында ғылым, техника, техникалық бейін үйірмелері ашылып, жұмыс істеуде.

Балаларға экологиялық-биологиялық қосымша білім берудің негізін табиғатты қорғау қызметіне бағытталған **18** жас натуралистер станциясы мен экологиялық-биологиялық орталық (12 мыңнан астам бала), оқу-зерттеу жұмыстары мен жобаларын жүргізу құрайды.

Қазіргі уақытта республикада шамамен 16 мың оқушы қатысатын **35** жас өлкетанушы туристер станциялары мен орталықтары жұмыс істейді.

206 балалар музыка мектебінде, 30 балалар көркемөнер мектебі мен 110 балалар өнер мектебінде 100 мыңнан астам бала білім алады.

24 қызығушылық клубында, 10 жылдық лагерінде, 7 аула клубында, сондай-ақ қосымша білім беру ұйымдары жанындағы 508 аула клубында 120 мыңнан астам баланың денсаулығы қамтамасыз етілген.

Соңғы уақытта балаларға қосымша білім беру жүйесі айтарлықтай өзгерістерді бастан кешірді және білім берудің осы түріне бірегейлік пен ерекше әлеуметтік мән беретін сапалы сипаттамалардың бірқатарына ие болды.

Олардың ішінде:

оқыту мен тәрбиелеу процестерінің жеке бағдарлануы;
бейінділік, практикалық бағыттылық, кәсіби бағдар;

ұтқырлық пен көпфункционалдылық;
эртүрлі деңгейлілік;
білім берудің мазмұны, нысандары, әдістері;
білім беру әдістемелерін дараландыру;
білім алушылардың қызметін белсендендіру арқылы оқытудың тәрбиелеу функциясын дамыту;

қоғамда жаңа өмір сүру жағдайларында балаларды сауықтыру және әлеуметтік тәрбиелеу.

Республикада бұл бағытты дамыту қажеттігі бірыңғай білім беру кеңістігін және білім беру қызметтерінің қосымшалылығын қамтамасыз етудің негізіндегі түрлерді сақтау идеясына негізделеді.

Қазіргі мектепте мазмұн мен технологияларды мақсатты тұжырымдау контекстінде өзгертудің инновациялық сипаттамасы айтарлықтай дәрежеде қосымша білім беру есебінен күшейтілуі мүмкін, оның сипаты қызмет түрлерін еркін таңдауды, білім алушылардың жоғары бейімділігін, яғни, жеке тұлғаның нақты шығармашылық ашылуын болжамдайды.

Негізгі білім берудің әрбір сатысы үшін қосымша білім беру белгілі бір жас ерекшелігі жағдайларында жеке тұлғаны дамытудың мақсатты тұжырымдау ерекшелігіне сүйене отырып, өзінің мазмұндық модулін ұсынуға қабілетті:

- мектепке дейінгі білім беру кезеңінде – мектепалды дайындығы;
- бастауыш білім беру кезеңінде – білім алушының өз ұстанымын меңгеруіне көмектесу: қызығушылықтары бойынша эртүрлі білім беру қоғамдастықтарына қосу;

- негізгі жалпы білім беру кезеңінде – жеке тұлғаның өз орнын табу процесін қолдау: эртүрлі қызмет салаларында маңызды проблемалар спектрін кеңейту және оларды шешудің тәжірибесіне ие болу;

- жалпы орта білім беру кезеңінде – білім алушылардың кәсіптік айқындалу процесін сүйемелдеу, кәсіпке дейінгі дайындықпен қамтамасыз ету.

Қосымша білім берудің білім беру оқу бағдарламаларын іске асырудың басты білім беру нәтижесі барлық қызмет саласында сауатты, білім, жұмыс істеу білігі ретінде баланың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру болып табылады.

Елді әлеуметтік-экономикалық, индустриялық-инновациялық дамытудың қазіргі заманғы бағыттары қосымша білім беру жүйесінің

жаңа тәсілдерін, ұйымдастырушылық нысандарын және жаңғыртуды қажет етеді.

Білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі ұлттық жоспарда оқушылар сарайларының, үйлерінің, музыка мектептерінің, жас техниктер, натуралистер станцияларының және т.б. жұмыстарына түбегейлі өзгертулер енгізу көзделген. Олардың материалдық-техникалық базасы жаңартылатын болады. Инновациялық нысандардың жаңа технологиялары, балалар интерактивті парктері, технопарктер, мұражайлар, ғылыми үйірмелер және т.б. енгізілетін болады.

Осының бәрі жеке тұлғаның кәсіптік өзін өзі айқындауына, білім алушылардың шығармашылық қызметке деген қажеттіліктерін қалыптастыруға, білім алушылардың шығармашылық зерттеушілік ізденісінің біліктері мен дағдыларын дамытуға ықпал ететін болады.

Балаларға қосымша білім беру ұйымдарының білім беру мазмұнының қазіргі кезеңдегі дамуында орын алған үрдістерді ескере отырып, едәуір саралануын қамтамасыз ететін басымдықтарының ішінде мыналарды атауға болады:

қызметтің жаңа бағыттарын жүзеге асыру (ақпараттық технологиялар, балалар интерактивті парктері, технопарктер, мұражай педагогикасы, журналистика және т.б.)

бағдарламалардың жас ерекшелік диапазонын кеңейту (мектепке дейінгі жастағы балаларға арналған мектепалды даярлығы, жоғары сынып оқушыларына арналған ұйымдардың желілік өзара іс-қимылы жағдайларында бейінді оқыту)

жеке білім беру бағдарын таңдау құқығын қамтамасыз ете отырып, білім беру бағдарламалары спектрін кеңейту

әртүрлі деңгейлі бағдарламаларды кеңінен енгізу (жалпы мәдени, тереңдетілген, кәсіпке дейінгі деңгейлер)

Мүмкіндіктері шектеулі балалардың, жетім балалардың және ата-анасының қамқорынсыз қалған балалардың, сондай-ақ күрделі өмір сүру жағдайларында қалған балалардың қосымша білім алу мүмкіндіктерін кеңейту алда тұрған мәселе. Қосымша білім беру оқу бағдарламаларының вариативтілігі, сондай-ақ оларлы іске асыру нысандары қалалық және ауылдық білім берудің арасындағы айырмашылықтарды төмендетуді де қамтамасыз етуі тиіс.

Балаларға қосымша білім беруді дамытудың маңызды бағыттары мыналар болуы тиіс:

әртүрлі білім беру технологияларын белсенді меңгеру (ізденушілік, зерттеушілік, жобалаушылық)

әртүрлі қызмет нысандарын пайдалану (мектептер, қозғалыстар, ойындық, демалыс бағдарламалары, ғылыми қоғамдар, экспедициялар, олимпиадалар)

Білімдер қоғамына көшу жағдайларында қызметті түрлендіру және әртүрлі ведомстволар қатыстырылуы тиіс, өндірістік, сол сияқты әлеуметтік бағыттағы ұқсас балалар ұйымдарын құру арқылы практикаға бағытталған білім беруге көшу қажет. Осыған байланысты, ғылым қаласы, балалар ғылыми мұражайлары, технопарктер, бизнес-инкубаторлар, балалар банктері, фермерлік шаруашылықтар және т.б. сияқты қосымша білім беру ұйымдарының жаңа нысандарын құру.

Қазақстанның білім беру саясаты білім беру саласында жалпыұлттық мүддені білдіре отырып, әлемдік дамудың жалпы үрдістерін ескереді, бұл балаларға қосымша білім беруде едәуір өзгерістер енгізу қажеттігіне негізделеді:

- білімдерді кеңінен дамытуға, өз бетімен білім алуға бейімдеуді, олардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға, әлеуметтік тұрғыда пайдалы қызметке қосуға, кәсіптік және жекебастылық өзін өзі айқындауға, өзін өзі дамытуға және өзін өзі тәрбиелеуге, оларды қоғамдағы өмірге бейімдеуге, толерантты сана қалыптастыруға, маңызды демалыс пен жұмысбастылығын ұйымдастыруға ықпал ететін орта құру үшін қажетті жағдайларды қамтамасыз етуге бағытталған, балаларға қосымша білім беру жүйесін жетілдіру;

- жастардың нарықтық экономика жағдайындағы бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету үшін қажетті қолжетімді және сапалы

білім беруді қамтамасыз ету мақсатында ведомствоаралық ынтымақтастықты дамыту;

- балаларға қосымша білім берудің әртүрлі білім беру деңгейлерімен өзара іс-қимылындағы бірыңғай білім беру кеңістігін сақтаудың жағдайларын жасау;

- нормативтік құқықтық базаны жетілдіру, оны қазақстандық заңнамадағы өзгертулерге сәйкес келтіру;

- инновациялық қызметті, ақпараттық технологияларды дамытуға бағытталған, жаңа ұрпаққа білім беру бағдарламаларын әзірлеу;

- кадрлық құрамды сақтау әрі нығайту, қазіргі заманғы талаптарды ескере отырып, олардың кәсіби деңгейін арттыру, қосымша білім берудің материалдық-техникалық базасын, ресурстық қамтамасыз етілуін нығайту.

Балаларға қосымша білім беру ведомствоаралық негізде дамуы тиіс және балаларды қолдау мен дамытудың кепілі болуы тиіс. Еліміздің балаларға қосымша білім берудегі қаржылық шығындары қазақстандық қоғам мен мемлекеттің болашақ дамуына, қоғамның зияткерлік, ғылыми-техникалық, шығармашылық және мәдени дамуының кадрлық әлеуетіне салынған ұзақ мерзімді инвестициялар болып табылады.

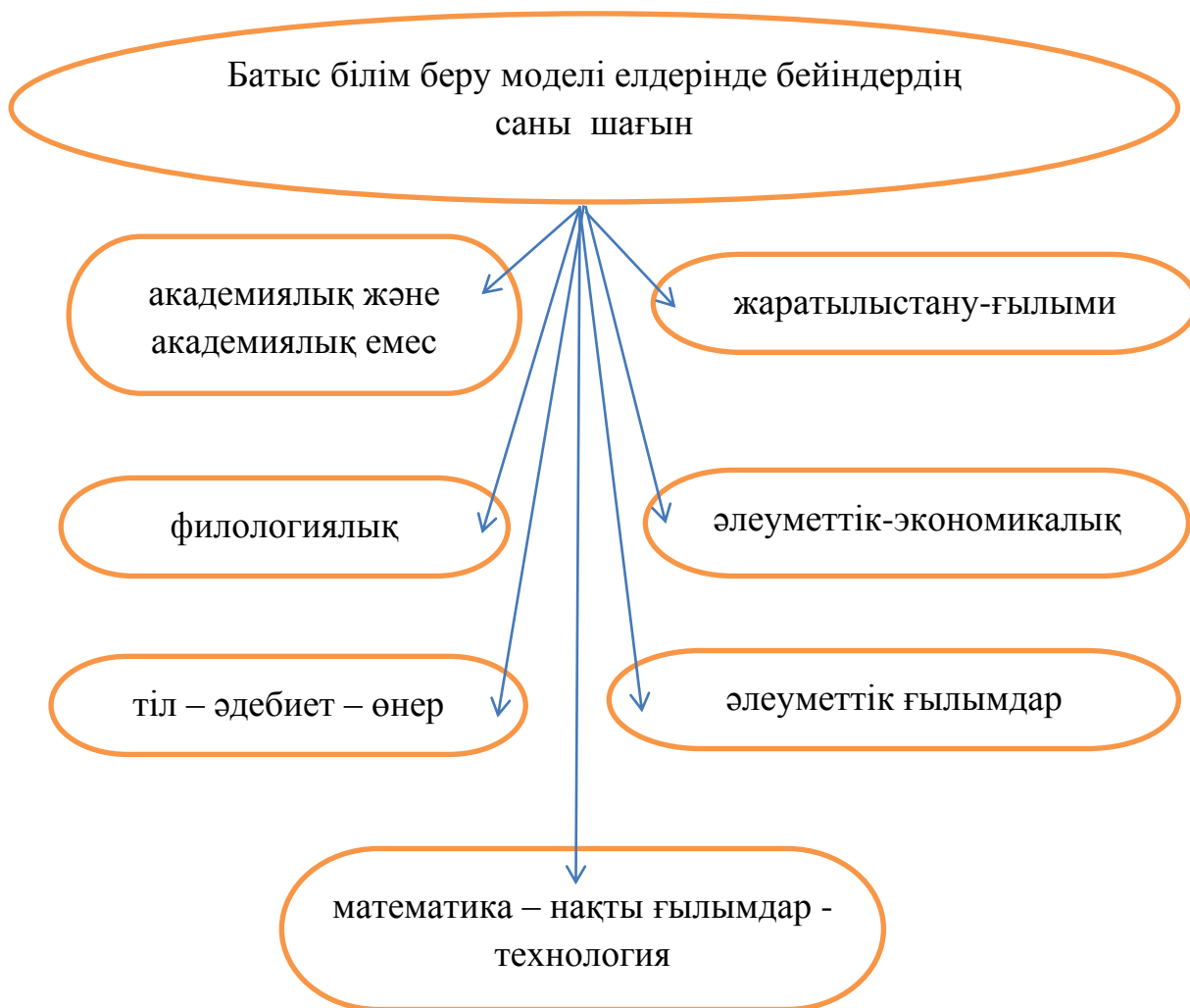
Жалпы білім беру мектебінде балаларға қосымша білім беруді ұйымдастырудың шетелдік модельдері

Білім беру реформалары бүгінгі күні әлемнің көптеген дамыған елдерінде жүруде. ХХІ ғасырдың ақпараттық-технологиялық қоғамында мемлекеттер бәсекелестігінде білім беру, ғылым, мәдениет деңгейі, ілгерілеу технологияларын іске асыру және дамыту үшін жағдайлар жасау шешуші роль атқаратыны жалпыға белгілі. Бұл ретте оқытудың бейінді саралануы проблемасы маңызды рөлге ие.

Еуропа елдерінде (Франция, Голландия, Шотландия, Англия, Швеция, Финляндия, Норвегия, Исландия, Данияда) негізгі жалпы білім беру мектебінің 1-ден 6-ға дейінгі сыныптардағы барлық білім алушылары жалпы бірдей дайындық алады. 7-сыныпқа қарай білім алушы өзінің болашақтағы жолын таңдауы тиіс. Әрбір білім алушыға негізгі мектепте білім алуды жалғастырудың екі нұсқасы ұсынылады: «академиялық», ол алдағы уақытта жоғары білімге жол ашады және «кәсіптік», онда көбінесе қолданбалы және кәсіптік пәндер қамтылатын жеңілдетілген оқу жоспары бойынша оқытылады.

ЮНЕСКО-ның халықаралық комиссиясының ХХІ ғасырда білім беру жөніндегі баяндамасында қазіргі адамзат өркениетінің дамуы кезеңінде білім берудің басты міндеті адамның дербес таңдауы үшін, үнемі таңдаудың негізінде дайын болуды және әрекет ету қабілетін қалыптастыру үшін жағдайлар жасау және кез келген жағдайдан күйзеліссіз шыға білу болуы тиіс.

Бейіндік оқытудың қазақстандық моделі халықаралық баспалдақтар ескеріле отырып әзірленген, бейінді оқыту болып табылады және мектепте оқытудың соңғы жылдарын қамтиды.

Олардың ішінде Германия, Швеция, АҚШ, Канада, Франция, Италия, Англия, Қытай және т.б. елдер бар. Қазіргі уақытта бейінді мектепте оқуды жалғастырушы білім алушылар саны кемінде 70%-ды құрайды. [27]

Негізгі мектеппен салыстырғанда жоғарғы мектепте міндетті пәндердің саны едәуір азаяды.

Батыс білім беру моделінің тәжірибесі негізгі мектеппен салыстырғанда жоғарғы мектепте міндетті пәндердің саны едәуір азаятынын және өз кезегінде, бейіндік мектепті бітіру туралы дипломдар ЖОО-ға немесе колледждерге тікелей түсуге құқық беретінін көрсетті.

Біріккен Ұлттар Ұйымының моделі жоғары сынып оқушыларына қосымша білім берудің халықаралық бағдарламасы болып табылады. Ол 1968 жылы Гаагада (Нидерланд) пайда болды және қазіргі уақытта әлемнің 90-нан астам елінің жоғары сынып оқушылары мен мұғалімдерін біріктіруде.

Бағдарламаның негізгі мақсаты:

білім алушылардың бойында адамзаттың болашағына деген жауапкершілік сезімін қалыптастыру, әртүрлі елдер мен білім беру жүйелері жастарының арасындағы қарым-қатынас пен өзара іс-қимыл дағдыларын жетілдіру, әлемге өзгенің көзімен қарай білуге тәрбиелеу.

Бағдарламаның мақсаты БҰҰ Жарғысында баяндалған міндеттердің рухына сәйкес келеді. Базалық құндылықтар ретінде бағдарламаға қатысушылар еркіндікті, теңдікті, төзімділікті, зорлықтан бас тартуды және табиғатқа құрметпен қарауды қабылдайды.

Жыл сайынғы конференцияларға дайындалу процесінде білім алушылар БҰҰ тарихымен, жарғысымен, қызметінің негізгі бағыттарымен танысады, өз бетінше ақпарат іздеу дағдыларын меңгереді, қоғамдық-саяси лексика мен парламенттік рәсім негіздерін игереді, халықаралық стандарттарға сәйкес қарарлар түрінде шешімдер ресімдеуге үйренеді. БҰҰ моделі конференцияларының жұмыс тілі – ағылшын тілі. Бағдарламаға қатысушылар шетел тілінде араласудың ресми емес тәжірибесіне ие болады, сабақтарда алынған білімдерін коммуникативтік міндеттерді шешу үшін пайдалануға үйренеді.

Еуропалық комиссияның «Тұрақты дамытуға арналған білім беру» моделі. Бұл бағдарлама балаларға болашақ планетаға қауіп төндірмей, өмір сүру сапасын жақсартуға арналған жергілікті және жаһандық сипаттағы жеке және ұжымдық шешімдер қабылдауға мүмкіндік беретін білімдерді, біліктер мен құндылықтарды дамытуға көмектесу мақсатында әзірленді.

Айтарлықтай шамада қазіргі және келешек экологиялық проблемаларды шешуге бағытталған білім беруді экологиялық білім берумен теңестіруге болмайды. ТДБ тұрақты дамытуға арналған білім беруді тиімді жүзеге асыру үшін проблемалардың біршама кең шеңберін қарастыру қажет; тұрақты дамыту идеялары тұрғысынан қайта бағалау жүргізу және білім берудің құндылық құрамдас бөлігін күшейту. Осыған байланысты экологиялық құндылықтар мен оларды өзектілендіру көрсеткіштерінің тізімі ұсынылған.

1. «Өзара байланыстарға сый көзбен қарау». Табиғи жүйелердегі өзара байланыстарды құрметтеу, осы авторлардың пікірінше, табиғатқа қамқоршылықпен және төзімділікпен қарау; ресурстарды пайдалануда үнемді әрі тиімді болу, тиісті білімдерді (дәстүрлі және ғылыми) басшылыққа алу, тұрақтылықты қамтамасыз ететін саясатты қалыптастыруға жәрдемдесу.

2. Биотүрлілікті құрметтеу – кез келген тірі организмді сыйлау керек және оның адам өмірінде қандай рөл ойнайтынына қарамастан қорғау керек.

3. Қоршаған ортаға түсетін жүктемені барынша төмендету.

4. Биологиялық түрлердің теңдігіне құрметпен қарау – адам барлық түрлерге бірдей қарауы тиіс және оларды дәрежелілік пен күйзелістерден қорғауы тиіс.

5. Негізгі адами қажеттіліктерді құрметтеу – әрбір индивид пен қоғамның қажеттіліктері биосфера мүмкіндіктерінің шегінде қанағаттандырылуы тиіс және әрқайсысында өз өмірлерін жақсартуда бірдей мүмкіндіктер болуы тиіс.

6. Ұрпақтардың теңдігін сыйлау – әрбір ұрпақ болашақ ұрпаққа өзіне мирас болған әлемді сол күйінде қалдыруға тырысуы керек. Ол үшін жаңартылмайтын ресурстар мен тұрақты жаңартылатын ресурстарды үнемдеп жұмсау қажет.

7. Адамның құқығын құрметтеу.

8. Демократияны (білім алуға толық қолжетімділік, саяси шешімдерді қабылдауға қатысу мүмкіндігі және т.с.с.) құрметтеу.

Бұл бағдарламаны іске асыруда білім алушыларға тұрақты даму тұжырымдамасын өмірге енгізуге қажет болатын жекебасты қасиеттерді, қабілеттерді ескеру маңызды. Бұл *қасиеттер* мыналар болып табылады:

- жалпыадами құндылықтарды қабылдау;
- бүгінгі өмір сүру салты келер ұрпақтың болашағына әсер ететінін түсіну;
- қоршаған ортадағы өзара байланыстарды түсіну;
- біздің жергілікті деңгейдегі әрекеттеріміз жаһандық процестерге әсер ететінін түсіну;
- қоршаған ортадағы өзгерістерді талдай білу және осы өзгерістердің салдарына болжай білу;
- қолда бар білімдерді әртүрлі өмірлік жағдайларда қолдана білу;
- әртүрлі проблемаларды шешудегі ынтымақтастық дағдылары;
- талдамалылық, сыни, шығармашылық ойлай білу қабілеті;
- табиғаттағы және қоғамдағы әртүрлілікке сый көзбен қарау.

Бағдарламаның мазмұны. ТДБ мазмұны, негізінен, пәнаралық және құндылық-бағытталушылық. Тұрақты дамытуға арналған білім берудің мынадай негізгі мазмұндық желілерін атап көрсетуге болады:

1. Қоғамдағы, экономика мен табиғаттағы; олардың арасындағы, жергілікті және жаһандық деңгейлердегі өзара байланыстар;
2. Азаматтылық, құқық және жауапкершілік.
3. Болашақ ұрпақтардың қажеттіліктері мен құқықтары.
4. Әртүрлілік – мәдени, әлеуметтік және биологиялық.
5. Өмір сүру сапасы, теңдік және әлеуметтік әділдік.

6. «Тұрақты» өзгерістер – экожүйелердің негізгі қабілеттерінің шеңберінде дамыту.

7. Болжанатын және болжанбайтын болашақ.

Еуропада тиімді оқыту институтының моделі (IPLE).

Жоғары сынып оқушыларына кәсіптік ізденісте көмек беретін икемді тұжырымдама әзірлеген, жеткіліксіз мемлекеттік, қоғамдық және жалпымәдени білім беру шеңберінен шығуға көмектесетін мемлекеттік емес ұйым, атап айтқанда - тиімді оқыту, «шынайы өмірдің» практикалық тәжірибесінің негізінде оқыту.

IPLE институты «Қала - мектеп» басты тұжырымдамасының, сондай-ақ «Дизайн», «Телехабарлар жасау», «Бақша өсіру және орман шаруашылығы», «Қоғамдық тамақтану», «Әлеуметтік ынталандыру», «Ғылыми зерттеулер» тақырыптары бойынша отандық және шетелдік оқу мекемелерімен өзара іс-қимылда тиімді оқытудың он моделін әзірледі.

Оның үстіне, Институт Ресейде, Финляндияда, Италияда, Испанияда, Португалияда, Венгрияда тиімді оқытудың халықаралық жобаларын ұйымдастырды. Әзірлемелер нәтижесінде Институт тиімді оқыту идеяларымен біріккен, он сегізден астам елдің қырықтан асатын оқу мекемелерін білдіретін Халықаралық тиімді мектептер жобаларының желісін (INEPS) құрды.

Бейіндік мектептерді дамытудың отандық тарихы

Бейінді оқытуды енгізу Қазақстанның мектепте білім беру жүйесін дамытудағы өзекті әрі маңызды қадам болып табылады.

Бейіндік оқыту – білім беру процесінің құрылымын, мазмұнын және ұйымдастырылуына өзгертулер енгізу есебінен білім алушылардың қызығушылықтарын, бейімділіктерін және қабілеттерін барынша толық ескеруге, жоғарғы сынып оқушыларын оқыту үшін олардың кәсіптік қызығушылықтары мен білім алуды жалғастыруға қатысты ниеттеріне сәйкес жағдайлар жасауға мүмкіндік беретін, оқытудың саралау және даралау құралы. [3]

Бейіндік мектеп осы мақсатты іске асырудың институционалдық нысаны болып табылады. Бұл негізгі нысан, дегенмен, жекелеген жағдайларда бейіндік оқытуды ұйымдастырудың өзге нысандары, оның ішінде тиісті білім беру стандарттары мен жекелеген білім беру ұйымынан тыс бағдарламаларды іске асыруға шығаратын нысандар перспективалы болуы мүмкін.

Бейіндік оқыту жеке бағытталған оқу процесін іске асыруды көздейді. Бұл ретте оқушының жеке білім алу траекториясын құру мүмкіндігі айтарлықтай кеңейеді. [1]

Бейіндік оқытуға көшу мынадай негізгі мақсаттарды нысанаға алады:

- толық жалпы орта білім беру бағдарламасының жекелеген пәндерін тереңдетіп зерделеуді қамтамасыз ету;
- оқушылардың жеке білім беру бағдарламаларын құрудың кең әрі икемді мүмкіндіктерімен жоғары сынып оқушыларын оқыту мазмұнын едәуір саралау үшін жағдайлар жасау;
- қабілеттіліктеріне, жеке бейімділіктеріне және қажеттіліктеріне сәйкес білім алушылардың әртүрлі санаттарына толыққанды білім алуға бірдей қол жеткізуді орнатуға ықпал ету;
- білім алушыларды әлеуметтендіру мүмкіндігін кеңейту, жалпы және кәсіби білім берудің арасындағы сабақтастықты қамтамасыз ету, мектеп бітірушілерді жоғары кәсіптік білім беру бағдарламаларын меңгеруге тиімді дайындау.

Жалпы орта білім берудің жоғарғы сатысын жаңартудың негізгі идеясы мұнда білім берудің барынша даралануы, функционалды әрі тиімді болуына негізделеді.

Қазақстандық білім беру жүйесіне бейіндік оқытуды енгізу міндетін іске асыру мақсатында 2011 жылы еліміздің алғашқы ұлттық жоғарғы оқу орындарының бірі Әл-Фараби ат. ҚазҰУ 9-11 сыныптар базасында бейінді мектеп ашты. Мектеп білім алушыларға қазіргі заманғы білім алу ағынында өз арнасын табуға, болашақ кәсібінің негіздерін меңгеруге, ғылымдарға деген шығармашылық қабілеттерін дамытуға көмектеседі және «мектеп – колледж - бакалавриат - магистратура - докторантура PhD» жүйесі бойынша үздіксіз білім алудың бірегей мүмкіндігін береді.

Оқыту қоғамдық-гуманитарлық және жаратылыстану-математикалық бағыттары бойынша жүргізіледі. Мектеп педагогикалық дамыту бағдарламаларын енгізу бойынша эксперименттік алаң болып табылады және педагогика, психология, философия және саясаттану кафедралары үшін ресурстық орталық болып табылады.

I. Қоғамдық-гуманитарлық модуль – “Филология”, “Тарих және қоғамтану» білім беру салалары шеңберінде білімді кеңейтуге мүмкіндік береді.

- Адам және қоғам
- Отан тарихының өзекті мәселелері
- Жас филолог
- Қазақ тілін сүйушілер
- Синтаксисті тереңдетіп зерделеу және оқушының сөйлеу мәдениеті
- Риторика

II. Жаратылыстану-математика модулі – білім алушылардың “Математика”, “Физика”, “Информатика”, “Химия, биология және экология” бойынша білімдерін кеңейтеді. Бұл модульдің курстарын оқыту процесінде зерттеушілік міндеттерді шешуге және экспериментке көбірек назар бөлінеді.

- Аналитикалық химия негіздері
- Физикалық қоғам
- Экология негіздері
- Жас зерттеуші
- Қызықты арифметика
- Электрондық портфолио құру

- Бағдарламалау тілдері
- Информатика бойынша практикум
- Химия, биология бойынша практикум
- Аса күрделі математикалық есептерді шығару
- Математиканың таңдаулы сұрақтары
- Физикадағы эксперимент

Әл-Фараби ат. Қазақ Ұлттық университетінің бейінді мектебі
 Әл-Фараби ат. ҚазҰУ ректорының 2011 жылғы 11 шілдедегі №236 бұйрығымен құрылды. Жоғарғы оқу орнына дейінгі білім беру факультетінің құрылымдық бөлімшесі болып табылады, оның қызметі негізгі орта білім берудің, жалпы орта білім берудің білім алушыларын дайындауға бағытталған, қоғамдық-гуманитарлық және жаратылыстану-математикалық бағыттары бойынша кәсіптік білім беруді көздейді.

Бейінді мектепті ашудың *негізгі мақсаты* - бұл қазақстандық білім беру реформасының заманауи талаптарына жауап беретін, қазақстандық және әлемдік білім беру жүйелерінің үздік дәстүрлерін үйлестіретін, мектеп қабырғасынан-ақ білім алушыларды ғылыми-зерттеушілік және эксперименттік қызметке бейімдеуге, белсенді өмірлік ұстанымы бар, халықаралық деңгейде бәсекеге түсуге қабілетті, жоғары білімді жеке тұлғаны тәрбиелеуге мүмкіндік беретін жалпы орта білім берудің инновациялық моделін құруға бағытталған үздіксіз білім беру кластерінің біртұтас жүйесін (бейіндік мектеп → колледж → университет) құру.

Бейіндік мектептің оқу жоспарында маңызды идеяны іске асыру көзделген: жоспардың инвариантты бөлігі бейінді мектептің білім алушыларына білім, білік, дағдылардың жоғары деңгейін алуға кепілдік береді, ал вариативтілік бөлігі өзінің жеке даралығын, өзіндік қабілеттері мен қызығушылықтарын барынша дамытуға мүмкіндік береді, сондай-ақ бейіндік мектептің болашақ бітірушілерінің кәсіптік бағдарын қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, бейіндік мектеп Әл-Фараби ат. ҚазҰУ Философия және саясаттану факультетінің педагогика және психология кафедрасына арналған ресурстық орта ретінде бейіндік мектепті дамытудың педагогикалық бағдарламаларын енгізу бойынша эксперименттік алаңы болып табылады.

Қазақстандық білім беруді жаңғыртудың тұжырымдамасына сүйене отырып, ҚазҰУ бейіндік мектебі өзінің білім беру қызметінде

мектепті дамытудың 2011-2014 жж. арналған стратегиясының негізгі бағыттарын айқындады:

- оқу процесінің біртұтастылығы мен бірлігі;
- соңғы мақсат ретінде білім, білік, дағдыға ғана емес, сол сияқты қалыптасушы жеке тұлғаның қасиеттері кешеніне бағытталған дамытатын және тәрбиелейтін оқыту;
- оқыту нысандарының, әдістерінің, құралдарының және тәсілдерінің бірлігі мен көптүрлілігіне құрылған білім берудің үздіксіздігі;
- университеттің педагогикалық ұжымы мен бейіндік мектеп оқушыларының ынтымақтастығы мен шығармашылығы;
- оқытуды интеграциялау және жаңғырту;
- оқу процесін демократиялау, өздігінен білім алу мен өздігінен оқуды дамыту;
- шығармашылық көзқарас, оқытудың әдістері мен нысандарын жетілдірудің жаңа жолдарын үздіксіз іздеу және сынақтан өткізу.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ бейінді мектебінің міндеттері:

- мәдениет деңгейі жоғары, қоғамдағы өмірге бейімделген, кәсіби білім беру бағдарламаларын саналы түрде таңдауға және меңгеруге дайын зияткер тұлғаны қалыптастыру;
- неғұрлым қабілетті және дайындалған оқушыларға жалпы орташа білім алу үшін оңтайлы жағдайлар жасау;
- қоғамдық-гуманитарлық және жаратылыс-математика сияқты екі бағыт бойынша кәсіби білімге бағдарланған пәндерге сәйкес оқушыларды дайындау;
- тиісті бейіндегі жоғары білім алуға оқушылардың кәсіби бағдарлануы;
- зияткер, жоғары дамыған тұлғаның шығармашылық әлеуетін және тәрбиесін дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасау;
- мектептің ішінде, сондай-ақ одан тыс білім мен дағдыларды бекіту үшін, сондай-ақ оқушылардың жарысқа деген ынтасын дамыту үшін олимпиадалар мен шығармашылық конкурстарына қатысу;
- жоғары кәсіби білім беру бағдарламаларын игеруге түлектерді дайындау;
- ҰБТ тапсыруға түлектерді дайындау бойынша жұмысты ұйымдастыру;

- бейінді мектептің білім беру жүйесін ақпараттандыруды қамтамасыз ету бойынша қызметті жүзеге асыру, бейінді мектептің білім беру жүйесінде деректер базасы, Web-технологияларды қалыптастыру және сүйемелдеу.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ бейінді мектебі – бұл қоғамдық-гуманитарлық және жаратылыстану-математика сияқты екі бағыт бойынша жоғары сынып оқушылары үшін «Бейінді мектеп» жаңа бейінді оқыту бағдарламасын іске асыру.

Тұлғаны жан-жақты дамыту факторы ретінде балалардың жалпы орташа және қосымша білімінің өзара іс-қимылының интеграциялық моделі

Елдегі заманауи ахуал білім сапасына жаңа талаптар қояды, ол озық даму мақсаттарына сәйкес келуі тиіс. Жалпы білім беретін мектептің білім алушылары «жаңаны жасап шығаруы, түсінуі және игеруі тиіс және өз ойларын жеткізуге қабілетті, шешімдер қабылдай ала білуі, мүдделерді қалыптастырып, мүмкіндіктерді сезіне білуі» керек. Жалпы білім берудің ажырамас бөлігі ретінде қосымша білім жаңа білім беру сапасына қол жеткізу процесіндегі маңызды рөлдердің бірін атқаруы тиіс.

Қосымша білім беру жүйесі балаларды оқытуды дамыту үшін қолайлы мүмкіндіктерге ие:

- қосымша білім беру бағдарламаларын балалардың қызығушылықтарын ескере отырып, педагог әзірлейді, бұл баланың танымдық даму болмысын бақылауға мүмкіндік береді;
- қосымша білім беру бағдарламалары балалардың өзін-өзі көрсетуіне жәрдемдеседі және басқа қызмет салаларына шығуды қамтамасыз етеді, сондай-ақ жалпы білім беру нәтижелеріне оң ықпал етеді;
- қосымша білім беру жағдайларында балалар өзінің жеке қажеттіліктерін қанағаттандыра алады, шығармашылық әлеуетін дамыта алады, заманауи қоғамда бейімделе алады.

Білім беру жүйесінде үздіксіздікті ұйымдастыру міндетті (базалық) және формалдық емес құрылымдарды оң біріктіретін, әрқайсысы үшін ұтқырлықты, білімге қолжетімділікті арттыруға, әрқайсысына білім, еркін таңдау құқығын алудың жеке жүйесін іске асыру мүмкіндіктерін ұсынуға мүмкіндік беретін ерекше, басқарылатын білім беру кеңістігін құруды білдіреді.

Әлеуметтік ұйымдастыру және үздіксіз білім беруді басқарудың неғұрлым маңызды қағидаты болып вариативтік – инновациялық технологиялар жүйесі ретінде білім берудің объективті әртүрлілігін мойындау және осы әртүрлілікті шынайы өмірде іске асыру болып табылады.

Үздіксіз білім беруді қамтамасыз етудің тиімді тәсілі мектептер мен балаларға қосымша білім беру ұйымдарының білім беру кеңістігінің

интеграциясы болуы мүмкін, оның процесінде жалпы білім беру мүмкіндіктері кеңейтіледі. Ол бағдарламалар сабақтастығы мен мақсаттардың ортақ болуында ғана емес, сонымен қатар әрбір элемент жанындағы элементтерге айтарлықтай әсер ететін бірыңғай білім ортасын қалыптастыруда байқалады.

Инновациялық идея білім беру ұйымдарының өзара іс-қимылының тиімді моделін құруды қамтиды, оның негізін бірыңғай білім беру кеңістігін модельдеуге бағытталған шарттық серіктестік қарым-қатынастар құрайды. Дербес заңды тұлғалар болып қала отырып, мектеп пен мектептен тыс балаларға қосымша білім беру ұйымы бірыңғай нормативтік және ұйымдастырушылық кеңістік шеңберінде жұмыс істейді, бұл ретте білім беру процесі мазмұнының ерекшелігі сақталады, алайда мазмұнының өзі толықтырылады.

Балаларға жалпы орташа және қосымша білім беру ұйымдары қызметінің интеграциясы балаларды оқыту, тәрбиелеу және дамыту функцияларын барынша іске асыру тәсілі болып табылатын, бір жағынан, «сыртқы интеграцияны» - жүйенің барлық құрамдауыштарының бірыңғай педагогикалық процеске бағынысты болуын, екінші жағынан, «ішкі интеграцияны» - сапалы жаңа біртұтас етіп қалыптастыруға әкеп соғатын әртүрлі білім беру бағыттары элементтерінің өзара дендей енуін болжайтын әлеуметтік серіктестік факторы ретінде қаралады.

Интеграция нысандары	Интеграция нысандарының сипаттамалары
ішкі интеграция	Интеграцияланған бағдарламалар, білім беру бірлестіктері, құрылымдық бөлімшелер, жалпы ұйымдар шеңберінде интеграция нұсқаларын құру
сыртқы интеграция	Социум, өңірлік (білім беру жүйесі) деңгейінде интеграция нұсқаларын құру

Ішкі интеграция нәтижесі:

интеграция мақсаттарын барлық өзара іс-қимыл субъектілері қабылдады, қоса бағдарлады және түсіне алды;

оқыту және тәрбиелеу жоспарлары мен бағдарламаларының сабақтастығын ұйымдастыруға, жалпы істерді ұйымдастыруға бағытталған бағдарлама, ішкі интеграция жоспары айқындалды;

интеграция субъектілерінің қызметі туралы ақпарат жүйесі әзірленді;

қызмет субъектілері қажеттілікті түсіне алады және ішкі интеграция процестеріне қатысуға ынталанады;

педагогикалық және балалар ұжымдары арасында бірлескен істер жүйелі түрде жүргізіледі, жалпы субъектілер мен ұйымдар өзара дамиды, ынтымақтастық және бірлесіп шығармашылық қатынастары қалыптастырылады;

ішкі интеграция нәтижелерінің мониторингі жүзеге асырылады;

қызмет пен ақпараттық алмасу жүйесі балалардың жеке білім бағдарларын құруға ықпал етеді;

білім беру ұйымдарында «ішкі интеграция» процестерін басқару жүйесі әзірленді.

Сыртқы интеграция

1. *Жалпы орташа білім беру ұйымдарымен:* жаппай мәдени іс-шаралар ұйымдастыру; бітіру кештерін өткізу; конкурстар, балалар шығармашылығы фестивальдерін өткізу және өткізуге көмектесу; бірлескен концерттік, демалыс бағдарламаларын жасау; бірлескен шығармашылық жобаларын жасау; қосымша білім беру мамандары, мектептердің психологтары және педагогикалық қызметкерлері үшін біліктілікті артыру курстарын жүргізу және т.б.

2. *Кәсіби жоғары, орташа арнайы оқу мекемелерімен:* студенттердің тағылымдамадан, практикадан өтуі үшін аландар беру; ғылыми-әдістемелік қызметті ұйымдастыру және сүйемелдеу және т.б.

3. *Әлеуметтік сала ұйымдарымен (ауруханалар, емханалар, интернат үйлері):* қайырымдылық акцияларын, концерттер өткізу және т.б.

4. *Мәдениет және спорт ұйымдарымен:* жарыстарға, турнирлерге, фестивальдерге, концерттік бағдарламаларға қатысу; балалар мерекелік бағдарламаларын өткізу; конкурстар, балалар шығармашылығы фестивальдерін ұйымдастыруға көмектесу және өткізу және т.б.

5. *Әкімшілік ұйымдарымен (жастар бөлімі, кәмелетке толмағандар істері жөніндегі комиссия және т.б.):* балалар және

жастар бастамаларын қолдау; күнтізбелік күндерге концерттік бағдарламаларды ұйымдастыру; аудандық мерекелер өткізу; аддиктивті және девиантты мінез-құлқы бар балалармен профилактикалық жұмыс жүргізу; кәметке толмағандар істері жөніндегі комиссияны психологиялық сүйемелдеу және т.б.

Білім беру ұйымдары арасындағы қатынастар деңгейлері:

тату көршілік (мектеп БҚБҰ-ның бар екені туралы біледі және онда өз тәрбиеленушілерінің оқуына жақсы тұрғыдан қарайды, негізгі ақпаратпен алмасу болады);

серіктестік (ұйымдар жеке жалпы аудандық немесе жалпы қалалық іс-шараларға байланысты ынтымақтастық үшін мүмкіндік табады; жеке проблемаларды шешу үшін бір-бірінің материалдық және кадрлық мүмкіндіктерін тартады; сол ұйым өз серіктестігінің айқын көмегіне сүйене алады).

интеграциялық (ұйымдар бірыңғай білім беру кеңістігін құра алады, онда екі автономдық ұйым ортақ проблемаларды шешеді және іс-қимылдарды бір-бірімен келіседі).

БҚБҰ және мектептің ынтымақтастық нысандары:

- Жалпы білім беру мектептерінің қабырғаларында балалардың жеке шығармашылық бірлестіктерін құру;

- БҚБҰ базасында кейбір жалпы білім беру пәндері бойынша сабақтар өткізу;

- балаларға қосымша білім беру ұйымдарында білім алушылар үшін әртүрлі тәрбие іс-шараларын өткізу үшін жағдайлар жасау;

- пәндік олимпиадалар, фестивальдер, мектептер мен балаларға қосымша білім беру ұйымдары күштерінің конкурстарын өткізу;

- БҚБҰ қабырғаларында білім алушылардың оқу-зерттеу қызметін ұйымдастыру және т.б.

Білім беру өзара іс-қимылы бір-біріне қатысты жүйеде ұйымдардың тең жағдайына және білім беру ұйымдары арасында ресурстармен, ақпаратпен алмасу және білім алушылардың орын ауыстыруы болатын көлденең байланыстардың алуан түрлілігіне негізделген. Өзара іс-қимылға қатысатын әрбір ұйым оның барлық бірлескен ресурстарына қолжетімділікті алады және сонымен өз мүмкіндіктерін күшейтеді. Білім алушылар білім беру қызметтерінің

неғұрлым кең спектрін алу және өздерінің жеке жоспарларын құру мүмкіндігін алады.[23]

Ынтымақтастық нысаны жалпы орта және қосымша білім беру ұйымдарының жүйелі түрде жақындасуы және өзара іс-қимыл жасауы негізінде тізбектелген білім беру процесінің инновациялық моделі ретінде шығады. Жалпы және қосымша білім берудің бірыңғай білім кеңістігі жаңа теориялық білімдердің пайда болу кезеңі ретінде оқу қызметін, берілген жағдайларда алынған білімдерді сынақтан өткізу бойынша сабақтан тыс қызметті және кенеттен пайда болатын жағдайларда өмірлік проблемаларды шешу кезеңі ретінде күнделікті өмір практикасындағы әлеуметтік-шығармашылық қызметті қамтиды.

Ұсынылатын модель білім беру стандартында мәлімденген экологиялық парадигмаға сәйкес мектепте алынатын білімдердің білім алушылардың тікелей практикасы мен нақты өмірлік проблемаларымен тығыз байланысының қажеттілігін жария ететін білім алушылардың бірыңғай білім беру кеңістігін ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Аталған өзара іс-қимыл моделі балалардың сабақтан тыс қызметі мен қосымша білімінің жалпы бағдарламалық-әдістемелік және оқиғалық кеңістігін құруды болжайды. Модельдің артықшылықтары бала үшін қызығушылықтары бойынша балалар бірлестіктері бағыттарының спектрі негізінде кең таңдауды ұсыну, баланың еркін өзін-өзі айқындау мен өзін-өзі көрсету мүмкіндіктерін, білікті мамандардың сабақтан тыс қызметін жүзеге асыруға тарту, сондай-ақ балаларға қосымша білім беруге тән білім беру процесін ұйымдастырудың практикалық-бағдарланған және қызметті негізінен тұрады.

Ересектер мен балалар қызметінің бірлескен нысаны ретінде жобалауды енгізу үшін, өздерінің іс-қимылдарын жобалауға білім алушылардың қабілеттерін қалыптастыру үшін қосымша білім берудің білім кеңістігінде *дайындық*, *тәжірибе және көрсету* сияқты бірнеше кіші кеңістіктерді бөлу қажет, себебі дәл осы үш кезең жоба, зерттеу құрылымында, сол сияқты жеке жауапты іс-қимыл құрылымында бөлінеді. *Дайындық* ойлануды тұжырымдау, ықтимал іс-қимылдарды жоспарлауды білдіреді. *Тәжірибе* ойлануды жүзеге асыру сынағын, бастапқы іске асыруды білдереді. *Көрсету* ойлануды түпкілікті іске асыруды, ойланған және іске асырылғанның байланысы туралы өзіндік

есепті болжайды. Ұсынылған модельде білім беру өзара іс-қимылының құрылымы үш бағытпен ұсынылған:

«Білім беру бағдарламалары» (дайындық кеңістігі);

«Балалар бастамаларын дамыту» (тәжірибе кеңістігі);

«Білім беру жағдайы» (көрсету кеңістігі).

«Білім беру бағдарламалары» бағытын іске асыру балалардың танымы мен тілдесуіндегі алуан түрлі қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған, олар мектептегі пәндік оқыту шеңберінде әрқашан іске асырылуы мүмкін емес. Дербес әлеуметтік тәжірибе алу, ұжымдық жобаға қатысу мүмкіндігін ұсыну, оның процесінде жаңа жағдайда сабақтарда алынған білім бекітіледі және қолданылады, әлеуметтік шығармашылық мүмкіндігі ұсынылады. Бұл ретте жалпы білім берудің негізгі қағидаты – таңдау негізінде «жеке кеңістіктер» құруды болжайтын білім беру вариативтілігі қағидатын іске асыру мүмкін.

Балалар мен жасөспірімдердің қызығушылықтарына, табиғи икемділіктеріне және қабілеттеріне сәйкес олардың «таңдау алаңын» кеңейтуге қосымша білім көмектеседі, оның ерекшелігі білім беру бағдарламасында шығармашылық ынтымақтастықтың ерекше әдістемесін құрастыру, педагог пен баланың бірлескен өнімді-бөлінген қызметі, белсенді және қарқынды оқыту әдістемесі қажеттілігіне негізделеді. Білім беру бағдарламаларын жобалауда интегративті тәсілді мазмұнның метапәндік немесе пәннен жоғары деңгейіне шығуға мүмкіндік беретін, білім алушылардың функционалдық сауаттылығы мен құзыреттілігін (құқықтық, ақпараттық, экологиялық, этикалық, көркем) және тиісінше зерттеу, жобалық, рефлексивті сияқты меташеберлігін қалыптастыруды қамтамасыз ететін метабағдарламалар құру негізінде қамтамасыз ету мүмкін.

«Балалар бастамаларын дамыту» бағытының идеясы балалар мен жасөспірімдерді әлеуметтік-маңызды проблемаларды (конкурстар, фестивальдер, желілік конференциялар мен форумдар, әлеуметтік-маңызды жобаларды әзірлеу және іске асыру) шешуге тарту тетіктерін әзірлеу және енгізу, білім алушылардың дербес қоғамдық іс-қимыл жасау тәжірибесін алуы, балалардың шығармашылық бастамаға (идеяның туындауы, идеяны іске асыру, идеямен жұмысты талдау, рефлексия) ынтасын қалыптастыру арқылы іске асырылады. Осы кезеңде білім алушылардың жобалау және зерттеу қызметінің негіздері мен стратегиялық ойлау элементтерін игеруі, тұлғаның әлеуметтік

сынақтары үшін жағдайлар жасау, балалар мен жасөспірімдердің азаматтық іс-қимыл дағдыларын қалыптастыру болады.

Жалпы мінез-құлық мәдениетін тәрбиелеу, өзін өте жақсы жағынан көрсету шеберлігін қалыптастыруды кіші жастан бастау қажет. Бұл үшін баланы белгілі бір жағдайды жобалауға, құруға және жеңілуге немесе білім беру оқиғасына қатысуға қосудан жақсы басқа ештеңе жоқ. Баланың қызығушылықтары мен табиғи дарынын ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін жағдайлар жасау, олардың шығармашылық қызмет тәжірибесін алуы, жобалық, коммуникативтік және әлеуметтік құзыреттілікті қалыптастыру «Білім беру оқиғасы» бағытын іске асыру кезінде болады. Білім беру оқиғасы бала өзінің қасиеттерін көрсетіп қана қоймай, сондай-ақ басқадан өзі әлі игермеген нәрсені үйрене алатын осындай жағдайды жасауға мүмкіндік беретін балалардың пәндік білімдері мен қызметінің интеграциясын болжайды. Білім беру оқиғасын дайындау кезінде мектеп бағдарламаларының пәндік мазмұны мен қосымша білім беру бойынша бағдарламалардың қызметті тәсілі шатасуы, білім алушылардың заманауи қызмет түрлері мен коммуникация тәсілдерін игеруі, әлеуметтік және мәдени өзін-өзі айқындау проблемалары ішінара шешілуі мүмкін. Осы жағдайда тиімді біріктіруші элемент – оқу пәндерінің мәдениеттану құрамдауышын пайдалануға мүмкіндік беретін оқиғаның мазмұны.

Білім алушыларға жалпы және қосымша білім беру арасында инновациялық мазмұнды ұтымды бөлу оларды мектеп пәндерін неғұрлым терең зерделеуге ғана емес, сондай-ақ шығармашылық тапсырмаларды шешу үшін мектеп білімдерін практикалық пайдалануға жақындата отырып, жаңа мүмкіндіктерді ашады.

Жалпы орташа білім беру деңгейінде бейінді оқытуды тиімді ұйымдастыру ерекше ресурстық қамтамасыз етуді талап етеді. Жоғары сынып оқушыларын сапалы оқытуды ұйымдастыру үшін ауылдық жерде және шағын қалаларда бір жиынтықты және көп жиынтықты мектептер жағдайларында аса өзекті болатын балаларға қосымша, орташа кәсіби білім беру ұйымдарының, жоғары оқу орнына дейінгі білім берудің әртүрлі құрылымдарының, қашықтықтан білім берудің, сырттай білім беру мектептерінің білім ресурстарын пайдалану орынды болып отыр.

Республиканың білім беру ұйымдары қызметінің практикасында бірнеше заңды тұлғалардың жалпы орташа білім беру деңгейінде бейінді оқытуды ұйымдастыру үшін материалдық, оқу, кадрлық және өзге де

ресурстарды бірлесіп пайдалануының әртүрлі нысандары қалыптаса бастады. Білім алушы үшін бұл көрсетілген бағдарламаларды іске асыратын білім беру ұйымдарының ведомстволық тиесілілігіне қарамастан оған қажетті оқыту курстары мен білім беру бағдарламаларын дербес және жауапты таңдау мүмкіндіктерінің неғұрлым кең спектрін қамтамасыз етеді.

Білім беру ұйымдарының өзара іс-қимылын қолдау және бейінді оқытудың білім беру бағдарламаларын іске асыру үшін олардың арасындағы қалыптасқан қарым-қатынастарды нормативтік реттеу білім беру ұйымдарының арасында желілік өзара іс-қимылды ұйымдастыру кезінде мүмкін болады.

Білім беру ұйымдарының желілік өзара іс-қимылы – осы ұйымдардың бірлескен қызметі, оның нәтижесінде бірнеше білім беру ұйымдарының ресурстарын пайдалана отырып, белгілі бір деңгейдегі және бағыттағы білім беру оқу бағдарламаларын игеру үшін бірлескен топтар қалыптасады.

Білім беру ұйымдарының желілік өзара іс-қимылын ұйымдастырудың қажетті шарттары:

а) желіге кіретін білім алушылар және (немесе) ұйымдар педагогтерінің орын ауыстыруларын жүзеге асыру мүмкіндігі;

б) желіде білім алушыларға таңдау мүмкіндігін беретін, жоғары сынып оқушыларының білім қажеттіліктерін барынша қанағаттандыруды қамтамасыз ететін әртүрлі ұйымдардың болуы;

в) білім алушылар желілік өзара іс-қимылға қатысушы ұйымдарда игерген оқыту курстары мен білім беру бағдарламалары бойынша нәтижелер сынағын ұйымдастыру мүмкіндігі.

Бейінді дайындық алдындағы және бейінді оқытудың білім беру бағдарламаларын іске асыруға байланысты бірлескен белгілі бір мақсаттарға бағдарланған желіге барлық қатысушылардың білім беру қызметінің ерекшеліктерін ескере отырып, бірнеше білім беру ұйымдарының білім алушыларының білімін бейімдеуге бағытталған білім беру ұйымдарының қызметін ұйымдастыру өзгереді.

Балаларға мектептен тыс қосымша білім беру ұйымдары мен мектептің ынтымақтастық нысандары:

➤ жалпы білім беру мектептерінің қабырғаларында балалардың жеке шығармашылық бірлестіктерін құру;

- балаларға қосымша білім беру ұйымдары негізінде кейбір жалпы білім беру пәндері бойынша сабақтар өткізу;
- балаларға қосымша білім беру ұйымдарында білім алушылар үшін әртүрлі тәрбиелеу іс-шараларын өткізу үшін жағдайлар жасау;
- мектептер мен балаларға қосымша білім беру ұйымдарының күшімен пәндік олимпиадалар, фестивальдер, конкурстар өткізу;
- балаларға қосымша білім беру ұйымдарының қабырғаларында білім алушылардың оқу-зерттеу қызметін ұйымдастыру және т.б.

Үйлестіру кеңесі

Білім берудің қосымша және басқа салаларының интеграциясы жөніндегі үйлестіру кеңесі білім беру ұйымдары, білімді басқару органдары, қоғамдық ұйымдардың қызметін үйлестіру мақсатында құрылады.

Кеңес қызметінің мазмұны (функциялар):

- *Үйлестіруші (жетекші функция)* – өңір шеңберінде білім беру ұйымдары мен білім берудің қосымша және басқа салаларының интеграциясы жөніндегі білімді басқару органдарының мақсаттарын, міндеттерін және қызметін үйлестіру.
- *Ұйымдастырушы – сыртқы* интеграцияны (білім беру ұйымдары арасындағы өзара іс-қимыл), сол сияқты ішкі интеграцияны (ұйымдар ішінде) баланың тұлғасын дамыту жағдайы ретінде ұйымдастыру.
- *Диагностикалық* – өңір шеңберінде білім берудің қосымша және басқа салаларының интеграциясы процестерінің жай-күйі мен нәтижелеріне диагностика өткізу.
- *Ынталандырушы* – өзара іс-қимыл және білім берудің қосымша және басқа салаларының интеграциясы процестеріне қатысуды ұйымдастыруға (педагогикалық қызметкерлер, балалар, ата-аналар, өңірдің жұртшылығының) дәлелдерін қалыптастыру.
- *Ақпараттық* – проблемаларды шешу интеграцияны ұйымдастыру кезінде ғана мүмкін оларды өзектілендіру, сондай-ақ білім берудің қосымша және басқа салаларының интеграциясы процесінің жай-күйі мен нәтижелері туралы ақпарат тарату.

Елдің балаларына қосымша білім беру ұйымдары қалыптастырған бірегей тәжірибе бүгінгі күні мектепке жалпы білім берудің жоғары сатысында бейінді оқытудың мақсаттарына қол жеткізуге көмектесе алады. Әрбір қосымша білім беру бағдарламасында бейінділік – бейінді дайындық алдындағы және бейінді оқыту қалыптасты.

Балаларға қосымша білім беру ұйымдарының білім беру саясатының көшбасшысы ретінде әлеуметтік-салалық құрылымға интеграциясының моделі

Балаларға қосымша білім беру ұйымдарын жаңғыртудың негізгі бағыты балалар мен жастардың тиімді білім алуына қоғам мен мемлекеттің сұраныстарына жауап беретін жұмыс істейтін жаңғырту тетіктерінің құрылуы болуы тиіс. Балаларға қосымша білім беру ұйымдары қызметінің білім беру саясатының көшбасшысы ретінде әлеуметтік-салалық құрылымға тиімді интеграциясы нәтиже болуы тиіс.

Бұл келесі қазақстандық социум субъектілерінің мүдделерін келісуді және мазмұнды кооперациясын үйлестіруді болжайды:

- қалыптасқан, қоғамда танымал адамдар, өз салаларында жетекші ұстанымдарға қол жеткізген замандастар, олардың артында өздерінің кәсіби мектептерін, шағын академияларын, студияларын, клубтарын, шеберханаларын және т.б. дамытуға мүдделі тиісті кәсіби қоғамдастықтар тұрады;

- жас, дарынды, жақсы дайындалған (білікті) кадрлардың келуіне мүдделі жетекші, табысты салалық ұйымдар;

- білім алушылардың уәждеделген контингентін мақсатты тартуға мүдделі білім беру ұйымдары, олар үшін кәсіби қызмет перспективаларын ашады, бейінді оқыту жүргізеді және нақты мамандыққа бағдарлайды (оның ішінде өндірістер үшін білікті жұмысшылар);

- неғұрлым қабілетті және оқуға уәждеделген талапкерлерді тартуға және оларды одан әрі жұмысқа орналастыруға мүдделі жоғары оқу орындары.

Балаларға қосымша білім беру ұйымдары (олардың тақырыптық бөлімшелері) көрсетілген мүдделерді келісу үшін алаң болуы тиіс. Осылайша, балаларға қосымша білім беру ұйымдарымен ынтымақтастыққа тізбектелген тараптардың қызығушылығы пайда болады, себебі оның педагогикалық ұжымы негізгі қызметтің адами ресурстарын қамтамасыз ету бойынша олардың қажеттіліктерін кәсіби түрде қанағаттандырады. Балаларға қосымша білім беру ұйымы ұйымдар мен халық тарапынан талап етілетін білім беру қызметі нысандарының моделін негізгі ұйымдастырушы, осы бірлескен

жұмыстың негізгі «кредиттеріне билік етуші» және «акцияларының иесі» болады.

Әртүрлі ұйымдардың ресурстарын интеграциялайтын және барлық қатысушылардың сұраныстарын тиімді қанағаттандыратын Сарай құрылымында тұрақты жұмыс істейтін «авторлық академия» немесе салалық білім беру академиясын (мектептер, зертханалар, шеберхана және т.б.) құру нәтиже болады.

Авторлық академияны құру кезеңдері:

– балаларға қосымша білім беру ұйымдарының әрбір бөлімшесі өз қызметінің бейініне сәйкес өз саласындағы (ғылым, спорт, өнер, қоғамдық қызмет және т.б.) танымал, беделді адамды брэнд, білім алушылар үшін үлгі және өзінің білім беру қызметі бағытының «визит карточкасы» ретінде айқындайды. Бұл адам ресми түрде құрметті түлек, қамқоршы, ғылыми жетекші және т.б. ретінде шақырылады;

– серіктестікке (сондай-ақ Қазақстан Республикасының Үкіметі деңгейінде) өз саласында танымал және табысты, қоғамдық түрде танылған нәтижелерге (ғылыми-зерттеу институты, спорт федерациясы, әскери бөлім және т.б.) қол жеткізетін салалық ұйым (әдетте осы адаммен байланысты) шақырылады. Бұл ұйым білім беру деңгейі мен сапасының «гаранты», болашақта неғұрлым дарынды білім алушыларға әлеуетті жұмыс берушілер ретінде шығады. Ұйымда функционалына оқушылармен жұмысты үйлестіру кіретін арнайы бөлімше құру қажет, ол білім беру қажеттіліктері үшін барлық салалық ұйымдардың ресурстарын пайдаланудың қойылған мақсатына жауап береді және нормативтік түрде қамтамасыз етілуі мүмкін. Балаларға қосымша білім беру ұйымдарының және салалық ұйымдардың өзара қарым-қатынастары арнайы келісіммен реттеледі;

– тиісті бағыттағы (қосымша білім беру ұйымдары үшін) немесе бейіндегі (мектептер үшін) білім беру оқыту бағдарламалары іске асырылатын білім беру ұйымдарының желісі (мектептер, шығармашылық орталықтары) қалыптасуда. Бұл бағдарламалар балаларға қосымша білім беру ұйымдарының мамандарын консультациялық сүйемелдеу кезінде әзірленеді және іске асырылады;

– таңдаулы қызметте жоғары нәтижелерге қол жеткізген неғұрлым дарынды білім алушыларды мақсатты қабылдау және дайындауға бейінді жоғары оқу орны, салалық ұйым және балаларға қосымша білім беру ұйымдарының арасында келісім жасалады. Оларды

дайындау үшін жеке курстарды ұйым қызметкерлері оқиды, сондай-ақ оның негізінде өндірістік практика ұйымдастырылады. Осындай білім алушыларды анықтау балаларға қосымша білім беру ұйымдары ұйымдастыратын конкурстық іс-шаралар арқылы болады.

Бұл ретте, балаларға қосымша білім беру ұйымының орталығы (бөлімі) мынадай функцияларды іске асырады:

- жалпы білім беру мектептері негізінде жұмыс істейтін оқыту топтары мен бейінді сыныптарын ұйымдастырушылық және әдістемелік сүйемелдеу;

- өз базасында білім алушылардың жасына және деңгейіне сәйкес келетін, кәсіби әдістемелерге негізделген қосымша білім берудің білім беру оқыту бағдарламаларын әзірлеу және іске асыру; осы бағдарламалар бойынша оқуға жалпы білім беру мектептерінен неғұрлым қабілетті білім алушыларды тарту;

- дарынды білім алушыларды анықтау, оларды жеке кәсіби даярлау алдындағы бағдарламалар бойынша даярлау;

- неғұрлым дарынды білім алушыларды бейінді ұйымдарға бекіту арқылы оларды кәсіби дамытудың жеке траекторияларын құру; жеке білім беру бағдарламалары мен жоспарларды әзірлеуді қоса алғанда, оларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу;

- мынадай функциялармен жаппай конкурстық іс-шаралар (конференциялар, фестивальдер, жарыстар және т.б.) ұйымдастыру және өткізу:

жетістіктер бойынша оқушылардың аралық және қорытынды аттестациясы;

оқушыларды кәсіби сараптамалық қоғамдастықпен таныстыру;

«дарындылар жәрмеңкесі», онда жоғары оқу орындары мен бейінді ұйымдардың өкілдері перспективалы оқушыларды әртүрлі ынтымақтастық нысандарына шақырады.

Іс-шаралар жоспары облыстар әкімдіктері, Астана және Алматы қалаларының деңгейінде бекітіледі, іс-шараларды бейінді жоғары оқу орындары мен ұйымдары жұмысының жоспарларына енгізу ұсынылады; олар БАҚ үшін маңызды ақпараттық оқиғалар болып табылады;

- БАҚ жұмысын үйлестіруді және билік және жергілікті өзін-өзі басқару органдарына ресми ақпарат беруді қоса алғанда, қызметті ақпараттық жариялау.

Бұл ретте, балаларға қосымша білім беру ұйымдарының әрбір бөлімшесінде барлық ниеті бар оқушыларға сапалы білім беретін топтардың желісі сақталуда; осылайша, балалар мен жастардың қолжетімді сапалы білім алу қажеттілігі қанағаттандырылады. Бұл желі неғұрлым дарынды оқушыларды кәсіби дайындауға дейін шығатын эксклюзивті білім берудің «пирамидасының» негізі болып табылады.

Ұқсас модельдер білім беру қызметі сапасының үлгісін бере отырып, оның кең қоғамдық танымалдылығын қамтамасыз ете отырып, балаларға қосымша білім беру ұйымдары қызметінің (ғылыми-практикалық білім беру, әлеуметтік мәдени қызмет, экология, көркем шығармашылық және өнер саласында және т.б.) барлық бағыттары бойынша іске асырылуы мүмкін; балаларға қосымша білім беру ұйымдарын білім беру қызметіне тартуға және оның неғұрлым танымал замандастарды мазмұнды дамыту үшін жауапкершілікті жүктеуге мүмкіндік береді. Бұл әлеуметтік талап етілетін білім беру, жас қазақстандықтардың әлеуметтік мәдени қызметі мен демалысының мазмұны саласында балаларға қосымша білім беру ұйымдарының үстемдік ұстанымдарын қамтамасыз етеді; жалпы білім беруді дамыту бағыты болады.

Ұлттық балалар мен жасөспірімдерге арналған интерактивтік парк – инновациялық қосымша білім беру ресурсы

Мемлекеттік білім беруді дамыту жөніндегі 2011-2020 жылдарға арналған бағдарламаны іске асыру міндеттерін шешу білім беру сапасын, оның қолжетімділігі мен тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында балаларға **қосымша білім беру жүйесінің әлеуетін пайдалануға мүмкіндік береді.**

Мемлекет басшысы білім алушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру мен дамытуды басым міндет етіп белгіледі. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012 - 2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары әзірленді. Бағдарлама шеңберінде республиканың қосымша білім беру ұйымдарында балалар мен жасөспірімдерге арналған алты инновациялық интерактивтік парк ашу көзделген.

Шығармашылық орталықтарын, балалар экологиялық-биологиялық орталықтарын заманауи жоғары технологиялық кешендермен, жылыжайлармен жарактандыру мектеп оқушыларының шығармашылық және инновациялық қызметке қызығушылықтарын дамыту үшін қосымша ынталандыру болады. Жас қазақстандықтардың шығармашылық және ғылыми-білімдік әлеуетін дамыту осындай кешендер құрудың басты идеясы болып табылады.

Мамандар, кәсіпқойлар, өз ісінің шеберлері балаларға **қосымша білім беруді жүзеге асырады**, бұл оның жан-жақтылығын, тартымдылығын, бірегейлігін, түптеп келгенде – практикаға бағдарланған білім беру ретінде оның нәтижелілігін қамтамасыз етеді.

Астана қаласындағы жаңа Оқушылар сарайы – астананың балаларына арналған қосымша білім беретін бірегей ұйым. Әрбір бала сарайға барып, өз арманын жүзеге асырады, жаңа да қызықты нәрселерді танып біледі. Мұнда Қазақстан Республикасының азаматы және патриоты, кәсіби, зияткерлік және әлеуметтік шығармашылыққа қабілетті болашақ маман ретінде оқушының қалыптасуы, дамуы мен өзін-өзі көрсетуі үшін барлық жағдай жасалған.

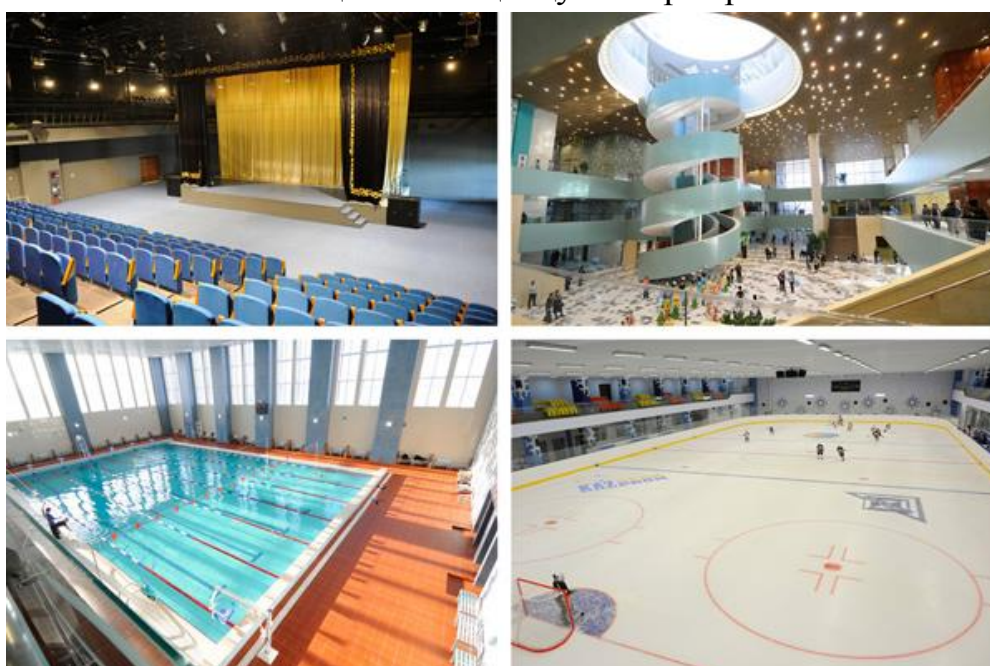
Креативті, жоғары технологиялық және инновациялық Сарай балалар мен ата-аналардың алуан түрлі қажеттіліктерін қанағаттандыруға мүмкіндік береді, баланың дамуына және жаңаша ойлауын – өзіне және өз Отанына пайда әкеле алатын табысты

адамдардың, жас зияткерлердің және бәсекеге қабілетті шығармашыл адамдардың ойлауын қалыптастыруға ықпал етеді.

Сарайда зертханалар, балалар бірлестіктерінің жұмыс істеуіне арналған оқу кабинеттері, 3D-технологияларды қолданумен, панорамалық сфералық және планетарлық проекциялары бар Планетарий, Обсерватория, 300 орынға арналған көп функционалды Концерт залы, 500 орынға арналған драма театры, интернет-орталық, медиа-орталық, Қысқы бақ, форумдар, диспуттар, дебаттар өткізуге арналған 264 орындық зал, балалар драма театры, жеңіл атлетика және баскетбол залдары, күрес пен теннис сабақтарына арналған залдар, халық, спорттық-бал және қазіргі заманғы билерді үйрену сабақтарына арналған залдар, қазақ халық аспаптары оркестріне арналған үй-жай, театр, хор студиялары, көркем галерея, мұз айдыны және жүзу бассейні бар.

Астана қаласының Оқушылар сарайы

Білім алушыларға қосымша білім беру Оқушылар сарайы қызметінің негізгі мәні болып табылады, қосымша білім берудің мынадай түрлері бар:

зияткерлік білім – математика, химия, биология, экология, биотехнология, гендік инженерия, физика, астрономия, аэрокосмонавтика, информатика, бағдарламалау, нанотехнологиялар мен жаңа ақпараттық технологиялар сияқты ғылымның негізгі бағыттары бойынша;

техникалық шығармашылық – радиоэлектроника, робот техникасы, авиа- және тікұшақ моделін жасау, ғарыштық модельдеу, кеме моделін жасау, автомобиль моделін жасау;

лингвистика – қазақ, орыс, ағылшын, француз, түрік және қытай тілдерін оқып-үйрену;

білім алушыларға *көркем-эстетикалық білім беру* – сурет өнері, декоративтік-қолданбалы өнер, қазіргі заманғы дизайн, мүсін және керамика, ағашты ою, киім конструкциялау және модельдеу, актерлік шеберлік, шешендік өнер, қазақ ұлттық музыка өнері, халық аспаптары оркестрі, вокал, хореография;

дене тәрбиесі – хоккей, мәнерлеп сырғанау, жүзу, көркем гимнастика, каратэ, годзюрю каратэ-до, қазақша күрес, таэквон-до, дзю-до, тоғыз құмалақ, шахмат, жеңіл атлетика, үлкен теннис, баскетбол, волейбол, футбол, грек-рим күресі және басқа да спорт секциялары.

Оқушылар сарайында нәтижеге бағдарланған білім деп аталатын қажетті жемісті қорытынды интеллектің, өнер мен спорттың шығармашылық өзара іс-қимылы арқылы береді.

Қазақстан Республикасы Президентінің тапсырмасын іске асыру үшін жас қазақстандықтардың шығармашылық және ғылыми-білімдік әлеуетін дамыту мақсатында Астана қаласындағы «Оқушылар сарайы» МКҚК-де Балалар мен жасөспірімдерге арналған Ұлттық Интерактивтік Парк құрылды, онда ғылымның, техниканың, спорт пен өнердің барлық бағыттары бойынша интерактивтік стендтер мен экспонаттардың үлкен кешені берілген. Ұлттық Интерактивтік Парктің негізгі мақсаты: жеке тұлғаның қоғам мен мемлекеттің өзекті және перспективалы қажеттіліктеріне сәйкестігі, қоғамда әлеуметтік бейімделуге, еңбек қызметін бастауға, өз бетінше білім алуға, өзін-өзі жетілдіруге қабілетті республиканың жан-жақты дамыған азаматының тұлғасын қалыптастыру.

Ұлттық Интерактивтік Парк міндеттері:

- интерактивтік технологияның арнайы құралдары: тренажерлер, интерактивтік міндеттер, объектілерден жүйелерді конструкциялаудың көмегімен белсенді оқытуды дамыту, олардың қасиеттері мен модельдерге келтіруді, виртуалды зертханалық жұмыстарды зерттеулер;

- практикалық негізде білім беру процесін құруға мүмкіндік беретін шығармашылық оқыту тәсілі ретінде интерактивтік технологияларды қолдануды кеңінен танымал ету.

Қазіргі заманғы ғылыми зертханалармен, спорттық жабдықтармен және интерактивтік экспозициямен жарақтандырылған *Ұлттық Интерактивтік Парк* (бұдан әрі - ҰИП), келушілерге зерттеулер жүргізуге және белсенді танымдық қызмет етуге мүмкіндік бере отырып, олардың білімге құштарлықтары мен шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. ҰИП - білім алушылар да, студенттер де және балаларымен бірге отбасылар да келетін орын, онда олар ерекше экспонаттармен – интерактивтік білім беру аттракциондарымен өзара іс-қимыл барысында жаратылыстану заңдарымен және қағидаттарымен танысады.

ҰИП халықтың технологияларға және инновациялар мен жаратылыстану-ғылым білімінің құндылығына қатысты көзқарастарына деген ортақ сезімнің қалыптасуы үшін маңызды катализаторға айналды.

Негізгі тақырыптар және аймақтарға бөлу.

ҰИП-тегі көрменің бір бөліктерін мазмұны жағынан толықтыру тақырыптарға және қазір жұмыс істеп жатқан зертханалардың, үйірмелер мен секциялардың орналасуына негізделген.

Ұлттық интерактивтік парк үш шешуші кластерден тұрады:

- *ғылым және технологиялар;*
- *спорт және денсаулық;*
- *өнер, би және музыка.*

Аталған тақырыптар салалық кіші бөлімдерге бөлінген, оларға интерактивтік экспозицияның бір бөліктері арналатын болады.

Интерактивтік экспозициялар аймақтары

I қабат	«Айнарудың көп түрлілігі» кинетикалық мүсіні, демалысқа арналған аймақ, қабырғадағы бейнепанель
II қабат	Ғылым мұражайы
III қабат	«Анатомия», «Спорт», «Адам организмінің мүмкіндіктері», «Сезім және қабылдау», «Табиғат және жер туралы ғылым» (оның ішінде «Биология», «География», «Геология», «Ауыл шаруашылығы туралы ғылым», «Судың физикалық қасиеттері»)
IV қабат	«Математика», Бөбектерге арналған аймақ, «Астрономия», «Физика», «Нанотехнологиялар», «Сұйықтықтар механикасы және аэродинамика», «Энергияның баламалы көздері» (оның ішінде атом, күн, жел, гидро-, геотермалды энергия және биомассадан алынатын энергия), «Цифрлық

өндіріс» (Fablab), «Өнер және мүсін», «Сән», «Музыка және би», «ТҰО (НЛО)».

ҰИП құру жөніндегі жоба құрылымы мынадай 4 бағыттан тұрады:

- ғылыми экспонаттар мен стендтер кешені ;
- білімді визуализациялау;
- ғылым және өнеркәсіп мұражайы;
- Wiki білім банкі.

ҰИП-тің ғылыми және білімдік құрамдас бөліктері Қазақстан Республикасындағы ғылыми әлеуетті ескере отырып, және Астана қаласындағы ғылыми қоғамдастықпен, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университетінің мамандарымен және ғалымдарымен тығыз ынтымақтастықта әзірленді.

Астана қаласындағы Оқушылар сарайы сараптамалық педагогикалық жүйе болып табылады, онда зерттеулер жүргізіліп, жаңа білім беру бағдарламалары, бейінді жоғары оқу орындары мен кәсіпорындардың талаптары ескеріле отырып, қосымша және базалық білім берудің заманауи технологиялары мен әдістемелерін әзірлеу және бейімдеу жүзеге асырылады.

Оқушылар сарайының бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыз етілуінің мақсаты мен міндеттері жалпы даму стратегиясын, педагогикалық қызметтің негізгі қағидаттарын, балаларға арналған қосымша білім беру жұмысының басты мазмұнды желілерін көрсетеді.

Ол нақты шаралар жүйесі – дидактикалық, бағдарламалық, әдістемелік материалдар дайындау және басып шығару; түрлі семинарлар, консультациялар, әдістемелік кеңестер өткізу арқылы жүзеге асырылады.

Мұнда қосымша білім берудің нысаналы, авторлық, эксперименталдық білім беретін оқу бағдарламалары әзірленеді.

ҰИП экспонаттарын бағдарламалық қамтамасыз ету білім алушыларға оқу пәнінің виртуалды объектілерімен белсенді түрде өзара әрекет етуге, модельдерді басқаруға, олардан жүйелер конструкциялауға, компьютерлік модельдермен тәжірибелер өткізуге, міндеттерді шешуге, осылайша, шығармашылық процесінде білім алуға мүмкіндік береді.

Қазірдің өзінде алғашқы жаңалықтар бар. Химиялық зертханадағы ғылыми үйірмеде білім алушылар қазақ даласындағы шөптерден жасалған иіссулардың жаңа иісін жасап шығарды.

Ғылым қаласындағы балалар бірлестіктері

➤ [«Биоскрининг» үйірмесі.](#) Үйірменің мақсаты: білім алушылардың медицинаға, биология мен химияға ғылыми-зерттеу қызығушылығын дамыту. Зертханалық эксперименттер жүргізу, химия мен биологиядан кейбір теориялық ережелерді тереңдетіп оқу бағдарламаның негізін қалайды.

➤ [«Биотехнология» үйірмесі.](#) Үйірменің мақсаты: білім алушылардың білімге құштарлығын, микробиология мен биоинженерияға қызығушылығын, қоршаған микроөмірдің құбылыстарына, микробиология мен биоинженерия саласындағы ғылыми жетістіктерге қызығушылығын, ғылыми эксперименттер мен тәжірибелерді дұрыс құруды дамыту.

➤ [«Географ-зерттеуші» үйірмесі.](#) Үйірменің мақсаты мен міндеттері: Қазақстанның және әлемнің бірегей табиғи жерлері бойынша білім алушылардың қызығушылығы мен ой-өрісін кеңейту; жекелеген жерлердің ерекшеліктерін айқындауды және сипаттауды үйрету; картамен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру, түрлі карталарды салыстыру, объектіге белгілі бір жоспар бойынша сипаттама беру.

[«NextBio» ғылыми-зерттеу үйірмесі.](#) Үйірме Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитетінің «Ұлттық биотехнология орталығы» республикалық мемлекеттік кәсіпорнының қатысуымен құрылды. Үйірменің мақсаты: балалардың жаратылыстану ғылымдарындағы ғылыми және практикалық қызметінің дамуына жағдай жасау, олардың бірегей қабілеттерін дамыту және олардың биология, биомедицина және биотехнология саласындағы болашақ ғалымдар ретінде қалыптасуларына көмектесу.

Оқу процесінде білім алушылар анатомиядан өсімдіктер физиологиясы, микробиология, биомедицина және биотехнологиядан қосымша білім алады, зерттеу жұмысын орындаудың негізгі кезеңдерін, зерттеу қызметінің басқа қызмет түрлерінен ерекшеліктерін білетін болады, бұдан басқа, білім алушылар өз бетінше молекулярлық-генетикалық (ДНҚ бөлу, ПТР қою (полимераздық тізбекті реакция), ДНҚ фрагменттерін электрофоретикалық есепке алу, нуклеотидтік дәйектілікті айқындау, кариотипирлеу);

биотехнологиялық (микрклональдық көбею, қышқыл сүтті сусындар ферментациясы және басқалары);

микробиологиялық (бактерияларды микроскопиялық зерттеу, көмірсулар ферментациясы және басқалары);

биологиялық (өсімдіктердің физиологиялық және анатомиялық ерекшеліктерін зерделеу) зерттеулерді орындайтын болады.

➤ «Жас тарихшы» үйірмесі. Үйірменің мақсаты: ежелгі уақыттан бері Қазақстанның аумағында қоныстанған халықтардың тарихын зерделеу, көптеген мыңдаған жылдар өмір сүрген мемлекеттерді, мәдени құндылықтар мен дәстүрлерді және басқаларын зерделеу.

➤ «Математика және логика» үйірмесі. Үйірменің мақсаты: білім алушылардың білімге құштарлығын, математикаға қызығушылығын дамыту, білім алушылардың білімді саналы түрде меңгерулеріне және олардың логикалық және математикалық ойлауын дамытуға ықпал ету.

➤ «Химик-зерттеуші» ғылыми-зерттеу үйірмесі. Ғылыми-зерттеу үйірмесінің мақсаты мен міндеттері: білім алушылардың химия ғылымына қызығушылығын дамыту; химиядағы талдаудың қазіргі заманғы ғылыми әдістерін меңгеру; білім алушыларды ғылыми-зерттеу жобалары қызметіне тарту.

➤ «Интернет-жобалау» үйірмесі. Үйірменің мақсаты: балаларды сайттар: Web-технологиялар, HTML, CSS, JavaScript құруға үйрету.

- [«Жасанды интеллект» үйірмесі.](#) Үйірменің мақсаты: балаларды жобалар жасауға үйрету.
- [«Компьютерлік графика» үйірмесі.](#) Үйірменің мақсаты: балаларды жобалар: 2D анимациялық мультфильмін, 3D жобасын және 3D анимациялық мультфильмін, суреті бар кітап, журнал жасауға үйрету.
- [«Бағдарламалау тілдері» үйірмесі.](#) Үйірменің мақсаты: балалардың жаңа технологияларға қызығушылығын қалыптастыру; бағдарламалау тілдері арқылы идеяларды әзірлеу және енгізу үшін қажетті білім, білік, дағдылардың белгілі бір кешенін дамыту; логикалық ойлауды және жобаларды іске асыру әдістерін диагностикалау және дамыту.

Технопарктегі балалар бірлестіктері

- [«Автомодельдеу» үйірмесі.](#) Үйірменің мақсаты: техникаға деген танымдық қызығушылықты дамыту; еңбек дағдылары мен біліктерін қалыптастыру; еңбек мәдениеті мен эстетикасын тәрбиелеу; конструкторлық қабілетті дамыту; түрлі материалдармен және құралдармен жұмыс істеу біліктері мен дағдыларын қалыптастыру, әскери мамандықтарға сүйіспеншілікпен қарауға баулу.
- [«Робот техникасы» үйірмесі.](#) Үйірменің мақсаты: балаларға робот техникасы туралы жалпы білім беру; заманауи радиоэлектроника мен робот техникасы саласындағы ой өрісті кеңейту, түрлі қызмет саласының роботтарын бағдарламалауды үйрену.

➤ [«Жас ғарышкерлер мектебі» үйірмесі](#). Үйірменің мақсаты: ғарыш қызметін және жаңа технологияларды танымал ету, білімді және дені сау ұрпақ тәрбиелеу. Астрономия, физика, ғарыш навигациясы сияқты жаратылыстану ғылымдарындағы білімдерін арттыру, салауатты өмір салтына аса көңіл бөлу; ғарыш және қоршаған орта, астрономиялық және физикалық құбылыстар мен олар бағынатын заңдардың байланыстары, нанотехнологиялар мен наноматериалдардың жалпы маңыздылығы мен мәні, табиғатты ғылыми-практикалық зерттеу және осы негізде жалпы әлем жөніндегі түсініктерін қалыптастыру әдістері туралы оқушылардың білімдері мен түсініктері кеңейеді.

➤ [«Радиоэлектроника» үйірмесі](#). Мақсаты және міндеттері: балаларға радиотехникалық сауаттылық бойынша жалпы білім беру; қазіргі заманғы радиоэлектроника саласындағы білімдерін тереңдету. Құралдарды, өлшеу аспаптарын пайдалану және оларды ұқыпты ұстау дағдыларын дамыту; өндіріс мәдениетін, өз жұмысын ұйымдастыруды және конструкциялауда эстетикалық талғамды дамыту.

➤ [«Кеме моделін жасау»](#). Үйірменің мақсаты мен міндеттері: білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту, спорттық жарыстар мен демонстрациялар үшін корабльдердің қолданылып жүрген және стендтік модельдерін құрастыруды үйрету; көліктің тарихымен, көрнекі ғалымдар мен конструкторлардың өмірімен және

қызметімен, көліктік машина жасауды одан әрі дамыту жетістіктерімен және перспективаларымен таныстыру.

Балаларға қосымша білім беру – бұл баланың өз қалауына, қажеттілігі мен мүмкіндігіне сәйкес өзі немесе ересектердің көмегімен таңдайтын оның жеке тұлғасының «таяу арадағы даму аймағы».

Астана қаласындағы балаларға қосымша білім беру жүйесі салааралық негізде дамиды және балалардың дарындылығын анықтау, қолдау және дамытуға кепіл болады.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитетінің «Ұлттық орталық биотехнологиялар» РМК мен Астана қаласындағы Оқушылар сарайы арасында Ғылым және білім саласындағы ынтымақтастық туралы меморандум жасалды. «Nextbio» ғылыми-зерттеу үйірмесін ашу алғашқы бірлескен қадам болды. «Nextbio» ғылыми-зерттеу үйірмесін құру оқушыларды заманауи ғылыми кеңістікке интеграциялауға, зертханада және зертханалық жабдықтармен зерттеу жұмысын істеу дағдыларын қалыптастыруға, биология және биотехнология саласындағы іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулерге деген қызығушылыққа баулуға көмектеседі.

Оқушыларға арналған «NextBio» ғылыми-зерттеу бірлестігінде жалпы білім беретін мектептердің 6-11 сыныптарының, лицейлердің, пәнді тереңдетіп оқытатын мектептердің білім алушылары жас ғалым-зерттеушілердің көмегімен жоғары технологиялық заманауи жабдықтар арқылы биология мен биотехнология әлемін зерделейді.

Үйірме Астана қаласындағы Оқушылар сарайы базасында жұмыс істейді, онда жас дарындылардың қазіргі заманғы теориялық білімді және биология мен биотехнологияның практикалық әдістерін меңгерген, ғылыми міндетті қалыптастыруға, зерттеу жүргізуге, оны ғалымдардың үлкен аудиториясының алдында қорғауға және оның нәтижелерін

ғылыми басылымдарда жариялауға қабілетті болашақ ғалымдар ретінде қалыптасуы үшін барлық жағдай жасалған.

Лаборатория әлемдік белгілі өндірушілер шығарған жаңа жабдықтармен: микроскоптармен, денгейлес және сатылас электрофорезге арналған камералармен, гель-құжаттаушы жүйемен, трансиллюминаторлармен, термоциклерлермен, магнитті араластырғыштармен және ғалымның сапалы зерттеу жұмысы үшін қажетті басқа да аспаптармен жарақтандырылған.

NextBio-да өсімдіктердің анатомиясы мен физиологиясын, микробиологияны, биомедицина мен биотехнологияны тереңдетіп оқыту, генетикалық материалмен жұмыс - ДНК бөлінген сәттен бастап онда кодталған ақпарат оқылғанға дейін онымен жұмыс істеуге үйрету көзделген.

NextBio-да Ұлттық биотехнологиялар орталығының ғалымдары өзіндік зерттеу жұмыстарын іске асыруда білім алушыларға әдістемелік және практикалық көмек көрсетеді.

«NextBio»-да білім алушылар өсімдіктердің анатомиясы мен физиологиясын, микробиологияны, биомедицина мен биотехнологияны зерделейді. Бұдан басқа, жас ғалымдар генетиканың құпия әлеміне үңіліп, ДНК бөлінген сәттен бастап онда кодталған ақпарат оқылғанға дейін онымен жұмыс істеуге үйренеді.

Дәрістер мен практикалық сабақтарды ғалымдар мен студенттер жүргізеді. Сондай-ақ сабақтар пікірталастар, семинарлар, ғылыми ұйымдарға экскурсиялар, белгілі ғалымдармен кездесулер түрінде өткізіледі.

Креативті, жоғары технологиялық және инновациялық Сарай балалар мен ата-аналардың алуан түрлі қажеттіліктерін қанағаттандыруға мүмкіндік береді, баланың дамуына және жаңаша ойлауын – өзіне және өз Отанына пайда әкеле алатын табысты адамдардың, жас зияткерлердің және бәсекеге қабілетті шығармашыл адамдардың ойлауын қалыптастыруға ықпал етеді.

Балалар ғылыми-техникалық шығармашылығын дамыту факторы ретінде жалпы және қосымша білім берудің интеграциясы

Қазақстан Республикасының индустриялық-инновациялық даму стратегиясы шикізат бағыттылығынан алшақтауға ықпал ететін экономиканың салаларын әртараптандыру арқылы елдің орнықты дамуына қол жеткізуді, ұзақ мерзімді жоспарда сервистік-технологиялық экономикаға көшу үшін жағдай жасауды мақсат етіп қойып отыр. Елдің дамуымен байланысты, өз қызметінің нәтижесін болжай алатын, жаңа білім алып, оны жүзеге асыра алатын адамдарға деген қажеттілік күрт өсті. Бұл міндетті шешу үшін балаларға қосымша білім беруді ұйымдастыруға маңызды рөл жүктеледі.

Қазақстан Республикасында білім беруді дамыту жөніндегі 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламада балалар мен жастарды жеке тұлға ретінде, әлеуметтік және кәсіби өзін-өзі айқындауға бейімділіктерін, қабілеттері мен мүдделерін дамытудың айқындаушы факторларының бірі ретінде балаларға қосымша білім беру жүйесінің маңызды рөлі атап көрсетілген.

Бүгінде балаларға қосымша білім беру балаларға жеке тұлғаға бағдарланған тұрғыдан қараудың кеңдігімен сипатталатын, олардың білім алу қажеттіліктеріне, өмірлік дағдыларды қалыптастыруға негізделетін үздіксіз білім беру мен жаңа типті білім беру жүйесі құрамдауыштарының бірі ретінде қаралады.

Техникалық шығармашылықтың, әсіресе, балалар шығармашылығының проблемасы маңызды әлеуметтік-экономикалық проблема болып табылады, міне сондықтан да оған барлық озық елдерде өте үлкен көңіл бөлінеді. Оны шешумен мемлекеттік мекемелер, сол сияқты жеке кәсіпорындар мен бірлестіктер айналысады, бұл ретте оның ойдағыдай шешілуі қоғамның жалпы экономикалық және мәдени деңгейіне байланысты екендігін ескереді.

Қазіргі әлемде 40 елде 500-ден астам Балалар ғылым мұражайларының (ғылым қалалары) жемісті жұмысының тәжірибесі белгілі. Еуропа, Жапония, Канада, Австралия, Ресейде мыңнан астам технопарктер мен бизнес-инкубаторлар жұмыс істейді. АҚШ-та олардың саны 10 жыл ішінде 30 есеге ұлғайды. Бұл ұйымдар жаңа технологияларды меңгеру негізінде балалар мен жастарды белсенді шығармашылық өнімді қызметке тарту құралдары ретінде өздерін таныта білді. Технопарктер «түлектерінің» басым бөлігі жаңа

фирмалардың ұйымдастырушылары мен иелеріне айналғаны жөнінде заңды үрдіс бақыланып отыр.

Республикада білім алушылардың ғылыми-техникалық шығармашылығын дамыту балаларға қосымша білім беру қызметінің басым бағыттарының бірі болып табылады. Аспекттерін терең түсінбейінше, балаларды бұл қызметке білікті дайындау да, оған педагогикалық басшылық ету де мүмкін емес бірқатар аспектілерді қамтитын ерекше қызмет білім алушылардың техникалық шығармашылығын білдіреді.

Білім алушылардың техникалық шығармашылығы шығармашылық, конструкторлық және атқарушылық қызметті қамтиды. Конструкторлық қызмет балалар мен жасөспірімдердің техника саласындағы шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін аса құндылыққа ие.

Білім алушылардың еңбекке шығармашылық көзқарасты дамыту, олардың кәсіби және мәдени ой-өрісін кеңейту, рационализация мен өнертапқыштыққа белсенді дайындық техникалық шығармашылықтың *негізгі міндеттері* болып табылады. Техникалық шығармашылық – бұл еңбекке, өзінің және бөтен адам қызметінің нәтижелеріне құрметпен қарау, өз жұмысының нәтижесіне жауапты болу, мақсаттылық, өз бетінше жаңа білім алып, оны меңгере білу, өзін-өзі жетілдіруге және өзін өзі танытуға ұмтылу, патриотизм және отандық ғалымдар мен инженерлердің жетістіктерін мақтан ету, қоғамға нақты пайда келтіруге ұмтылу сияқты маңызды қасиеттерді тәрбиелеу құралы.

Техникалық шығармашылық қызметтің айрықша ерекшеліктері:

- шығармашылықтың бұл түрімен негізінен ұлдар мен жасөспірімдер айналысады;
- техникалық шығармашылық – бұл ғылымның, спорт пен техниканың бірегей жиынтығы;
- техникалық шығармашылық – оқыту тиімділігін арттырудың, өз бетінше өмір сүру мен еңбектенуге дайындықтың пәрменді құралы;
- техникалық шығармашылықпен айналысу процесінде әскери-патриоттық тәрбие, әскерде қызмет етуге техникалық сауатты жастарды, өнеркәсіп үшін кадрлар даярлау міндеттері шешіледі.

Техникалық шығармашылық қызметтің аса ерекше түрі болып табылады, өйткені ол ұстау мен дамытуға айтарлықтай капитал салымдарын талап ететін ең *ресурс қарымды және қаржылық тұрғыдан шығынды бағыт* болып табылады. Осы себепке байланысты балалардың техникалық шығармашылығы аса көңіл бөлу мен қамқорлық жасау объектісіне айналуы қажет, өйткені қазіргі 10-13 жастағы жасөспірімдер Қазақстанның ХХІ ғасырдағы ғылыми-өндірістік әлеуетін қалыптастыратын болады.

Балалар мен жастардың ғылыми-техникалық шығармашылығы қосымша және жалпы орта білім беру күш-жігерінің басқа да білім беру, әлеуметтік, ғылыми, өндірістік, қоғамдық институттармен интеграциясы жағдайында бірыңғай білім беру кеңістігінің құрамдауышы ретінде дамиды.

Бүгінгі күні білім беру ұйымдарымен өзара іс-қимылдың мынадай негізгі бағыттары айқындалған:

- бейіналды және бейіндік дайындық;
- білім беру ұйымдарына ақпараттық- әдістемелік және ұйымдастыру көмегін көрсетуді, педагог қызметкерлердің біліктілігі мен кәсіби шеберлігін арттыруды; жұмыс бойынша тәжірибе алмасуды; техникалық шығармашылық бойынша бұқаралық іс-шараларды ұйымдастыруды, конкурстар өткізу мен оларды өткізуге көмектесуді, балаларға қосымша білім беру жүйесі педагогтерінің жұмыс тәжірибесін жалпылауды және басқаларын көздейтін «техникалық шығармашылық» бағыты бойынша балаларға қосымша білім берудің тірек ұйымы ретінде балалардың техникалық шығармашылық орталығының қызметі;
- интеграцияланған нысаналы бағдарламалар мен жобалар жасау және оларды іске асыру.

Бүгінде балалар ғылыми-техникалық шығармашылығының проблемаларына жаңаша көзқараспен қарау, ғылыми-техникалық бірлестіктердегі оқытудың жаңа мазмұны мен әдістемелері талап етіледі.

Балалардың, жасөспірімдер мен жас өскіндердің қосымша білім алуға, ғылыми-техникалық шығармашылыққа деген мүдделерінің, қажеттіліктерінің өсу үрдісіне және әртараптануына байланысты құрылымдарды, қызмет нысандарын жетілдіру, жаңа вариативтік, ұзақ мерзімді бағдарламалар әзірлеу өзекті бола бастады.

Инновациялық білім беру бағдарламалары мен жобаларына ерекше рөл беріледі. Ғылыми-техникалық бағыттылықтың инновациялық білім беру бағдарламасы нақты жеке тұлғаға бағдарланған және білім беру салаларының алуан түрін: ғылыми-техникалық, спорт-техникалық салаларды, компьютерлік технологияларды қамтиды.

Қазіргі уақытта республикада техникалық шығармашылық тұрақты дамып келеді. Республикада ғылыми-техникалық қосымша білім беру бағытының білім беретін оқу бағдарламалары іске асырылуда. Бағдарламалар 6 жастан бастап 18 жасқа дейінгі балалардың техникалық шығармашылық қабілеттерін дамытуға, білім алушылардың бейіналды және бейіндік білім алуына, өзін-өзі кәсіби айқындауға мүмкіндік береді.

Мыңдаған жас ақтөбеліктер Қалалық техникалық шығармашылық орталығының алуан түрлі үйірмелерінен өтіп, есейіп, осы жерге өз

балаларын алып келеді. Мұнда әрбір бала өзінің көңіліне ұнайтын іс табады.

Ақтөбелік жас техниктер станциясы 1970 жылы құрылған. Республиканың алғашқы мектептен тыс ұйымдарының бірі 1990 жылы атауын Қалалық техникалық шығармашылық орталығына өзгертті.

Бүгінде Техникалық шығармашылық орталығы – бұл қосымша білім беруге қойылатын қазіргі заманғы талаптарға жауап беретін балаларға арналған қосымша білім беру ұйымы.

2009-2013 жылдары Қалалық техникалық шығармашылық орталығы (ҚТШО) «Облыстың үздік қосымша білім беру ұйымы» болып танылды.

Білім алушылардың жеке тұлға ретінде өсуін, ақпараттық қоғам жағдайында қоғамдық және кәсіби өмірге толыққанды және тиімді қатысуға дайындықты қамтамасыз ететін білім беру кеңістігін құру Орталық жұмысының мақсаты болып табылады.

Жас техниктер орталығы қосымша және жалпы орта білім беру арасындағы өзара іс-қимылдың маңызды буыны болып табылады. ҚТШО-да білім алушылардың танымдық уәждемесін дамыту үшін зор мүмкіндік бар. Білім алушылар аптасына 2-4-6 сағаттан айналысады, осы уақыт ішінде энергетикалық серпіліс алып, үйлерінде бастаған жұмыстарын жалғастырады.

Білім алушыларға 22-ден астам техникалық үйірмелер ұсынылды, олар: авиамодельдік, кеме моделін жасау, стендтік моделизм, ракета моделін жасау, ғарыштық модельдеу, радиотехникалық, радиоспорт, бастауыш-техникалық модельдеу, информатика үйірмесі, «Техникалық кәдесый» ШБ, робот техникасы, трассалық моделизм, картинг, автоконструкторлық, техникалық дизайн, жалпы техникалық, теріден жасалған кәдесыйлар, қағаз-картоннан модельдеу, бисер өру, қамыр пластикасы, квиллинг, бұл үйірмелерде олар техника саласы бойынша бастапқы білім, білік, дағды алады, осылайша олардың алдағы кәсіби таңдауына ықпал етеді.

Жас техниктер орталығы, кеме моделін жасау және радиотехникалық үйірмелер

Білім алушылардың кәсіптік бағдары бойынша жұмыс өзінің оң нәтижесін беруде. Орталық түлектері Қазақстанның, сондай-ақ ТМД бұрынғы елдерінің түрлі оқу орындарында оқиды; автоэлектрик, автомеханик, автослесарь, инженер, жүргізуші, техникалық үйірмелер педагогі, корреспондент, дизайнер және басқа да мамандықтар бойынша жұмыс істейді.

Орталықтың білім алушылары қатысатын халықаралық дәстүрлі жарыстар:

- Қытай ұлттық авиаспорттық Fiesta және 2-ші ұлттық авиаспорттық ойын;
- Ракета моделін жасау жөніндегі халықаралық жарыстар, FAI Әлем кубогінің кезеңі «Байқоңыр кубогі»;
- «Қорқыт ата кубогі»;
- ҚР авиа, кеме моделін жасау бойынша чемпионаты;
- Мектеп оқушылары мен колледждер оқушыларының кеме және авиамодельдік спорт бойынша спартакиадасы;
- ҚР трассалық моделизм бойынша чемпионаты;
- Авиа, авто, кеме, зымыран моделін жасау және робот техникасы бойынша республикалық техникалық шығармашылық жарыстары;
- Жас техниктердің республикалық конкурсы және «Жастар шығармашылығы» көрмесі;
- В.Н. Челомей атындағы халықаралық ғарыш мектебі;
- Санкт-Петербургте өтетін С.П. Королев атындағы кубокқа ракета спорты бойынша бүкілресейлік ашық жарыстар;
- Робот техникасы бойынша балалар техникалық шығармашылығының халықаралық фестивалі.

Ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету инновациялық қызметті табысты іске асырудың маңызды шарты болып табылады.

Әдістемелік жұмыстың қалыптасқан жүйесі кадрларды жұмысқа қойылатын жаңа талаптар және педагогика ғылымы мен практикасының соңғы жетістіктері жөнінде хабардар етуге; педагог кадрларды оқыту және дамыту, олардың біліктілігі мен кәсіби шеберлігін арттыруға; педагогикалық ұжым мүшелерінің педагогикалық, инновациялық қызметінің неғұрлым құнды тәжірибелерін анықтау, жалпылау және таратуға; білім беру процесін жүзеге асыру үшін әдістемелік қамтамасыз ету: бағдарлама, дидактикалық және әдістемелік материалдар дайындауға бағытталған.

Білім беру процесі дамытушы ретінде құрылады және білім алушылар үшін түрлі техникалық салаларда бірегей мүмкіндіктерге ие.

Техникалық шығармашылық орталығы шығармашыл, техникалық және технологиялық сауатты, жасампаз, өз талантын қоғамға қызмет

етуге бағыттай алатын жеке тұлғаны қалыптастыруды қамтамасыз ете алатын білім алушылардың ғылыми-техникалық қызметінің білім беру жүйесінің моделін жасауға бағытталған «Робот техникасы» инновациялық жобасын әзірледі.

Робот техникасы қосымша білім беру жүйесінде білім алушыларға 21 ғасырдың технологияларын ұсынады, олардың коммуникативтік қабілеттерінің дамуына ықпал етеді, өзара іс-қимыл жасау, өз бетінше шешімдер қабылдай білу дағдыларын дамытады, олардың шығармашылық әлеуетін ашады.

Жобаны іске асырудың басым бағыттары

1. Ақтөбе қаласындағы балалар техникалық шығармашылығын дамытуды үйлестіретін орталық және «Техникалық шығармашылық» бағыты бойынша балаларға қосымша білім берудің ресурстық ұйымы ретінде техникалық шығармашылық орталығының қызметін ұйымдастыру.

2. Ғылыми-техникалық шығармашылықты дамыту үшін қосымша және негізгі жалпы білім беруді интеграциялау. Орта және жоғары жастағы балаларға арналған элективтік курстарды, төменгі сынып оқушыларына арналған «Модельдеу және конструкциялау» пәнін және орта және жоғары жастағы балалар үшін «Робот техникасы» пәнін енгізу.

3. Ғылыми-техникалық және спорттық-техникалық бағыттағы бірлестіктер желісін сақтау және дамыту.

4. Техникалық шығармашылықтың алуан түрлері мен нысандарын ұйымдастыру және танымал ету.

5. Техникалық шығармашылық бағдарламалары бойынша жұмыс істейтін педагог кадрлардың кәсіби шеберлігін, біліктілігін арттыру жұмысын жетілдіру.

6. Техникалық бағыттағы бірлестіктердің материалдық-техникалық базасын нығайту.

7. Балалар техникалық шығармашылығын дамытуды қамтамасыз ететін бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыз ету, инновациялық технологияларды енгізу жұмысын жетілдіру.

8. Техникалық шығармашылықпен айналысатын балалар мен жасөспірімдердің әлеуметтік бейімделуі, оларды мамандық алғанға дейінгі дайындау, кәсіби өзін-өзі айқындау үшін жағдай жасау.

9. Қалалық, аудандық жарыстар ұйымдастыру және өткізу, сондай-ақ техникалық спорт түрлері бойынша жарыстарға, балалар техникалық шығармашылық конкурстарына ТШО командасының нәтижелі қатысуы.

Орталықта білім беру процесіне *Лего-технологияларды енгізу* арқылы білім алушылардың ғылыми-техникалық ой-өрісі мен шығармашылығын дамытуға бағытталған жобаны әзірледі.

Жобаны іске асырудың басым бағыттары:

1. Білім алушылардың ғылыми-техникалық шығармашылық кеңістігі ретінде «ЛЕГО – ПАРК» құру.

2. ЛЕГО-педагогиканы қолданудың негізгі салаларын айқындау:

– бастапқы техникалық модельдеу мен конструкциялау («Леголенд» кіші жобасы, 7-11 жастағы білім алушыларға арналған)

– практикалық бағдарламалау («Лего-класс» кіші жобасы, 11-13 жастағы білім алушыларға арналған)

– денсаулығының мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған сабақтар.

3. Қосымша және негізгі жалпы білім беруді интеграциялау. Сабақтан тыс жұмыс моделін іске асыру («ғылыми-танымдық», «жобалау қызметі» бағыты). Лего-конструкторларды «Шығармашылық сабақтары», «Бастапқы модельдеу мен конструкциялау» сабақтарында пайдалану.

4. Ғылыми-техникалық бағыттағы бірлестіктер желісін сақтау және дамыту.

5. Техникалық шығармашылықтың алуан түрлері мен нысандарын ұйымдастыру және танымал ету.

6. Лего-технологияларды пайдаланатын педагог кадрлардың кәсіби шеберлігін, біліктілігін арттыру жұмысын жетілдіру.

7. Техникалық бағыттағы бірлестіктердің материалдық-техникалық және оқу-әдістемелік базасын нығайту.

Бұл жобалар техникалық шығармашылық саласындағы жалпы және қосымша білім беруді интеграциялау процесінің арқасында дайындалды және жалпы білім беру мектептері мен балаларға қосымша білім беру ұйымдарын біріктіретін бірыңғай білім беру кеңістігінде жұмыс істейтін интеграцияланған техникалық білім беру моделін іске асыруға бағытталған.

ҚТШО қала мен облыстың ресурстық қосымша білім беру орталығы болып табылады. Орталық мектептер мен қаланың, облыстың және республиканың қосымша білім беру ұйымдары арасында әдістемелік жұмыс жүргізеді. Орталық қосымша білім беру педагогтері, бастауыш білім беретін мұғалімдер, технология мұғалімдері, біліктілік арттыру курстарының тыңдаушылары үшін семинар-практикумдар, мастер-кластар өткізеді.

Техникалық шығармашылық бойынша қалалық, облыстық және республикалық көрмелер, олимпиадалар, конкурстар, жарыстар орталық базасында өткізіледі. Жыл сайын Ақтөбе облысының Әділет департаментімен бірлесіп ҚТШО-ның Өнертапқыштар мен рационализаторлар клубы базасында өнертапқыштар конкурсы өткізіледі.

Бейіндік мектеп жағдайында әлеуметтік серіктестікті іске асыру

Қазақстан Республикасында білім беруді дамыту жөніндегі 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламада белгіленген білім берудің жаңа сапасына көшу қазіргі жағдайда білім беру саласын дамытудағы жетекші үрдіс болып табылады. Қазіргі заманғы мектептің алдында тұрған бағдарламалық міндеттердің бірі – бұл білім беру мазмұнын жаңартумен 12-жылдық оқыту моделіне көшуді жүзеге асыру, желілік өзара іс-қимылды, «Бейіндік мектеп» бейіндік оқытуды енгізу, білім беруде серіктестік жүйесін қалыптастыру.

Бейіндік оқытуға ауысу мынадай негізгі мақсаттарды:

1) бағдарламаның жекелеген пәндерін тереңдетіп оқытуды қамтамасыз етуді;

2) мектеп оқушыларының жеке білім беру бағдарламаларын жасаудағы кең әрі икемді мүмкіндіктеріне ие жоғары сынып оқушыларын оқыту мазмұнын айтарлықтай саралау үшін жағдай жасауды;

3) жалпы және кәсіби білім беру арасындағы сабақтастықты қамтамасыз етуді, мектеп түлектерін жоғары кәсіптік білім беру бағдарламаларын меңгеруге неғұрлым тиімді дайындауды көздейді.

Әлеуметтік серіктестердің желілік өзара іс-қимылы негізінде бейіндік дайындық пен бейіндік оқытуды іске асыруды болжайтын тәсіл оқушылардың бейіндік, кәсіптік және әлеуметтік өзін-өзі айқындауы үшін үйлесімді түрде қолайлы жағдай жасайды. Ол оқушыларды одан әрі білім алудың кез келген түрі мен деңгейін таңдауға дайындауды ойдағыдай жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Әлеуметтік серіктестік – бұл тараптардың еріктілігі, тең құқылығы, процеске қатысушылардың мүдделерін құрметтеу және ескеру, келісімдерді бұзғаны үшін жауапты болу қағидаттарына негізделген қатынастарды реттеудің шарттық нысаны.

Әлеуметтік серіктестікті білім беруге қатысты біз былайша түсінеміз:

- мектеп ішіндегі әлеуметтік топтар: мұғалімдер, оқушылар және олардың ата-аналары арасындағы серіктестік;

- осы кәсіби бірігулердің (ОӨК, ОАОО, жоғары оқу орындары, балаларға қосымша білім беру ұйымы және өзгелері) әлеуметтік топтары арасындағы білім беру жүйесінің ішіндегі серіктестік;

- мектеп өкілдері мен қоғамдық өндірістің өзге де салаларының кәсіпорындары арасындағы серіктестік;

- мектептің өзі бастамашылық ететін серіктестік; қоғамдық өндірістің өзге де салаларының өкілдерімен байланыста бола отырып, білім беру жүйесінің қызметкерлерінің серіктестігі.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2006 жылғы 19 шілдедегі №681 бұйрығына сәйкес Павлодар қаласының №17 жалпы білім беретін орта мектебі «Бейіналдыңғы дайындық мен бейіндік оқыту шеңберіндегі желілік өзара іс-қимыл моделі» бағыты бойынша «Мектеп-ОАОО-ЖОО» моделінде бейіндік оқыту республикалық экспериментке қатысушы болып табылады.

Ғылыми басшылықпен жүзеге асырылатын эксперименттің бірінші кезеңінде негізгі міндетпен жергілікті сипаттағы мынадай нормативтік құжаттар жасалған болатын:

- Инновациялық мектеп тұжырымдары;
- Білім беретін мекемені дамытудың бес жылға арналған бағдарламалары;
- Бейіндік оқытуды психологиялық сүйемелдеу бағдарламалары;
- Бейіндік оқыту мен бейіналдыңғы дайындық сапасын мониторингілеу бағдарламалары;
- Бейіндік оқытуды әдістемелік сүйемелдеу бағдарламалары.

Әлеуметтік серіктестердің желілік өзара іс-қимылы жағдайында Павлодар қаласының №17 ҚБЖБОМ (СОПШДО) даму стратегиясының негіздемесі Тұжырымдаманың мақсатына айналды. Тұжырымдама мектеп оқушыларының бейіндік және бейіналдыңғы дайындығын ұйымдастыруда әлеуметтік серіктестердің желілік өзара іс-қимылы жағдайында білім берудің мақсаттарын, міндеттерін, құрылымын, мазмұны мен білім беру процесін ұйымдастыру ерекшеліктерін айқындады. Мектеп оқушыларының бейіндік және бейіналдыңғы дайындығын ұйымдастыруда әлеуметтік серіктестердің желілік өзара іс-қимылының моделін енгізу кезеңдері белгіленді.

Даму бағдарламасын іске асыру желілік өзара іс-қимыл моделін құруды, бейіндік оқыту міндеттерін іске асыру бойынша әлеуметтік серіктестерді айқындауды талап етті. Колледждер (технологиялық және педагогикалық), жоғары оқу орындары мектептің әлеуметтік серіктестеріне айналды. Осы оқу орындарының базасында 90-шы жылдардан бері «ДК пайдаланушы», «Хатшы-референт» мамандықтарын алумен, жаратылыстану-математика және гуманитарлық бағыттар бойынша жоғары сатыдағы дайындық жүзеге асырылып келеді.

Желілік өзара іс-қимылды ұйымдастыру және бастауыш, орта және жоғары кәсіби білім беру жүйесінің ұйымдары, педагогтер,

оқушылар, ата-аналар кіретін мектепті көп құрылымды ұйымдастыру арқылы әлеуметтік серіктестік іске асырылды.

Білім беру ұйымының әлеуметтік серіктестігі еріктілік, кооперативтілік, дербестік және шешімдер қабылдаудағы жауапкершілік, бірлескен шығармашылық, төзімділік, ашықтық, әлеуметтік маңыздылық қағидаттарымен құрылды.

Мектеп оқушыларының мүдделерін, бейімділіктері мен қабілеттерін анықтау мен танымдық және жоғары сыныпта оқыту бейінін таңдауға бағдарланған кәсіби қызметтің түрлі салаларындағы практикалық тәжірибені қалыптастыру жөніндегі жұмыс эксперименттік қызметтің маңызды бағытына айналды. Мектептің психологиялық мектебі бұл мақсатта Бейіналдыңғы дайындық пен бейіндік оқыту процесінде оқушыларды, педагогтер мен ата-аналарды психологиялық сүйемелдеу бағдарламасын сынақтан өткізді.

Жоғары сатыдағы курстардың мазмұнын әзірлеу орта буындағы, сол сияқты бастауыш мектептегі дайындықтың деңгейіне байланысты болып отыр, яғни 5-8 сыныптарда бейіналды дайындықты ұйымдастыру, бастауыш мектеп деңгейіндегі бейіндеу мәселесі тұр.

Мектепшілік бейіндеу пәндік арнайы курстардан, бастауыш мектептен бастап бейінді сыныптармен аяқтай отырып, гуманитарлық және жаратылыстану-математикалық бағыттарды таңдау бойынша қолданбалы курстардан тұрады. Мектептің жұмыс оқу жоспарының вариативтік бөлігін енгізу арқылы білім беру мазмұнын жаңартуға қол жеткізілді.

Бейін алдыңғы дайындық пен бейіндік оқытудың қалыптасқан моделі төрт сатылы құрылымды білдіреді:

➤ гуманитарлық және жаратылыстану-математикалық бағыттағы дамыту курстары, информатика мен шет тілін ерте оқып-үйрену есебінен бастапқы бейіндеу (1-4-сыныптар);

➤ пәндерді тереңдетіп оқыту, элективтік курстар, гуманитарлық, жаратылыстану-математикалық бағыттағы факультативтер, таңдап алынатын дамыту курстары есебінен бейін алдыңғы дайындық (5-8-сыныптар);

➤ технологиялық колледж базасында кәсіби бағдарланған курстар (8-сыныптар);

➤ ОӨК базасындағы кәсіби бағдарлану есебінен кәсіптік бағдар (9-сыныптар);

➤ педагогикалық ЖОО базасында бейінді сыныптардағы бейіндік дайындық.

2007-ші жылдан бері элективтік курстар бағдарламасын сынамаулау, оқушыларды алуан түрлі мамандықтармен, кәсіптік қызметтің ерекшеліктерімен, «Адам және мамандық», «Тілдесу мамандыққа айналғанда», «Күпиясыз техника», «Кез келген ақпаратқа

«сен» деп қарау, «Әдемілікті жасау», «Табиғат үйлесімділігі» және басқа да тақырыптар бойынша еңбектің сипатымен және мазмұнымен таныстыру басталды.

Педагогика институттың технология кафедрасымен бірге оқушыларға жеке бейімділіктерін айқындап, кәсіптік өзін-өзі көрсету перспективасын қалыптастыруға көмектесетін 8-9-шы сыныптарға арналған «Кәсіби бағдарды таңдау», «Заманауи технологиялар әлемі» психологиялық, кәсіптік бағдарлық оқу курстары енгізілді.

8-ші сыныптар шеңберінде, оқушыларды ет және сүт өнеркәсібінің технологиясымен, тоңазытқыш қондырғыларының шебері, мейрамхана өндірісі, «Тағам дайындау технологиясы – аспаз-даяшы» мамандықтарымен таныстыратын элективтік курстарды жүргізген технологиялық колледж ресурстарын (кадрлық құрамы, материалдық-техникалық база, әдістемелік қамтамасыз ету) тарта отырып, бейім алдыңғы дайындық ұйымдастырылды.

ОӨК базасында 9-шы сынып оқушылары 11 мамандық бойынша кәсіптік бағдар алады.

10-11-сыныптарда бейімдік оқыту қаланың білім беретін мекемелерінің ресурстарын тарту есебінен жүзеге асты. ЖОО-лармен ынтымақтастық пәндер (физика, математика) бойынша бейімдік дайындықты қамтамасыз етті.

Желілік өзара іс-қимылдың қалыптасқан моделі оқу процесі арқылы, сондай-ақ тәрбие жұмысы процесіндегі бейімдік, ақпараттық қызмет жүйесі арқылы мазмұн деңгейінде бейімдеуді көздеді.

Бейімдік қызмет жүйесі эксперименталдық қызметті жалпылау кезеңінде Бейімдеу орталығына «өсті».

Мынадай бағыттар: әдістемелік құралдар, мектеп мұғалімдері құрастырған курстар сараптамасы; арнайы курстар, ғылыми жобалар әзірлеуде консультация беру; бейімді сыныптарда оқытуды ұйымдастыру; дарынды балалармен жұмыс – олимпиадаға дайындық; кадрлармен жұмыс – курстық дайындық; мектеп түлектерін аралық тестілеу; баспа қызметі бойынша ынтымақтастық туралы ұзақмерзімді шартқа қол қойған мектептің негізгі әлеуметтік серіктестерінің бірі – педагогикалық ЖОО-мен ынтымақтастық оқу жоспарының вариативтік бөлігінің әдістемелік қамтамасыз етілуін жасауға көмектесті.

ЖОО оқытушыларымен бірлесіп бірқатар оқу-әдістемелік құралдар: «Мәтінтану», «Қазіргі заманғы мектептің педагогикалық менеджменті және оны басқару», «Элективтік курстар (психологиялық-педагогикалық, жаратылыстану-математикалық, қоғамдық-гуманитарлық бейімдер)» бағдарламалары басып шығарылды.

Конференциялар, семинарлар, конкурстар, педагогикалық оқулар мен басқа да ғылыми іс-шараларға бір жағынан – оқытушылар, ЖОО, АООО студенттері, екінші жағынан мектептердің оқушылары мен

мұғалімдерінің бірлесіп қатысуы арқылы жүзеге асырылған педагогтердің кәсіби құзыреттілігін арттыру мектеп пен ЖОО бірлескен қызметінің маңызды бағыты болып табылады. Мұғалімдерді курстық даярлауды ұйымдастыру проблемасын мектеп ЖОО, Президент Н.Ә. Назарбаевтың бастамасымен құрылған Қазақстан хаылқтарының ассамблеясына кіретін Славян орталығы мәдени бірлестігі арқылы шешті, бұл «Отандастар» бағдарламасы арқылы әртүрлі пән мұғалімдерін оқу-әдістемелік әдебиетпен қамтамасыз ету проблемаларын шешуге, мұғалімдердің педагогикалық шеберлік деңгейін Мәскеу, Омск қалаларында арттыруға мүмкіндік берді.

ЖОО-лармен әлеуметтік серіктестік шеңберінде білім алушыларды олимпиадаға даярлау үшін мектептің олимпиада резерві (МОР) ұйымдастырылды.

Эксперименталды жұмыс қорытындыларын түйіндей отырып, бейін алдыңғы және бейіндік дайындық міндеттерін іске асырудағы әлеуметтік серіктестік, өзара іс-қимыл мыналардан:

- ЖОО, ОӨК оқытушыларының, мектеп педагогтерінің жеке кәсіптік байланыстарынан;
- білім алушылардың бірлескен зияткерлік еңбегінен, студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстарынан;
- ЖОО мен мектептер базаларындағы факультативтік сабақтар мен үйірмелерден;
- білім алушылар мен мектеп педагогтерінің ғылыми-зерттеу орталықтары мен ЖОО зертханаларындағы жұмыстарынан;
- мектепте, ЖОО-да білім берудің үздіксіздігі мен сабақтастығын қамтамасыз ететін білім беретін бағдарламалар мен оқыту технологияларын әзірлеуден;
- ЖОО мен мектептер оқытушыларының өзара алмасуынан;
- конференциялар, семинарлар, конкурстар, және басқа да ғылыми іс-шараларға бірлесіп қатысудан;
- ЖОО мен мектептердің ғылыми-әдістемелік базалар мен инфрақұрылымдарды бірлесіп пайдалануларынан көрініс табатынын атап өткен жөн.

Осылайша, эксперименталды жұмыс білім алушылардың бейін алдыңғы және бейіндік дайындықтарын ұйымдастыруда білім берудегі әлеуметтік серіктестердің өзара іс-қимылының мынадай артықшылықтарын көрнекі түрде дәлелдеп отыр:

1. білім беру процесіне қатысушылардың әрқайсысының қажеттіліктері мен сұраныстары анықталды;
2. білім алушылардың дамуына жағдай жасалған;
3. жеке тұлғаға бағдарланған педагогикалық процесті тиімді ұйымдастыру мүмкіндіктері іске асырылуда;

4. 8-ші сыныптан бастап бейін алдыңғы дайындық пен 10-шы сыныптан бастап бейіндік оқыту үшін әлеуметтік серіктестердің мүмкіндіктері пайдаланылған;

5. жеке білім беру траекторияларын іске асыру, білім беру процесін неғұрлым тиімді психологиялық қолдау жүзеге асырылған.

Балаларға қосымша білім берудің білім беру бағдарламаларын жазу бойынша әдістемелік ұсынымдар

Балаларға қосымша білім берудің білім беру бағдарламасы бір бейіндіден басқа, интеграцияланған немесе кешенді болуы мүмкін. Интеграция бұл білім алушыларға педагогикалық әсер етуді үндестіру мақсатында екі және одан астам білім беру бағдарламасы негізінде, олардың бірегейлігі мен теңдігін сақталған жағдайда, біртұтас педагогикалық ұжым мен бірыңғай білім беру кеңістігін құру (А.С. Макаренко).

Кімде-кімнің бірлескен қызметінің бағдарламасы интеграцияланған бағдарлама деп түсініледі. Ең бастысы – бұл балалар мен педагогтер үшін қызметтің бірыңғай кеңістігін құруға ұмтылу, мүдделердің тоғысуын іздеу. Интеграция дәрежесі мен интеграция қағидаты бір-бірінен ерекшеленуі мүмкін. Қызмет субъектілері бойынша интеграцияланған бағдарламаның 3 түрін атап көрсетуге болады:

педагогтердің бірлескен қызметі;

балалардың бірлескен қызметі (балалар қызметінің бағдарламасы);

балалар мен педагогтердің бірлескен қызметі.

Мәндік белгілеріне қарай бағдарламаның 4 тобын атап көрсетуге болады. Қызметтің ауқымы бойынша:

Сыртқы ынтымақтастық;

Ішкі ынтымақтастық.

Мақсаттары мен міндеттері бойынша:

Бір мақсаттық;

Көп мақсаттық.

Мазмұны бойынша:

Бір бағытты;

Кешенді.

Жүйе құраушы факторы бойынша:

Оқу-пәндік бағдардағы;

Проблемалық-тақырыптық (толассыз) бағдарламалар болып бөлінеді.

Интеграцияланған білім беру бағдарламасы бойынша құжаттар пакеті құрылымның негізгі екі құрамдауышынан тұрады:

ИБ-ның (интеграцияланған бағдарлама) немесе мәлімделген интеграция шеңберінде бірлескен қызмет жоспарының түсіндірме жазбасы. Қосымша білім беретін бағдарламаларға арналған талаптар үшін жазылған нақты пәндер бойынша өзара байланысты және өзара

тәуелді білім беретін бағдарламаларды құрайтын функционалдық негіздегі ИБ кіретін қосымша білім беретін бағдарламалар жиынтығы.

Кешенді бағдарлама (КБ) - бұл белгілі бір қағидат бойынша біріктірілген және 2 және көп бейінді оқыту (мысалы, музыка-хор студиясы, мектепке дейінгі білім беру кешені және басқалары) арқылы жалпы мақсат мен міндеттерді шешуге бағытталған оқу пәндері бойынша өз бетінше білім беретін бағдарламалар жиынтығы. Балалардың мұндай бірлестіктерінде әрбір пән бойынша сабақтарды, әдетте, түрлі педагогтер жүргізеді. КБ-да шешілуі түрлі пәндер оқытылмайынша мүмкін емес мақсаттар мен міндеттер қойылады. КБ-да бір бейінді қосымша білім беру бағдарламаларына қарағанда, неғұрлым жоғары дәрежедегі мақсаттар мен міндеттер шешіледі. КБ балалардың білім алу қажеттіліктеріне жауап береді, олардың өзін-өзі көрсетулеріне, әлеуметтік ортада жан-жақты дамуларына немесе бейімделулеріне және басқаларына бағытталған.

Кешенді білім беретін бағдарлама бойынша құжаттар пакеті құрылымның үш негізгі құрамдауышынан тұрады:

КБ түсіндірме жазбасы көрсетілген мәселелердің барлығына да жауап береді, қосымша білім беру бағдарламаларын КБ-нің пәннен жоғары тұратын мақсаты мен міндеттерін қалыптастыратын бірыңғай кешенге біріктіру жүргізілетін тұжырымдамалық модельді сипаттайды, бақылау мен бағалауға жататын элементтерді бөліп көрсетеді, барлық ықтимал нұсқаларымен немесе түсіндірулері бар нұсқалардың мысалдарымен қоса, білім алушылардың білімдік бағдарларының ерекшелігін сипаттайды.

КБ түсіндірме жазбасының құрылымы жоғарыда сипатталған қосымша білім беру бағдарламасының түсіндірме жазбасы құрылымына ұқсас. КБ-ға түсіндірме жазбада білім алушылармен жұмыстың жазғы түрлері, бағдарламаны, материалдық-техникалық және кадрлық қамтамасыз етуді талап ететін ортаның құрамдас бөліктері және ортаның басқа да құрамдауыштары ретінде әлеуметтік байланыстарды іске асыру үшін қажетті білім беру ортасының сипаттамасы қосымша жазылуы мүмкін.

Кешендік білім беру бағдарламасының оқу жоспары (жоспарларының). КБ-ге кіретін қосымша білім беру бағдарламаларының жиынтығы – нақты пәндер бойынша өзара байланысты және өзара тәуелді білім беру бағдарламаларын, білім беру бағдарламалары үшін жазылған талаптарды құрайтын функционалдық негіз. Бүкіл КБ мақсаты мен міндеттері әрбір пән бойынша білім беру бағдарламаларына түсіндірме жазбалардағы мақсат пен міндеттермен келісілуі, жалпы мақсатты шешуге бағытталған стратегиялық қадамдар

кұрай отырып, бір-бірін қайталауы немесе толықтыруы тиіс (Қосымшалар).

Қосымша білім беру жүйесінің бағыттары

Көркем-эстетикалық бағыт – өнердің алуан түрлеріне көркем-эстетикалық талғамды, көркем қабілеттері мен бейімділіктерін, шығармашылық тәсілді, эмоциялық қабылдау мен бейнелі ойлауды, жеке тұлғаның ұлы өнер әлемін қабылдауға дайындығын дамытуға, қоршаған ортаның сезімдік бейнесін қалпына келтіруге ұмтылуды қалыптастыруға бағытталған;

Әскери-патриоттық бағыт - патриоттық сана, әлеуметтік белсенділік, азаматтық жауапкершілік, өз Отанына адал қызмет ету, Отан мүддесін қорғау бойынша азаматтық борышы мен конституциялық міндеттерін орындауға дайындығын қалыптастыруға, рух мықтылығын, мінездің тұрақтылығын нығайтуға, экстремалдық жағдайдағы өмірге дайындауға бағытталған. "Әскери міндет және әскери қызмет туралы" Федералдық заңға сәйкес азаматтардың әскери-патриоттық тәрбиесі патриоттық тәрбиенің құрамдас бөлігі болып табылады.

Ғылыми-техникалық бағыт – әлемдік ғылыми дүниетанымды қалыптастыруға, әлемді ғылыми танып-білу әдістерін меңгеруге, дәл ғылымдар мен техникалық шығармашылық (қызмет саласы - адам-машина) саласында бейімділіктері бар білім алушылардың зерттеу, қолданбалы, конструкторлық қабілеттерін дамытуға бағытталған;

Денешынықтыру-спорт бағыты – денсаулықты нығайтуға, салауатты өмір салты мен спорттық шеберлік дағдыларын, моралдық-жігерлік қасиеттерді және өмір мен денсаулыққа басымдық бере отырып, құндылықтар жүйесін қалыптастыруға бағытталған;

Экологиялық-биологиялық бағыт - әлемді қабылдаудағы жүйелік тәсілді, жанды мен жансыз нәрселердің өзара байланысы және өзара тәуелділігі туралы ұғымдарды қалыптастыруға, «тұрақты даму» саласындағы экологиялық тәрбие мен ағартуға, тірі табиғатты зерделеу мен (табиғаттың жас зерттеушілері) мен сақтау дағдыларын дамытуға, табиғатты ұтымды пайдалануға (қызмет аясы- адам-табиғат) бағытталған;

Жаратылыстану-ғылыми бағыт - жаратылыстану ғылымдары (қызмет аясы – адам-табиғат немесе қоршаған орта) саласында бейімділіктері бар білім алушылардың ғылыми дүниетанымын, ғылыми ойлауын қалыптастыруға, әлемді ғылыми танып-білу әдістерін меңгеруге және зерттеу қабілеттерін дамытуға бағытталған және адамның қисынды операциялар арқылы қоршаған орта объектілерін жіктеп, реттеу қажеттілігін іске асырады;

Әлеуметтік-педагогикалық бағыт – білім алушыларды әлеуметтік бейімдеуге, олардың түрлі әлеуметтік институттармен өзара іс-қимылға дайындық деңгейін арттыруға, қазіргі заманғы әлеуметтік өмірдің негізгі салалары, қоғамның құрылысы туралы білімдерін қалыптастыруға, коммуникативті, әлеуметтік тұрғыдан табысты жеке тұлғаны дамыту, «әлеуметтік практиканы» кеңейту үшін жағдай жасауға, әлеуметтік құзыреттілікті тәрбиелеуге (қызмет аясы - адам – қоғам, адам - адам), педагогикалық дағдыларды қалыптастыруға бағытталған.

Мәдениеттану бағыты – балалардың тарихты, мәдениетті зерделеу саласындағы қажеттіліктері мен қызығушылықтарын қанағаттандыруға, шығармашылық тұрғыдан дамушы жеке тұлғаны қалыптастыруға бағытталған. Қызметтің басым бағыттары: білім беру, әдістемелік, мұражай-көрме бағыты, мәдени-ағарту бағыты;

Спорттық-техникалық бағыт - техникалық шығармашылық саласында (қызмет аясы - адам-машина) бейімділіктері бар білім алушылардың, модельдер таңдауға және оларды конструкциялауға көңіл бөлумен және жеке шығармашылық өнімдерімен жарыстарға шығумен, қолданбалы, конструкторлық қабілеттерін дамытуға бағытталған; Туристік-өлкетану бағыты – білім алушылардың табиғатты, тарихты, туған өлке мәдениетін зерделеу бойынша танымдық, зерттеу дағдыларын дамытуға, білім алушыларды табиғатты, тұратын ортасының мәдениет ескерткіштерін қорғау жөніндегі әлеуметтік бастамаларға, туған өлке тарихының аз танымал фактілерін іздестіру жұмыстарына тартуға бағытталған экскурсиялық, мұражайлық, мұрағаттық және экспедициялық жұмыс.

Балаларды әлеуметке ойдағыдай бейімдеу үшін қосымша және жалпы білім беру интеграциясы бойынша Павлодар қаласының «Балалар-жасөспірімдер экология және туризм орталығы» МКҚК жұмысының тәжірибесі

Адамның білімі, зияткерлік даму деңгейі басты стратегиялық ресурс пен экономиканың маңызды даму факторына айналған қазіргі заманғы қоғамда білім берудің деңгейі мен сапасына жаңа талаптар қойылады.

Білім беру саласын жаңғырту жолында Павлодар қаласының Балалар-жасөспірімдер экология және туризм орталығы білім беру нәтижелерін жаңаша түсінуге уақтылы бейімдеу үшін оқу-білім беру процесін ұйымдастыру тәсілдерін қайта қарай отырып, қызметтің белгілі бір өз тұжырымдамасын әзірледі.

Мектептегі жалпы білім беру негізінен оқытылатын пәндер бойынша, өз ерекшеліктеріне байланысты одан әрі кәсіби оқыту алдыңғы немесе кәсіби оқыту үшін жағдай жасайтын өскелең ұрпақтың өзін-өзі айқындау саласы нақты салаға айналатын қосымша білім беруде білім беру стандарттарына бағдарланған. Мектеп оқушыларын әлеуметтік бейімдеу үшін, түрлі клубтардың, секциялардың, үйірмелердің жұмысына қосыла отырып, олар бастамашылық, дербестік, көшбасылық қасиеттер, ұжымда жұмыс істей білу қабілеттерін танытаныны да маңызды.

Қосымша және жалпы білім беруді интеграциялау Орталық қызметінің тиімді және перспективалы бағыттарының бірі болып табылады. Бұл қосымша білім беруді дамытуды оңтайландыруға, оның жүйелік сипаттамаларын күшейтуге, білім беруді дамыту процесіне басқа да типтегі білім беру ұйымдарын қосуға мүмкіндік береді, бұл, өз кезегінде, білім беру кеңістігін кеңейтіп, жекелеген бағыттарды жүйеге біріктіреді және әрбір ұйымның ерекшелігін сақтап қалады.

БЖЭТО (Балалар-жасөспірімдер экологиясы және туризм орталығы) педагогикалық ұжымы білім беру-тәрбие процесінің сапасын басқарудың тұжырымдамалық идеяларын түсіну, зерделеу және қалыптастыру арқылы жаңа тұжырымдамалық қызметті әзірледі, онда ұйымдастырушылық негіз ретінде біздің білім беру жүйеміздің белгілі бір қайта құрылулардың нәтижесінде қандай болуы тиіс екендігін сипаттайтын идеялардың жиынтығы берілген.

Орталықтың Даму бағдарламасы «2012-2016 жылдарға арналған білім алушылардың өзін-өзі кәсіптік айқындау құралы ретіндегі құзыреттілік тәсіл» бірнеше кезенді қамтиды:

1-кезең - бағдарламалық-әдістемелік, содан кейін оқу-тәрбие қызметіне құзыреттілік тәсілді енгізу;

2-кезең – негізгі және қосымша білім беру интеграциясы;

3-кезең – үздіксіз білім беру кеңістігін қалыптастыру.

«Енгізу» деп аталатын бірінші кезең аяқталу сатысына жақындады, бірақ бірінші кезеңмен қатар «негізгі және қосымша білім беру интеграциясы» деп аталатын екінші кезеңнің іс-қимылдары пысықталды.

Интеграцияға бағдарлану білім беру-тәрбиелеу қызметінің үздіксіз болуына алып келіп, әлеуметтендіруге және баланы әлеуметке бейімдеуге бағдарланған кеңістікті қалыптастыруға көшуге көмектесті.

Балаларға жалпы және қосымша білім беру интеграциясының әзірленген модельдеріне сәйкес тұжырымдаманы іске асыру жүргізіледі.

Бір жақты өзара іс-қимыл моделі. Мектептер базасында, сол сияқты Орталық базасында өз бетінше жұмыс істейтін үйірмелер, секциялар, клубтар қызметі. Олардың арасындағы өзара іс-қимылдың стратегиялық желілері пысықталмайды. Өкінішке орай, әзірше бұл неғұрлым кең таралған модель. Бірақ жалпы білім беретін мектептегі қосымша білім берудің мұндай нұсқасының белгілі бір мағынасы бар, өйткені ол балалардың жұмыспен айналысуларына және олардың мүдделерінің спектрін айқындауға ықпал етеді. 25 мектептен бұл модель бойынша Орталық 15 білім беретін мектепте жұмыс істейді.

Интеграциялық өзара іс-қимыл моделі. Бұл модель мектептің білім беру жүйесін дамыту жөніндегі жалпы бағдарламаға құрамдас бөлігі ретінде кіретін қосымша білім беруді дамыту бойынша бірлесіп әзірленген бағдарлама негізінде біртұтас білім беру кеңістігін құру мүмкіндігін ұсынады. Бұл модельде қосымша білім берудің осы білім беретін оқу бағдарламалары іске асырылатын Орталықтың және мектептің ресурстық (МТБ, кадрлар, ақпараттық, бағдарламалық-әдістемелік) мүмкіндіктері тең түрде пайдаланылады.

Бұл модельде Орталық базасында, сол сияқты мектеп базасында алуан түрлі нысандар пайдаланылады, олар: элективтік курстар, экологиялық лекторийлер, жобалау-зерттеу қызметі, оқушылардың ғылыми қоғамдарының жұмысы, оқу-өндірістік, экологиялық-өлкетану, туристік практикумдар мен экскурсиялар.

Экологиялық-өлкетану практикумдар, археопалеонтологиялық экспедициялар Орталық мұражайымен бірлесіп ұйымдастырылады және жүргізіледі. Өңірлік құрамдауышты пайдаланумен тарих, география, биология бойынша шешуші құзыреттерді практикалық қолдану жүріп жатыр. Білім алушылар экскурсия жүргізуші, мұражай қызметкері, ғылыми-зерттеу қызметінің негіздерімен қоса зерттеуші дағдыларын (мамандық алғанға дейінгі) меңгеріп шығады.

Оқу-өндірістік практикумдар, практикалық сабақтар, экскурсиялар Орталықтың экологиялық-ботаникалық кешені базасында ұйымдастырылады және жүргізіледі, оған оқу кабинеттері,

өсімдіктердің түрлік алуан құрамымен қоса оранжерея, жемістер және декоративтік-бұта тұқымды көшеттігі, жидектігі, бағы, дендрарийі, гүлді-декоративтік бөлімдері бар 3,5 га өндірістік учаске кіреді.

Осы кешенді пайдалану зерделенетін құбылыстар мен заттарды терең түсінуді қамтамасыз ете отырып, олар туралы дұрыс түсінік қалыптасуына ықпал етеді, барлық жас топтарындағы оқушыларға жергілікті және жерде өспейтін флораның өсімдіктерін зерделеуге, ғылыми-зерттеу және мәдени-ағарту жұмыстарын жүргізуге көмектеседі. Білім алушылар агроном, бағбан, гүл өсіруші, ландшафтық дизайнер, жылыжай шаруашылығының қызметкері дағдыларын (мамандық алғанға дейінгі), ғылыми-зерттеу қызмет негіздерін меңгеріп шығады.

Экотуристік практикумдар оқу кабинеттері, жаттықтыру жиындарын ұйымдастыратын өндірістік үй-жайлар, туристік-жаттықтырушы біраяқ жол, скалодром кіретін Орталықтың туристік-жаттықтырушы базасында ғана емес, сондай-ақ жорықтар, экспедициялар, саяхаттар, жарыстар түрінде де өтеді. Күмәнсіз, практикумның аталған түрі денсаулықты сақтайтын, коммуникациялық, әлеуметтік, шығармашылық құзыреттер сияқты дамытушы құзыреттерді қалыптастыру бойынша тиімді кешендік құрал болып табылады.

Экология, туризм, өлкетану сияқты үш бағыт бойынша **жобалау-зерттеу және табиғат қорғау қызметімен** Павлодардың интеграция бағдарламасы бойынша Орталықпен жұмыс істейтін 25 мектебі түгел қамтылған. Ұсынылып отырған нысан «Экология. Туризм. Өлкетану» марафоны шеңберінде іске асырылады. Марафон іс-шараларының жүйесі: конкурстар, ғылыми-практикалық конференциялар, көрмелер, фестивальдер, жарыстар жоғары нәтижелерге қол жеткізген, ерекше қабілеттерін көрсеткен дарынды балаларды анықтауға мүмкіндік береді.

Одан әрі осы оқушылармен ОҒҚ (оқушылардың ғылыми қоғамы) бағдарламасы бойынша сырттай экологиялық-өлкетану мектебінің педагог мамандары жұмыс істей бастайды.

Қашықтықтан өзара іс-қимыл моделі.

Аталған модель қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыру қажеттілігі бар, бірақ қосымша білім беру мамандары жоқ немесе жетіспейтін мектептерде неғұрлым тиімді. Бұл модельді Орталық тиісті кадрлық әлеуеті бар балаларға қосымша білім беру ұйымдарының тиісті алуан түрлілігі жоқ ауылдық аймақтағы мектептермен жұмыс барысында пайдаланады. Оны іске асыру екі бағыт бойынша жүреді: оқушылармен жұмыс және педагогтермен жұмыс.

1. Орталық қашықтықтан оқытылатын элективтік курстар ұйымдастырады, сырттай экологиялық-өлкетану мектебінің жұмысы шеңберінде оқушыларға ғылыми-зерттеу қызметін жүргізуге, тақырыптар мен ғылыми жетекшілер таңдауға көмектеседі.

2. Виртуалды әдістемелік кабинет интернет-конференциялар, консультациялар, семинарлар, практикумдар, мастер-кластар, біліктілік арттыру курстары түрінде қосымша білім беру бағдарламаларын, жұмыста тәжірибе алмасуды, ақпараттық-баспа қызметті іске асыратын педагогтерге нұсқамалық-әдістемелік көмек көрсетеді.

Әлеуметтік серіктестік моделі. Бұл модельде білім беру кеңістігінің жаңа түрін қалыптастыру үшін нақты негізді құраушы және әрбір баланың жеке тұлға ретінде жан-жақты дамуына, оның өзін-өзі айқындау жолдарын іздестіруге ықпал етуші білім беру ресурстарын тарту мүмкіндігін қамтамасыз ететін мектептермен, колледждермен, жоғары оқу орындарымен, мәдениет, денсаулық сақтау, туризм және спорт ұйымдарымен, экологиялық және үкіметтік емес ұйымдармен, қоғамдық бірлестіктермен интеграциялық өзара іс-қимылдың ең жоғары дәрежесі байқалады.

Орталықта резервтер жинақталып, ынтымақтастық пен интеграция жағдайында үздіксіз білім беру кеңістігі жүйесін құруға мүмкіндік беретін бағдарламалық-әдістемелік және техникалық қамтамасыз ету жолға қойылған.

БЖЭТО (Балалар-жасөспірімдер экологиясы және туризм орталығы) алдында әрқайсысы қойылған міндетін орындайтын және жоспарлы түрде даму жағдайында болатын бір үлкен организмді еске түсіретін негізгі білім беру ұйымдарымен нақты өзара іс-қимыл жүйесін құру міндеті тұр.

Жоғарыда тізбеленген модельдерді іске асыру оқушылардың негізгі және бейінді пәндер бойынша құзыретін кеңейтіп, оларға деген аса қызығушылықтарын қалыптастырады, ғылыми-зерттеу қызметін ынталандырып, балалардың өмірлік өзін-өзі айқындауға дайындығының сапалы деңгейін арттырады және қазіргі заманғы жағдайдағы өмірге бейімделулеріне көмектеседі.

Қорытынды

Интеграцияға бағдарлану баланы әлеуметтендіру мен әлеуметке бейімдеуге бағдарланған бірыңғай білім беру кеңістігіндегі білім беру-тәрбиелеу процесінің үздіксіз болуына алып келіп, Қазақстан Республикасының халықаралық бағалаулар (PISA, TIMSS, PEARLS және басқалары) рейтингтеріндегі позициясының жоғарылауына ықпал ететін болады.

Балаларға қосымша және жалпы білім берудің интеграциясы:

- баланың құқықтарын іске асыруға бағытталған оң өзгерістерге, балалардың жағдайын жақсартуға, отбасының әлеуметтік-экономикалық қорғалуына;
- балалар мен жасөспірімдер арасында болатын әлеуметтік емес құбылыстардың алдын алудың тиімділігін арттыруға, салауатты өмір салтын қалыптастыруға;
- мемлекеттік кепілдіктер, өзін-өзі кәсіптік айқындау және баланың жеке тұлға ретінде әлеуметтік қалыптасуы негізінде балалардың қосымша білім алуларына қол жеткізулерін, тең мүмкіндіктерін қамтамасыз етуге;
- қосымша білім беру бағдарламалары бойынша білім алушы балалардың үлес салмағын ұлғайтуға;
- шығармашылық қызмет пен білімнің түрлі салаларында мемлекет тарапынан көмек және қолдау көрсетілетін дарынды балалардың үлесін ұлғайтуға;
- қазіргі заманғы заңнамалық база құруға, нормативтік құқықтық қамтамасыз етуге, балаларға қосымша білім беруді дамыту тетіктерін әзірлеуге;
- әлеуметтік мәртебенің өсуін қамтамасыз етуге, білім беру жүйесінің педагог және басшы кадрларының сапалы құрамын жақсартуға;
- балаларға қосымша білім беру жүйесінің дағдарыссыз тұрақты даму режимінде жұмыс істеуіне ықпал етуге бағытталған.

Білім беру ортасын дамыту үрдістерін ескере отырып, ***ведомствоаралық өзара іс-қимылда мынадай басымдықтар атап көрсетіледі:***

- Балалардың сапалы және дамытушы демалысын ұйымдастыру.
- Балаларға қосымша білім беруге арналған әлеуметтік тапсырысты айқындау.
- Қайырымдылық және инновациялық қызметті ұйымдастыру.

- Балаларға қосымша білім беру жүйесі қызметкерлерінің кәсіби дайындығы және олардың біліктілігін арттыру.

Бүгінде қосымша білім беру – бұл білім берудің қазіргі кіші жүйесі, жеке тұлғаны тәрбиелеуді, оқытуды және дамытуды біріктіретін бірыңғай, мақсатты процесс. Қосымша білім берудің мақсаты – балаға өз мінез-құлығының әрі әлемді тани білуінде иегері өзі екендігін сезінетіндей жағдай жасау. Қосымша білім беруде таңдаудың болуы және оны жүзеге асыру еркіндігі, құзыреттілік пен шеберлікке ұмтылу, табысты болу жағдайын жасау және басқа да қосымша білім берудің өзіндік ерекшеліктері баланың ішкі уәждемесіне ықпал етеді.

Жоғары сынып оқушыларын бейіналды дайындау мен өзін-өзі кәсіби айқындаудың шешуші проблемасын бірлескен күш-жігер арқылы ғана шешуге болады. Өсіп келе жатқан адамды қоғам өміріне дайындау – жалпы және қосымша білім берудің мақсаты және оны іске асыру бойынша бірлескен жұмыс кезінде олар тең құқылы және бір-бірін өзара толықтыратын құрамдауыштар болады.

«Қоршаған орта мониторингі» элективті курсының білім беру оқыту бағдарламасы

Түсіндірме жазба

Адам дамуының әр жаңа кезеңінде қоғам мен табиғат дамуының жалпы заңдылықтарын білетін, қоғам тарихы мен табиғат тарихының тығыз байланысатынын түсінетін, өз қызметінің барлық түрлерін табиғатты тиімді пайдалану талаптарына бағындыра алатын азаматты тәрбиелеу қажеттігі туындайды.

Білім алушылардың бойында табиғат қорғау ілімдерін қалыптастыру процесінде оң нәтиже алу үшін әдістемелік оқыту жүйесін әзірлеу барысында келесі қағидаттарды басшылыққа алу керек:

- мақсатқа бағыт алушылық;
- үздіксіздік;
- жүйелілік;
- орнын басушылық;
- пәнаралылық.

Сонымен бірге табиғатты зерделеу процесі кезеңдер бойынша жүріп отыруы тиіс:

1. Білім алушыларға экологиялық білімдердің қажетті көлемін беру.

2. Экологиялық жағдайға талдау жасай білуді қалыптастыру.

3. Қоршаған ортаның ең қарапайым мониторингін жүргізе білуді қалыптастыру.

4. Қоршаған ортадағы жағымсыз жағдайды түзету үшін өзінің сенімдеріне сүйене отырып әрекет етуге үйрету /2/.

Әр кезеңге шешілуіне нақты бір әдістер, тәсілдер мен оқыту нысандарын іріктеу ықпал ететін белгілі бір міндеттер сәйкес келеді /29/.

Ұғымдар іріктемесі үлкен мағынаға ие. Бұл жағдайда бір бірімен байланысқан химиялық, экологиялық және табиғат қорғау ұғымдары жүйесін пайдалану тиімді болып саналады /30/.

Экологиялық ойлау мен экологиялық мәдениетті ойдағыдай қалыптастыру үшін білім алушының білігіндегі келесі құрамдауыштардың дамуына көмектесу қажет:

- экология проблемаларын біртұтас пайымдау;
- негізгі химиялық, экологиялық және табиғат қорғау ұғымдарымен операция жасау;
- химиялық заттар, химиялық өндірістердің қосалқы сипатын аша білу;

- қоршаған ортаның ең қарапайым мониторингі үшін химиялық тәжірибе жасай білу.

Берілген әдістемелік тәсіл «Қоршаған орта мониторингі» курсының мазмұнын іріктеу барысында пайдаланылды.

«Қоршаған орта мониторингі» курсының бағдарламасы биология, химия және экология бойынша аздаған білімі бар орта және жоғары сынып оқушыларына арналған. Ол ертерек меңгерілген мәліметтерді берік игеруге бағытталған, қоршаған ортаны жақсы тануға мүмкіндік береді, табиғатты тиімді пайдалану дағдыларын сіндіреді, балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытады.

Бағдарламаның мақсаты – өзінің ортасының жергілікті экологиялық мониторингін жүргізу дағдылары мен практикалық біліктілігін дамыту.

Арнайы курс сабақтары аймақтық проблемаларға, әдетте, мектеп шағын ауданы кіретін жергілікті жоба бойынша жұмысқа бағытталған.

Практикалық және зертханалық сабақтардың мақсаты бірнеше оқушыны қоршаған ортаның күйін экологиялық бақылау бойынша негізгі дағдылар мен біліктерге үйрету болып табылады.

Бағдарлама кіріспе мен үш бөлімнен тұрады:

- 1) Атмосфералық ауа күйінің мониторингі.
- 2) Су күйінің мониторингі.
- 3) Топырақ күйінің мониторингі.

Алынған экологиялық мониторинг нәтижелері олимпиада, байқау, конференцияларда ұсынылатын шығармашылық жұмыстар, ғылыми жобалар жазуда қолданылады. Сондай-ақ олар өзінің жергілікті жеріндегі нақты бір объектілердің жай-күйі туралы ақпарат беретіндіктен зор әлеуметтік мағынаға ие.

Арнайы курсты оқып бітіргеннен кейін білім алушылар төмендегілерді білуі керек:

- экологиялық ұғымдардың мәні;
- ортаның негізгі экологиялық факторларының мағынасы;
- жаһандық экологиялық проблемалар түрлері;
- экологиялық проблемаларды шешудегі химияның рөлі;
- атмосфералық ауа, су, топырақ ластау көздері мен түрлері және оларды тазарту әдістері;
- қоршаған ортаның ластануының зардаптары (радиация әсері, табиғат ресурстарының тиімсіз пайдаланылуы және т.б.);
- планетаның атмосфералық ауа мен су ресурстарын қорғау аясындағы заңдылықтар туралы;
- жергілікті маңызды экологиялық проблемалар; Қазақстанның экологиялық апатты өңірлері.

Мыналарды білу керек:

- өзінің жергілікті жерінің қоршаған ортасының күйін қадағалау;
- қоршаған ортаны ластаушы көздерді анықтау;

- нақты деректер мен сапа нормаларын салыстыра отырып, табиғат ортасының жағдайын бағалау;

-атмосфералық ауа, су, топырақ, қар сынамаларын тазартудың ең қарапайым әдістерін қолдану.

Оқу-тақырыптық жоспар

№	Мазмұны	Барлығы	Ескертпе
	Кіріспе	6	
1	Қоршаған ортаны мониторингілеудің мағынасы	1	
2	Негізгі экологиялық ұғымдар	1	
3	Ортаның экологиялық факторлары	1	
4	Жаһандық экологиялық проблемалар	1	
5	Экологиялық проблемаларды шешу жолдары	1	
6	Өндірістік қалдықтар мен оларды қайта өңдеу тәсілдері	1	
	1-тақырып. Атмосфералық ауа күйінің қадағалануы экологиялық	13	
7-	Атмосфералық ауа, оның құрамы. №1,2 ЗТ	2	
9	№1 практикалық жұмыс	1	
10	№2 практикалық жұмыс	1	
11	Оттегі мен көмірқышқыл газының ағзалар		
12	өміріндегі рөлі №3 ЗТ	1	
13	№3 практикалық жұмыс	1	
14	Атмосфералық ауа ластау көздері	1	
15	№4 практикалық жұмыс	1	
16	№5 практикалық жұмыс	1	
17	№6 практикалық жұмыс	1	
18	Ауаны шаңнан тазарту әдістері №4 ЗТ	1	
19	Атмосфералық ауаны қорғау. Полигон	1	
	3-тақырып. Су күйінің экологиялық бақылауы	8	
20	Судың құрамы, қасиеттері. №5 ЗТ	1	
21	Біз не ішеміз? №6,7 ЗТ	1	
22	Тірі ағзаларға металдардың әсері	1	
23	№7 практикалық жұмыс	1	
24	№8 практикалық жұмыс	1	
25	Судың ластану көздері	1	
26	№9 практикалық жұмыс	1	
27	Қазақстан суларын қорғау. Арал	1	
	4-тақырып. Топырақ күйінің экологиялық	5	

28	Топырақтың құрамы. №8 ЗТ	1	
29	Топырақтың қасиеттері. №9,10,11,12,13 ЗТ	1	
30	Топырақтың нәрлі заттары. №14,15 ЗТ	1	
31	Топырақтың ластану көздері. №16 ЗТ	1	
32	Топырақты қорғау.	1	
33	Сынақ сабағы	1	
34	Қорытынды конференция	1	

Бағдарламаның мазмұны

Кіріспе (6 сағ). Адамның оның қоршаған ортасындағы қосалқы рөлі (жағымды және жағымсыз әсер мысалдары). Табиғат кешендерін сақтап қалудағы қоршаған ортаны мониторингілеудің рөлі. Мониторингілеу түрлері (кіші жүйелер). Экологиялық мониторинг – биосфераның кешенді мониторингі. Негізгі экологиялық ұғымдар. Экологиялық факторлар. Қоршаған ортаны қорғау. Экологиялық проблемалар. Экологиялық проблемаларды шешу жолдары. Қоршаған ортаның ластануы. Ластану көздері мен түрлері. БРК туралы ұғым (Барынша рұқсат берілген концентрация). 2012 жылғы "Экологиялық кодекс". Өндірістік қалдықтар және оларды қайта өңдеу.

1-тақырып. Атмосфералық ауа күйінің экологиялық бақылауы (13 сағ). Атмосфералық ауа, оның құрамы. Оттегі мен көмірқышқыл газының адам организмінде жүретін процестердегі рөлі. Атмосфералық ауаның ластану көздері. Ластанудың тірі организмдерге әсері. Атмосфералық ауаны тазарту тәсілдері. Радиация. Радиация зардаптары, Семей полигоны. Өңірлік деңгейдегі атмосфералық ауа жағдайының мониторингісі.

Зертханалық тәжірибелер.

1. Ауадағы көмірқышқыл газын сапалы анықтау.
2. Ауадағы азот пен оттегінің құрамын анықтау.
3. Өсімдіктердің тыныс алуының, жануарлардың және жану процесінің ауа құрамына әсері.

4. Ауада қатты бөлшектердің болуын зерттеу.

Практикалық жұмыстар:

1. Ауадағы оттегінің сандық анықтамасы.
2. Лунге-Цеккендорф әдісі бойынша көміртектік (IV) оксидін анықтау.
3. Автокөліктің зиянды шығарындылары көлемін шамалап есептеу.
4. Өсімдіктерде қорғасынның болуын зерттеу.

5. Қышқылды жаңбыр.

6. Темекі түтінін зерттеу.

2-тақырып. Су күйінің экологиялық бақылауы (8 сағ). Су құрамы, қасиеттері. Судың негізгі ластану көздері және олардың тірі организмдерге әсері. Су тазарту әдістері. Қазақстан суларын қорғау. Арал теңізінің проблемалары.

Зертханалық тәжірибелер:

5. Су лайлығын анықтау.

6. Органың реакциясын анықтау.

7. Органикалық заттарды табу.

Практикалық жұмыстар:

7. Судағы катиондарды сапалы анықтау.

8. Қарды зерттеу.

9. Судағы аниондарды сапалы анықтау.

3-тақырып. Топырақ күйінің экологиялық бақылауы (7 сағ).

Топырақтың құрамы мен функциялары. Топырақтың типтері. Топырақтың ластануы. Топырақты ластаушы көздер. Ластану түрлері. Топырақты қорғау.

Зертханалық тәжірибелер:

8. Топырақтың механикалық және минералды құрамын анықтау.

9. Топырақ құрылымын анықтау.

10. Топырақтың ылғал сіңіргіштігін анықтау.

11. Топырақтың су сіңіргіштігін анықтау.

12. Топырақ үлгісіндегі ауаны анықтау.

13. Тұздық сығындының қышқылдығын анықтау.

14. Топырақтың тұздылығын зерттеу.

15. Топырақ құрамындағы гумусты анықтау.

16. Рекреациялық жүктемені анықтау (жайпау).

Әдебиеттер тізімі

1. Закон РК «Об охране окружающей среды» / / Казахстанская правда. Оpubл.5.08.97.-С.3. "Экологический кодекс" от 2012 года.

2. Спецкурс «Химическая экология»/Ачкинадзе О.С., Жакупова А.Н.- Павлодар: ИПК ПК, 2004.-35 с.

3. Попова Т.А. Экология в школе. Мониторинг природной среды.- Москва: Творческий центр, 2005.- 60 с.

4. Экологическое образование школьников / Зверев И.Д., Суравегина Т.И.М.: Педагогика, 1983.-160 с.

5. Программы средней общеобразовательной школы. Химия / Нурахметов Н.Н., Сарманова К.А, Кембебаева Ж.С.- Алматы: Рауан, 1993.

6. Программа для школ (классов) с углубленным теоретическим и практическим изучением химии / Сарманова К.А., Сармурзина А.Г., Цыганкова И.И., Шафиева Л.К.- Алматы, 1989.
7. Программа для средних общеобразовательных школ по курсу химии с основами экологии / Перкас В.Н., Сарманова К.А.- Алматы: РИК, 1994.
8. Назаренко В.М. Интегрированный курс «Экология и цивилизация» // Химия в школе, 1992.- 5-6.
9. Назаренко В.М. Программа факультативного курса для учащихся X-XI классов «Химия и охрана окружающей среды» // Химия в школе, 1992.№3-4
10. Назаренко В.М. Программа экологизированного курса химии для средней общеобразовательной школы VIII-XI классов // Химия в школе, 1993-5.-С.35.
11. Верховский В.Н., Смирнов А.Д. Техника химического эксперимента: В 2 т - М.: Просвещение, 1973:1974.- Т.2 - С.3-11.
12. Цветков Л.А. Химический эксперимент по органической химии. - М.: Просвещение, 1973-288 с.
13. Полосин В.С. Школьный эксперимент по неорганической химии. Просвещение, 1970.-336 с.
14. Чертков И.Н., Жуков П.Н. Химический эксперимент с малыми количествами реактивов -М.: Просвещение, 1989.- 191 с.
15. Назаренко В.М., Лучинина Н.В. Школьный химический эксперимент в экологическом образовании // Химия в школе,- 1993.- №6.
16. Химические эксперименты экологической направленности / Сармурзина А.Г., Мукушева Г.К., Исакова К.А. - Алматы: Казак университеті, 1998.51 с.
17. Пономаренко О.И., Сармурзина А.Г. Мониторинг и методы контроля объектов окружающей среды. - Алматы: Казак университет, 1998.14 с.
18. Медведева Н.В., Сидорова О.В., Трубачева Л.В. Практикум по экологической химии. - Ижевск, 1999. - 156 с.
19. Конституция РК. - Алматы: Норма - К, 2002. -С.11.

**«Электрлік тұрмыстық аспаптарды жөндеу» элективті курсының
білім беру оқыту бағдарламасы**

Түсіндірме жазба

Электр энергиясы пайдалану үшін қолайлы және әмбебап болып табылады. Оны энергияның кез келген басқа түрінен алуға болады, үлкен қашықтыққа оңай жеткізуге, жеке пайдаланушыларды энергиямен қамтамасыз ету үшін оңай «бөлшектеуге» болады. Энергетика халық шаруашылығының алдыңғы қатарлы саласы болып табылады; ол басқа салаларға қарағанда жылдам қарқынмен даму үстінде. Ең жаңа материалдар мен өнімдер шығару, жаңа технологиялық процестер, өндірісті автоматтандыру, сондай-ақ ақпаратты қайта өңдеу мен басқару – осының барлығы электр энергиясына және, ең алдымен, оны технологиялық пайдалануға негізделеді.

Электр тогы мен оны қолдану туралы білім негіздерін, электрлік техникалық дағдылар мен біліктердің бірқатарын оқушылар мектепте физика сабақтарында ала алады.

«Электрлік тұрмыстық аспаптарды жөндеу» элективті курсы кәсіпалды 9-сынып оқушыларына арналған және 22 сағатқа есептелген. **Элективті курстың мақсаты** – электр техникасы туралы білім мен білікті жетілдіру және электрлік тұрмыстық аспаптарды бөлшектеп жөндеу алу мен дағдыларын сіндіру.

Курстың міндеттері:

- Электрлік техника негіздері бойынша теориялық білім беру;
- Электрлік монтаждық жұмыстарды орындауға, электрлік тұрмыстық аспаптарды жөндеуге қажетті практикалық дағдылар мен біліктерді сіндіру.

- Электрлік техникалық мамандықта білім алуға бағдар беру. Курстың теориялық бөлігінде білім алушыларға теориялық білім, электрлік техника бойынша техникалық анықтамалар беріледі, практикалық бөлікте қарапайым электр тізбектерін жинау бойынша зертханалық-практикалық жұмыстар, қарапайым электрлік монтаждық жұмыстар, электрлік тұрмыстық жабдықтарды жөндеу жұмыстары орындалады.

Оқушылар курсты аяқтағаннан кейін сынақ тапсырады, көрме мен курсанттар орындаған дайын құрылғыларды қорғау ұйымдастырылады.

Оқу-тақырыптық жоспар

№	Сабақ тақырыбы	Сағаттар саны		
		Теор.	Практ.	Барлығы
1	Кіріспе сабағы. Электр энергиясын өндіру және пайдалану. Электр энергиясының көздері.	2	-	2
2	Электір тогы туралы ұғым. Қарапайым электр тізбегі. Тұтынушылардың бірізділігі және бірізді байланысы	2	-	2
3	Пәтердегі жарық беру желісі. Жарық көзі, тұтынушылар, сөндіргіштер, сымдар.	2	-	2
4	Тұрмыстық электр жабдықтары.	2	2	4
5	Электрөлшегіш құралдар.	1	1	2
6	Тұрмыстық электр жабдықтарын жөндеу.	-	8	8
7	Сынақ сабағы. Жоба қорғау, жұмыстар көрмесі. Сертификат беру.	2	-	2
	Барлығы	11	11	22

Элективті курстың мазмұны

1. Кіріспе сабағы. Электр энергиясын өндіру және пайдалану. Электр энергиясының көздері. (2 сағат). Элективті курс бағдарламасымен, мақсаттарымен және міндеттерімен танысу.

Қауіпсіздік техникасы, өрт қауіпсіздігі. Электр энергиясының көздері. Электр энергиясын өндіру және пайдалану. Электр бекеттерінің жіктелуі. Электр энергиясы электр бекетінің тұтынушыға жеткізілуі.

2. Электр тогы. Қарапайым электр тізбегі (2 сағат). Электр тогы, өткізгіштер мен оқшаулағыштар туралы ұғым. Тұрақты және ауысымды ток. Қарапайым электр тізбегі, электр энергиясын тұтынушылар. Сызбалардағы электр құралдарының шартты белгілері. Тұтынушылардың бірізді және параллельді байланысының тұжырымдамалық сызбасы.

3. Пәтердегі жарық беру желісі. Жарық көздері, тұтынушылар, сөндіргіштер, сымдар (2 сағат). Тұрғын үйдің электр желісі. Құрылғы және бірфазалы есептегіш. Тұрғын пәтердегі энергия тұтынушылары. Электр сымдары, олардың жіктелуі. Сөндіргіштер конструкциясы. Екі полюсті сөндіргіші бар үш лампалы аспашамның электрикалық сызбасы.

4. Тұрмыстық электр құралдары (4 сағат). Тұрмыстық құралдар жіктелуі. Жылыту құралдарының жұмыс істеу қағидаты. Тұрмыстық құралдар техникалық паспорты және оларға техникалық қызмет көрсету ережелері туралы ұғым. **Практикалық жұмыс:** Электр тұрмыстық құралдарды пайдалану кезіндегі талаптар. Электр энергиясын, қуатын пайдалану бойынша есеп.

5. Электр өлшегіш құралдар. (2 сағат). Қарапайым электр өлшегіш құралдар. Олардың жұмыс істеу қағидаттары. Құралдар атаулары. Құралдардың сызбаларындағы және шкалалардағы шартты белгілер. Вольтметр мен амперметрді электр тізбегіне қосу тәсілдері. Бір фазалы есептегіш құрылғы мен оның қосылуы, көрсеткіштер санауының басы.

Практикалық жұмыс: Вольтметр мен амперметрді электр тізбегіне қосу

6. Электрлік тұрмыстық құралдарын жөндеу (8 сағат). **Практикалық жұмыс:** Электр желісіне жөндеу жүрген кездегі еңбек қауіпсіздігінің талаптары. Қалта шамына арналған батарея құрылғысын зерттеу. Өшіргішті, лампалық патронды жинау және қарапайым электр тізбегін қосу. Бірізді және параллельді қосылған тұтынушылар тізбегін жинау. Сымдарды патронға және айырмаға қосу. Ұзартқышты жинау. Аспашамның электрлік шынжырын жинау. Сымдарды бекіту тәсілдері.

Қосылған жерлердегі сымдарды бөлу, тұтастыру, жабыстыру және окшаулау. Сымдарды тұйықтау және тұтастыру.

7. Сынақ сабағы, жұмыстар көрмесі. Сертификаттар беру. (2 сағат)
Электр сызбасын жинау бойынша сынақ. Жобаларды қорғау. Жұмыстар көрмесі. Сертификаттар беру.

Әдебиеттер тізімі

1. Борисов В.Г. Практикум начинающего радиолюбителя- М: ДОСААФ, 1983.
2. Борисов В.Г. Юный радиолюбитель – 7 издание переработанный и дополненный - М: «Радио и связь», 1992.
3. Варламов Г.Г. Мастерская радиолюбителя – М: «Радио и связь», 1983.
4. Дети, техника, творчество. № 1, 2006; № 5-6, 2007; № 1, 4, 6, 2008.
5. Иванов Б.С. В помощь радиокружку – М.: Энергия, 1982.
6. Иванов Б.С. Электроника в самоделках. – М.: ДОСААФ , 1995.
7. Меерсон А.М Радиоизмерительная техника. – 3-е изд., перераб. и дополн. – Л: Энергия, 1977.
8. Путятин Н.Н. В помощь начинающему радиолюбителю. – М: ДОСААФ, 1982.
9. Семенов Л.В. Юный электротехник. – М: Просвещение, 1996.
10. 300 практических советов. – М: Московский рабочий
11. Сиднеев Ю.Г., Грановский В.Г. Электротехника. Учебник для студентов ССУЗ-ов, педагогических вузов. Ростов-н/Д: Феникс, 1999.
12. Справочник радиолюбителя-конструктора. – 3 –е изд., перераб. и доп. – М: Радио и связь, 1982.

«Менің бірінші ғылыми еңбегім» элективті курсының білім беру оқу бағдарламасы

Түсіндірме жазба

XXI ғасырда Интернеттен кез келген тақырыпқа арналған рефератты көшіруге, ал курстық және дипломдық жұмысты сатып алуға болады. Дегенмен, көптеген адамдар өзіндік жұмысты көшіріп алу немесе басқа біреудікімен ауыстыру неге алып келетінін анық түсінеді.

Кәсіби оқыту саласында бұл зияткерлік және рухани өзін-өзі құртуына ұқсас: адам дамымайды, тұлға ретінде қалыптаспайды; жоғары оқу орны немесе колледжден «шала», содан кейін өзіне ұқсастарды тәрбиелейтін маман шығады.

Оқытуды ұйымдастырудың ешбір нысаны оқу-зерттеу қызметі сияқты жеке тұлғаға бағдарланбаған. Ол жеке тұлғаға арналған, дараландырылған. Рефераттар, оқу-зерттеу жұмыстары, курстық және дипломдық жұмыстар – білім алушылардың тұлғасын дамыту және өзін-өзі дамытудың, оның өзі жұмыс істеуі тиіс болатын саланың тағдыры үшін дербестігі мен моральдық жауапкершілігінің мықты құралы. Жалпы білім беру мектебіндегі бейінді оқыту оқушылардың оқу-зерттеу қызметіне негізделеді.

Рефераттарды, ғылыми-зерттеу жұмыстарын барлық пәндер бойынша жоғары сынып оқушылары мен студенттер жазады. Зерттеу жұмыстарын орындау процесі, нәтижелерді ресімдеу және оларды талдау, тұжырымдарды қалыптастыру объективті қиындық тудырады.

Жұмыстарды жазу және ресімдеуге қойылатын талаптар өте көп. Оларды бұзбас үшін, жұмыс тәсілдерін игеру, орындау үлгілері болуы тиіс.

«Менің бірінші ғылыми еңбегім» элективті курсы оқушылардың пәннен жоғары білімдер мен біліктерді алуына есептелген.

Элективті курстың мақсаты: оқушылардың зерттеу біліктері мен дағдыларын дамыту.

«Менің бірінші ғылыми еңбегім» ұсынылатын элективті курсы мынадай міндеттерді шешеді:

- ғылыми құбылыстар туралы, ғылыми логика туралы, ғылыми айғақтау нысандары мен әдістері туралы ұсынымды қалыптастыру;

- оқушыларды көптеген ғылым үшін бірыңғай ғылыми әдістер негіздеріне, зерттеуді жоспарлау (эксперимент) және нәтижелерді өңдеуге оқыту;

- ғылыми жазбаша жұмыстардың әр түрлері туралы ұсынымды қалыптастыру, оқушыларды осындай жұмысты дербес ресімдеуге үйрету;

- болашақ студенттің, содан кейін маманның проблемаларды талдау, әртүрлі гипотезаларды ұсыну және оларды шешу модельдерін құру, неғұрлым ұтымды, сондай-ақ сыни тұрғыдан ойлау қабілеті сияқты тұлғаның қасиеттерін қалыптастыруға көмектесу.

«Менің бірінші ғылыми еңбегім» жоғары сынып оқушыларына арналған элективті курсы оқыту кезеңінде бітіру (дипломдық) жұмыстары көрініс табатын өнімді кәсіби қызмет үшін болашақ мамандарды даярлауға ықпал етеді.

8-9 сынып оқушылары үшін таңдау бойынша оқу курсы 20 сағатқа есептелген. Олардың ішінде 8 сағат – теория, 9 сағат – практика, 3 сағат – дербес аудиториядан тыс жұмыс.

Курстың мазмұны пәндік салалардың базалық білімдерінен сапалы түрде ерекшеленеді. «Ақпараттық технологиялар» пәнінің элементтерін пайдалануды, дербес компьютерде ол таңдаған ресімдеу қызметінің пәндік саласында өзінің танымдық қызметін біріктіруді болжайтындықтан, курс интеграцияланған болып табылады.

Бағдарламаның теориялық бөлігі мынадай мәселелерді қамтиды: ғылыми танымның ерекшеліктері мен оның заманауи өркениеттегі рөлі, ғылыми-зерттеу жобасын жазуға қойылатын талаптар, зерттеуді жобалау, экспериментті қою технологиясы, эксперименталды деректерді жинақтау, өңдеу және тұжырымдарды қалыптастыру, оқу-зерттеу жұмысының, рефераттың құрылымы мен оларды ресімдеу.

Осы элективті курстың практикалық базасына мәтіндік экрандық редактордың негізгі операциялары мен ғылыми жұмыстарды ресімдеудің жалпы қағидаттары туралы, Интернет арқылы қажетті материалды іздеу тәсілдері туралы білімдер және WORD объектілері мен басқа бағдарламалық қосымшаларды енгізе отырып, WORD мәтіндік редакторында көп бетті құжатты ресімдеу бойынша операцияларды орындау біліктері, сондай-ақ өзінің жұмысын PowerPoint бағдарламасында ДК-да көп слайдты құрылымдалған таныстырылым түрінде ресімдеу жатады.

Ақпараттық технологияларды пайдалану дағдылары дайын бағдарламалық құралдармен жұмыс істеу шеберлігін болжайды.

Жұмыстың әдістері: лекция-семинарлық, проблемалық, иллюстрациялық-көрнекі.

Жұмыстың нысаны: практикалық, дербес жұмыс, эксперимент, теориялық зерттеу.

Осы бағдарламаның нәтижелері мыналар болады:

1. Мектептен тыс бағдарламаның жаңа қосымша білімдері.
2. Жоғары сынып оқушыларының зерттеу шеберліктерін дамыту.

Курстың мазмұнын игеру деңгейіне қойылатын талаптар

элективті курсты зерделеу нәтижесінде оқушылар:

ғылыми құбылыстардың ғылыми еместен ерекшелігін білуі;

оқу зерттеулерінің түрлері мен типтері туралы білуі;

эксперименттің теориясы мен оны жарақтандыруды білуі;

баспа жұмысының құрылымын білуі;

ғылыми баспа жұмыстарын ресімдеу қағидаларын білуі;

процестер мен құбылыстардағы қайшылықтарды анықтап, гипотезаларды ұсына білуі;

эксперименталды деректерді жинақтау және талдауды жүзеге асыра білуі;

зерттеу нәтижелері бойынша тұжырымдарды қалыптастыра білуі;

ақпаратты әртүрлі көздерден, оның ішінде Интернеттен жинауды жүзеге асыра білуі;

ғылыми бапа жұмыстарын ресімдеу кезінде ТЭР мүмкіндіктері білімдерін қолдана білуі (қоса салынған редакторды пайдалана отырып, формулаларды ресімдеу, сілтемелерді ресімдеу; көп деңгейлі мазмұнды автоматты түрде құру, құжатты форматтау кезінде стильдерді пайдалану)

мәтіндік құжатқа басқа қосымшалардан объектілерді енгізе білуі (EXCEL, PAINT және басқалар)

өзінің жұмысын ұсынымға, таныстырылым түрінде қорғауға дайындай білуі тиіс.

Оқу-тақырыптық жоспар

№	Тақырыптың атауы	Барлық сағ саны	Лекциялар	Практикалық жұмыстар	Семинарлар	Өзіндік жұмыстар
1.	Ғылыми таным	1	1			
2.	Неден бастау керек? Дайындық кезеңі	2	2			
3.	Ғылыми әдебиетпен жұмыс	1			1	
4.	Зерттеуді жобалау	2	1		1	
5.	Рефераттың құрылымы және оны жазу, оқу-зерттеу жұмысы	1	1			
6.	Зерттеу эксперименті	5	0,5	2	0,5	2
7.	Интернет арқылы ақпарат іздеу	2		1		1
8.	Баспа жұмысында әртүрлі объектілерді пайдалану және ресімдеу. Титул парағы	2		2		
9.	Жеке баспа жұмысын ресімдеу	1		1		
10.	Таныстыру жасау	1		1		
11.	Навигация объектілері. Слайдтар жинағы.	1		1		
12.	Жеке таныстыруын ресімдеу	1		1		
13.	Итого	20	5,5	9	2,5	3

Тақырыптардың мазмұны

1. Ғылыми таным (1 сағат)

Ғылыми танымның ерекшеліктері мен оның заманауи өркениеттегі рөлі. Іргелі және қолданбалы ғылымдар. Ғылыми білімнің салалары. Ғылыми және әдеттегі таным. Эмпирикалық зерттеу құрылымы. Теориялық зерттеу құрылымы. Сабақ нысаны – дәріс.

2. Жұмысты неден бастау керек? Дайындық кезеңі (2 сағат).

Рефераттар, ғылыми-зерттеу жұмыстарын, курстық және дипломдық жұмыстарды жазуға қойылатын жалпы талаптар. Зерттеудің түрлері мен типтері. Тақырыптарды таңдау және оларды қалыптастыру бойынша ұсынымдар. Зерттеуді ұйымдастыру. Сабақ нысаны – дәріс.

3. Ғылыми әдебиетпен жұмыс (1 сағат)

Зерттеуді ақпараттық қамтамасыз ету. Көздерді конспектілеу. Ғылыми мәтіндердің мазмұнын өңдеу әдістері.

Сабақ нысаны – семинар.

4. Зерттеуді жобалау (2 сағат)

Ғылыми аппаратты алдын ала әзірлеу: зерттеу стратегиялары мен тәсілдері. Бағалау іс-қимылдары.

Семинар. Зерттеу стратегиялары мен тәсілдерін жобалау. Сабақтардың нысаны – лекция мен семинар.

5. Реферат, ғылыми-зерттеу жұмысының құрылымы (1 сағат)

Рефераттың, оқу-зерттеу жұмысының құрылымы мен мазмұнына қойылатын талаптар. Кіріспе. Теориялық бөлігі. Практикалық бөлігі. Зерттеу нәтижелері мен оларды талқылау. Тұжырымдар. Қорытынды. Қосымшалар. Жұмысты ресімдеуге қойылатын талаптар.

Сабақтың нысаны – лекция.

6. Зерттеудегі эксперимент (5 сағат)

Эксперименттің негізгі құрамдауыштары. Эксперименттердің типологиясы. Экспериментті дайындау, жүргізу және сипаттау. Семинар. Экспериментті дайындау, жүргізу және сипаттау. Сабақ нысаны - дәріс, семинар, өзіндік жұмыс.

7. Интернетте ақпарат іздеу (2 сағат)

Практикалық жұмыс. Интернет арқылы ақпарат іздеу. Өздік жұмыс.

8. Баспа ғылыми жұмыста әртүрлі объектілерді пайдалану және ресімдеу (2 сағат)

Практикалық жұмыс. Мәтіндік құжатқа басқа қосымшалардан объектілерді енгізу (кестелер, Excel диаграммалары; графикалық объектілер); сілтемелерді қою және ресімдеу. Құжатты форматтау кезінде әртүрлі стильдерді пайдалану. Көп деңгейлі мазмұнды автоматты түрде құру.

9. Өзінің баспа жұмысын ресімдеу (1 сағат)

Практикалық жұмыс. Формулалардың редакторын; мұқаба бетін пайдалана отырып, баспа ғылыми жұмысында формулаларды ресімдеу.

10. Таныстырылым жасау (1 сағат)

Практикалық жұмыс. Таныстырылым: таныстырылым объектілері, слайдтар. Таныстырылымдағы анимация, анимациялары бар таныстырылым жасау.

16. Навигация объектілері. Слайдтар жинау (1 сағат)

Практикалық жұмыс. Навигация объектілері. Слайдтар жинау.

17. Өзінің таныстырылымын ресімдеу (1 сағат)

Практикалық жұмыс. Өзінің таныстырылымын ресімдеу.

Оқу-әдістемелік қамтамасыз ету

Оқу-зерттеу жұмыстарын, рефераттарды жазу мен ресімдеу бойынша әдістемелік ұсынымдар (оқушылар үшін).

Эксперименттер жүргізу үшін зертханалық жабдық.

Компьютерлер мен оларды бағдарламалық қамтамасыз ету.

ТСО (видео, кодоскоп).

Кестелер, анықтамалықтар.

Жетістіктер деңгейін бақылау

№ 1–2 тақырыпта – Тестік бақылау.

№ 3–4 тақырыптар – Семинарға қатысу, хаттама дайындау.

№ 5 тақырып – әдістемелік нұсқаулар бойынша оқу-зерттеу жұмысының құрылымын жасау.

№ 6 тақырып – Тәжірибелердің, тұжырымдардың нәтижелерін ресімдеу.

№ 8 тақырып – Мұқаба бетін ресімдеу.

№ 9–12 тақырыптар – Жұмыстың таныстырылымын ресімдеу.

Әдебиеттер тізімі

1. Безрукова В.С. Как написать реферат, курсовую, диплом. М., Питер, 2004 г. 176 стр.

2. Новиков А.М. Научно-экспериментальная работа в образовательном учреждении. Деловые советы. М., 1996 г., 129 стр.

3. Пидкасистый П.И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов. М., Педагогическое общество России. 2004 г., 109 стр.

4. Ситникова О.Ф. Написание и оформление учебно-исследовательской работы: методические рекомендации. Екатеринбург, 1998 г., 21 стр.

5. Естественно-научные проекты. 10 – 11 классы (Физика, география, экология, химия) / сост. Демидова М.Ю. – М. Школьная пресса. 2005., 80 с.

Білім алушыларға арналған әдебиеттер

1. Викулова Н.П. Учителю и ученику о реферате. Методическая разработка. Екатеринбург, 1997 г., 25 стр.

2. Правила оформления исследовательской работы по экологии. Методическое пособие/Экосистема; сост. Магазов О.А., Магазова Л.Н., М., 1996 г., 17

Балаларға қосымша білім берудегі аса өзекті бағыттардың үлгілік тізбесі.

Қазіргі нарықтық экономика мен өмірге арналған кәсіпалды даярлығы (әлеуметтік кәсіптер мектептері).

Жас фермер (ауыл шаруашылығы)
Жас кәсіпкер, жастар фирмасы
Гувернерлар
Әлеуметтік кәсіптер мектептері
Тренингтер технологиясы (құзыреттіліктік, рөлдік, психологиялық, команда құрушылық, қарым-қатынас және т.б.)
Таныстырулар, газеттер, электрондық журналистика,
Полиграфия, макет жасау
Сайт жасау
Компьютерлік ойындар жасау
Қазіргі заманғы өнердегі менеджмент

Ғылыми-практикалық білім.

Биоинформатика
Биотехнология
Биоинженерия
Геология, минералогия, геологиялық барлау
Материалтану, нанотехнологиялар
Техникалық модельдеу, конструкциялау
Экология және тұрақты даму
Энергия үнемдеу, табиғатты ұтымды пайдалану
Ақпараттық технологиялар, бағдарламалау
Фармакология және медицина
Ғарыштық модельдеу, наноспутниктер дайындау

Өнердегі заманауи технологиялар.

Компьютерлік графика
Сәулет дизайны, интерьерлерді жобалау және дизайны
3D өнері
Мультимедиа-арт
Компьютерлік графика, дизайн, граффити
Өнеркәсіптік дизайн
Халық колөнері мектебі
Кино өнері, бейне
Музыкалық шығармаларды жазу

Өнерді денсаулықты нығайту үшін пайдалану (куыршақ терапиясы және т.б.)

Цирк өнері

Әлеуметтік-мәдени қызметтің өзекті бағыттары.

Тарихи реконструкция

Балалар экскурсиялық бюросы

Қазақстанның халық қолөнері

Ұлттық аулалар

Интерактивті мұражай

Виртуалды әлемдегі өмір мәдениеті

Әлеуметтік желілердегі жобалар

Балалар әлеуметтік жобалаулары (мектеп орман шаруашылығы, аумақтарға жетекшілік ету және т.б.)

Введение

Среди прогрессивных идей последних десятилетий заметное место занимает идея непрерывного образования. Ее смысл — обеспечить каждому человеку постоянное творческое обновление, развитие и совершенствование на протяжении всей жизни.

Сегодня образованность человека определяется не столько специальными (предметными) знаниями, сколько его разносторонним развитием как личности, которая ориентируется в традициях отечественной и мировой культуры, современной системе ценностей, способна к активной социальной адаптации и самостоятельному жизненному выбору, к самообразованию и самосовершенствованию.

В современном обществе, где уровень интеллектуального развития человека становится главным стратегическим ресурсом и важнейшим фактором развития экономики, предъявляются новые требования к уровню и качеству образования.

Интеграция является важнейшим фактором развития современного общества. Интеграционные процессы идут сегодня в экономике, политике, культуре, науке, отражая глобальную тенденцию движения к единому миру.

В последние годы все большую актуальность приобретает тема интеграции школы и организаций дополнительного образования детей. Она родилась в педагогической практике в 80-е годы XX века и осуществлялась по инициативе отдельных руководителей-новаторов в русле поиска новых путей развития школы. Следует заметить, что сотрудничество школы с организациями дополнительного образования детей имело место всегда, но интеграция – это не просто сотрудничество, это слияние в единую социально-педагогическую систему. Это сложный процесс, связанный с преодолением ведомственных барьеров, поисками дополнительного финансирования и предполагающий работу двух коллективов в напряженном инновационном режиме.

Система образования ориентирована на современные и перспективные виды деятельности. Это диктует поиск новых образовательных форм, стимулирует создание многопрофильных и разнообразных по своей структуре и функциям инновационных образовательных центров с нетрадиционными формами и методами обучения. Одним из видов инноватики является интеграция основного и дополнительного образования.

Интеграция - (лат) - восстановление, восполнение, объединение частей в целое (integer - целый), причем, не механическое соединение, а взаимопроникновение, взаимодействие, взаимовидение.

Цель интеграции дополнительного и других сфер образования в рамках системы образования - создание целостного образовательного пространства как условия развития личности ребенка.

Результаты интеграционного обучения проявляются в развитии творческого мышления обучающихся, оно способствует интенсификации, систематизации учебно-познавательной деятельности, а также овладению грамотой культуры. Задача интегрирования не только показать области соприкосновения нескольких учебных дисциплин, а через их органическую реальную связь дать обучающимся представление о единстве окружающего нас мира. Иначе интеграция может превратиться в поверхностную констатацию-пародию на межпредметные связи.

Ученые считают, что интеграция ускоряет формирование убеждений и мировоззрения обучающихся, дает большой выигрыш во времени.

Одним из эффективных и перспективных направлений деятельности является интеграция дополнительного и общего образования. Это позволит оптимизировать развитие дополнительного образования детей, усилить его системные характеристики, включить в процесс развития организаций образования других типов, что, в свою очередь, расширит образовательное пространство, объединит отдельные направления в систему и при этом сохранит специфику каждой организации.

Дополнительное образование стремится заполнить пространство знаний, которое ребенок не получает или недополучает в общеобразовательных организациях. Вследствие своей большей мобильности дополнительное образование расширяет возможности развития обучающихся.

Государственная программа развития образования РК на 2011-2020 годы подчеркивает, что «...дополнительное образование станет престижным для обучающихся и будет способствовать профессиональному становлению личности. Дополнительным образованием будут охвачены 30—50 % обучающихся и воспитанников».

Роль дополнительного образования детей в едином образовательном пространстве

Дополнительное образование детей стало приоритетным направлением образовательной политики Казахстана, неотъемлемой частью образовательного процесса всех типов и видов организаций образования, что позволило создать разноуровневую и целостную образовательную систему, решить задачу преемственности содержания различных видов образования с учетом индивидуальных особенностей и возможностей обучающихся. Социальная адаптация, психолого-педагогическая поддержка, продуктивная организация свободного времени, «ситуация успеха» и многое другое, что в полной мере предоставляет система дополнительного образования, неизмеримо важны в жизни каждого ребенка. Именно это обстоятельство ставит развитие системы дополнительного образования детей в ряд приоритетов государственной политики.

Модернизация образования предполагает интеграцию общеобразовательных школ и организаций дополнительного образования детей в единое образовательное пространство, где каждая организация, являясь уникальным по своим целям, содержанию, методам и приемам деятельности, дополняет другое, вносит свой вклад в развитие личности ребенка.

Образовательное пространство – образовательная среда.

Образовательное пространство – это педагогически целесообразно организованная среда, окружающая отдельного ребенка или множество детей (класс, школа, ОДОД, двор, микрорайон, город и т.д.). Среда становится пространством, когда в ней организуется целенаправленная образовательная деятельность. Основным механизмом создания образовательного пространства региона – организация взаимодействия организаций, коллективов, педагогов, руководящихся едиными педагогическими задачами, принципами и подходами к образованию.

Образовательное пространство – совокупность образовательных программ рассматривается как совокупность многоуровневых программ, удовлетворяющих образовательные запросы в рамках образовательного пространства региона. Основным механизмом создания такого образовательного пространства – формирование пакета образовательных программ (в том числе и дополнительного образования

детей), отражающий запросы заказчиков, которые фактически участвуют в его создании. Более того, эта совокупность образовательных программ должна отвечать главному требованию – создавать условия для выстраивания индивидуальных образовательных траекторий заказчиков.

Образовательное пространство - пространство детства.

Это пространство начала поиска смысла жизни, определяющее реальное развитие ребенка. Оно может рассматриваться как совокупность разных пространств:

- *социальной среды (включая мир семейных отношений),*
- *культурной среды (включая систему образования),*
- *информационной среды,*
- *природного мира,*
- *пространства чувств ребенка.*

Образовательные учебные программы дополнительного образования детей строятся на интересах и потребностях самого ребенка с учетом его индивидуальных возможностей, социокультурной ситуации развития. Занимаясь в системе дополнительного образования, ребенок учится делать личностный выбор, подбирает «ключ» к познанию своих способностей, приобретает опыт духовно-нравственной и практической деятельности в разных сферах бытия, осознает цели собственной жизненной перспективы. Задачей организации дополнительного образования детей является организация образовательного процесса, позволяющего каждому, кто им охвачен, проявить себя как неповторимую творческую индивидуальность.

Дополнительное образование детей по праву рассматривается как важнейшая составляющая образовательного пространства, сложившегося в современном казахстанском обществе. Оно социально востребовано, требует постоянного внимания и поддержки со стороны общества и государства как образование, органично сочетающее в себе воспитание, обучение и развитие личности ребёнка.

Президентом Республики Казахстан Н.Назарбаевым поручено (от 13 ноября 2012 года № 03-10.5) акимам областей, городов Астана и Алматы расширить сеть организаций дополнительного образования для детей.

В 2013 году по сравнению с 2012 годом количество организаций дополнительного образования детей возросло **на 39 единиц:**

дворцов, домов школьников – 186 (2012 год - 175); станций юных туристов – 35 (2012 год - 26); станций юных техников и центров технического творчества – 24 (2012 год - 21); станций юных натуралистов – 18 (2012 год - 18); детских музыкальных школ – 208 (2012 год - 206); детских художественных школ – 31 (2012 год - 30); детских школ искусств – 137 (2012 год - 110); клубов по интересам – 23 (2012 год - 24); круглогодичных лагерей – 13 (2012 год - 10); дворовых клубов (гу) – 7 (2012 год - 7).

По состоянию на 15 января 2014 года в 680 организациях дополнительного образования республики занимаются 576209 обучающихся, что составляет 23,1 % от общего количества школьников.

Образовательные учебные программы дополнительного образования успешно реализуются и в общеобразовательных школах. По отчетным данным управлений образования регионов на 1 октября 2013 года в стране функционирует 53 272 кружка, в них дополнительным образованием охвачены 35,1 % школьников.

Значительное место в системе дополнительного образования детей занимает организация научно-технического творчества обучающихся. В Казахстане работает **21** станция юных техников и центров технического творчества. В них занимаются более **11** тысяч школьников. Открыты и работают отделы науки, техники, кружки технического профиля в 189 домах, центрах творчества детей.

Основу эколого-биологического дополнительного образования детей составляют **18** станций юных натуралистов и эколого-биологических центров (более 12 тысяч детей), ориентированных на природоохранную деятельность, проведение учебно-исследовательских работ и проектов.

В настоящее время в республике работают **35** станций и центров юных туристов-краеведов, где занимаются около 16 тысяч школьников.

В 206 детских музыкальных школах, 30 детских художественных школах и 110 детских школах искусств обучаются около 100 тысяч детей.

В 24 клубах по интересам, 10 круглогодичных лагерях, 7 дворовых клубах, также 508 дворовых клубах при организациях дополнительного образования обеспечен досуг более 120 тысяч детей.

За последнее время система дополнительного образования детей претерпела значительные изменения и приобрела целый ряд

качественных характеристик, придающих этому виду образования уникальность и особую социальную значимость.

Среди них:

личностная ориентация процессов обучения и воспитания;

профильность, практическая направленность, профессиональная ориентация;

мобильность и многофункциональность;

разноуровневость;

разнообразие содержания, форм, методов образования;

индивидуализация методик образования;

развитие воспитательной функции обучения через активизацию деятельности обучающихся;

оздоровление детей и их социальное воспитание в новых условиях жизни общества.

Необходимость развития данного направления в республике основывается на идее сохранения единого образовательного пространства и видов на основе обеспечения дополнительности образовательных услуг.

Инновационный характер изменений содержания и технологий в современной школе в контексте нового целеполагания в значительной степени может быть усилен за счет дополнительного образования, характер которого предполагает свободу выбора видов деятельности, высокую мотивированность обучающихся, а, значит, и реальное творческое самовыражение личности.

Для каждой ступени основного образования дополнительное образование способно предложить свой содержательный модуль исходя из особенностей целеполагания развития личности в условиях определенного возрастного периода:

- на этапе дошкольного образования - предшкольная подготовка;

- на этапе начального образования - помощь в освоении позиции обучающегося: включение в разные образовательные сообщества по интересам;

- на этапе основного общего образования - поддержка процесса самоопределения личности: расширение спектра значимых проблем в различных сферах деятельности и приобретение опыта их решения;

- на этапе общего среднего образования - сопровождение процесса профессионального самоопределения обучающихся, обеспечение допрофессиональной подготовки.

Главный образовательный результат реализации образовательных учебных программ дополнительного образования заключается в формировании функциональной грамотности ребенка как умения человека грамотно, квалифицированно функционировать во всех сферах человеческой деятельности.

Современные направления социально-экономического, индустриально-инновационного развития страны требуют новых подходов, организационных форм и модернизации системы дополнительного образования.

Национальным планом по развитию функциональной грамотности обучающихся предусмотрены коренные изменения в работе дворцов, домов школьников, музыкальных школ, станций юных техников, натуралистов и т.д. Будет обновлена их материально-техническая база. Будут внедрены новые технологии инновационной формы, детские интерактивные парки, технопарки, музеи, научные кружки и т.д.

Все это будет способствовать профессиональному самоопределению личности, формированию у обучающихся потребности к творческой деятельности, развитию у обучающихся умений и навыков творческого исследовательского поиска.

В числе приоритетов деятельности организаций дополнительного образования детей, обеспечивающих существенную дифференциацию содержания образования с учетом сложившихся тенденций его развития на современном этапе, следует назвать:

осуществление новых направлений деятельности (информационные технологии, детские интерактивные парки, технопарки, музейная педагогика, журналистика и др...)

расширение возрастного диапазона программ (предшкольная подготовка для детей дошкольного возраста, профильное обучение в условиях сетевого взаимодействия организаций для старшеклассников)

расширение спектра образовательных программ, обеспечивая право выбора индивидуального образовательного маршрута

широкое внедрение разноуровневых программ (общекультурного, углубленного, допрофессионального уровней)

Предстоит расширить возможности получения дополнительного образования детьми с ограниченными возможностями развития, детьми-сиротами и детьми, оставшимися без попечения родителей, а также детьми, оказавшимися в сложных жизненных ситуациях. Вариативность образовательных учебных программ дополнительного образования, а также форм их реализации должны обеспечивать и снижение различий между городским и сельским образованием.

Важными направлениями развития дополнительного образования детей должны стать

активное освоение различных образовательных технологий (поисковых, исследовательских, проективных)

использование разнообразных форм деятельности (школы, движения, игровые, досуговые программы, научные общества, экспедиции, олимпиады)

В условиях перехода к обществу знаний необходимо перейти на практикоориентированное образование через имитацию деятельности и создание аналоговых детских организаций как производственных так и социальных направлений, в которых должны быть задействованы различные ведомства. В связи с этим, требуется создание новых форм организации дополнительного образования как наукограды, детские научные музеи, технопарки, бизнес-инкубаторы, детские банки, фермерские хозяйства и т.д.

Образовательная политика Казахстана, отражая общенациональные интересы в сфере образования, учитывает общие тенденции мирового развития, что обуславливает необходимость существенных изменений в дополнительном образовании детей:

- совершенствование системы дополнительного образования детей, призванной обеспечить необходимые условия для создания среды, способствующей расширенному воспроизводству знаний, развитию мотивации к самообразованию, их творческих способностей, включения в социально полезную деятельность, профессионального и личностного самоопределения, самореализации и самовоспитания, адаптации их к жизни в обществе, формирования толерантного сознания, организации содержательного досуга и занятости;

- развитие межведомственного сотрудничества в целях обеспечения доступного и качественного образования, необходимого для обеспечения конкурентоспособности молодых людей в условиях рыночной экономики;

- создание условий сохранения единого образовательного пространства во взаимодействии дополнительного образования детей с различными уровнями образования;

- совершенствование нормативной правовой базы, приведение ее в соответствие с изменениями в казахстанском законодательстве;

- разработка образовательных программ нового поколения, направленных на развитие инновационной деятельности, информационных технологий;

- сохранение и укрепление кадрового состава, повышение их профессионального уровня с учетом современных требований, укрепление материально-технической базы, ресурсного обеспечения организаций дополнительного образования.

Система дополнительного образования детей должна развиваться на межведомственной основе и выступать гарантом поддержки и развития детей. Финансовые затраты страны на дополнительное образование детей являются долгосрочными инвестициями в будущее развитие казахстанского общества и государства, кадровый потенциал интеллектуального, научно-технического, творческого и культурного развития общества.

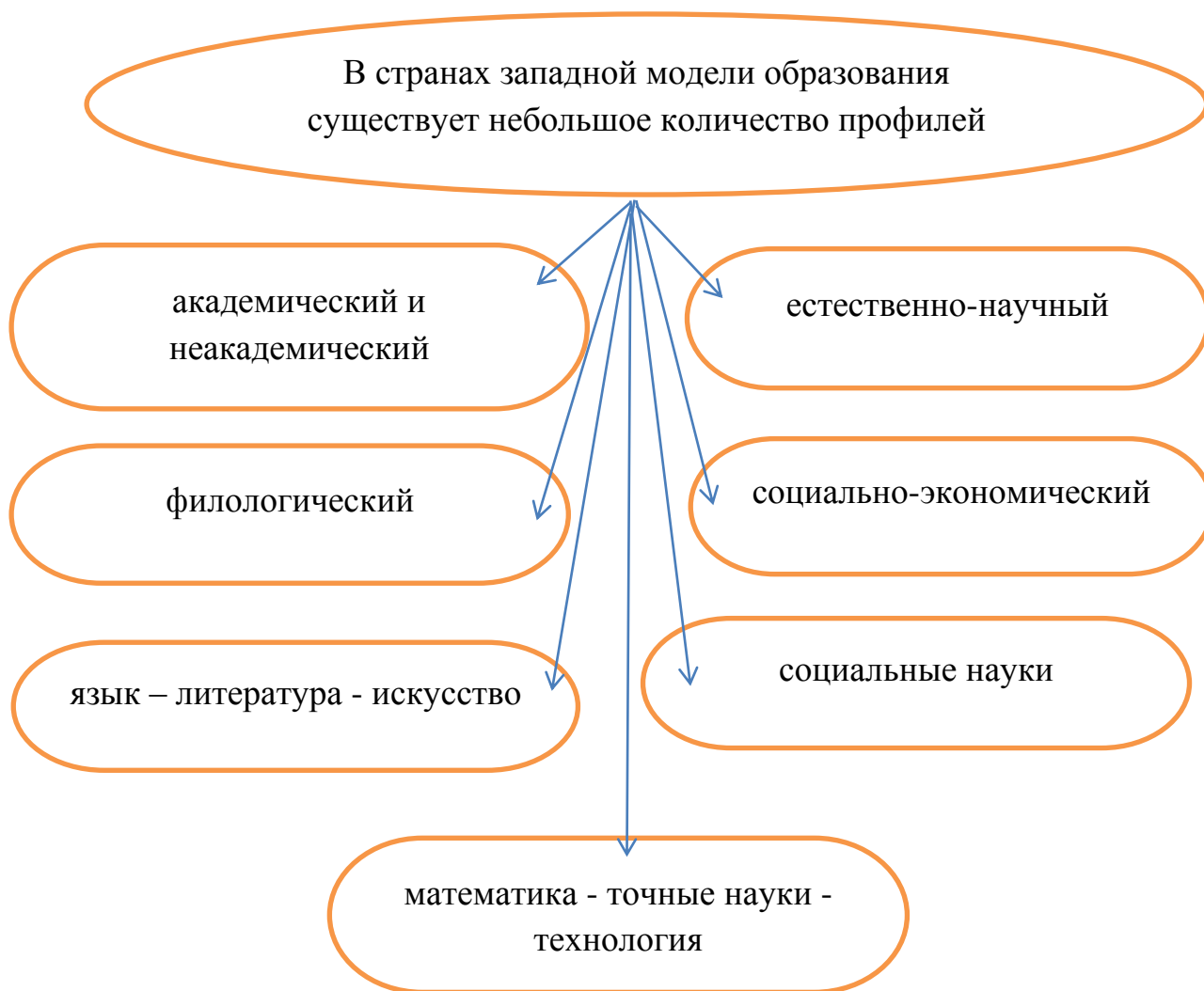
Зарубежные модели организации дополнительного образования детей в общеобразовательной школе

Реформы образования происходят сегодня в большинстве развитых стран мира. Общеизвестно, что в информационно-технологическом обществе XXI века в конкуренции государств определяющим будет уровень образования, науки, культуры, создание условий для реализации и развития прогрессивных технологий. Важная роль при этом отводится проблеме профильной дифференциации обучения.

В странах Европы (Франции, Голландии, Шотландии, Англии, Швеции, Финляндии, Норвегии, Исландии, Дании) все обучающиеся с 1-го по 6-й класс основной общеобразовательной школы формально получают одинаковую подготовку. К 7-му классу обучающийся должен определиться в выборе своего дальнейшего пути. Каждому обучающемуся предлагаются два варианта продолжения образования в основной школе: «академический», который в дальнейшем открывает путь к высшему образованию и «профессиональный», в котором обучаются по упрощенному учебному плану, содержащему преимущественно прикладные и профильные дисциплины.

В Докладе международной комиссии ЮНЕСКО по образованию в XXI веке отмечено, что главной задачей образования на современном этапе развития человеческой цивилизации должно стать создание условий для самостоятельного выбора человека, формирования готовности и способности действовать на основе постоянного выбора и умение выходить из ситуации без стрессов.

Казахстанская модель профильного обучения разработана с учетом международной ступени, является профильным, охватывает последние годы обучения в школе.

Среди них такие страны как Германия, Швеция, США, Канада, Франция, Италия, Англия, Китай и т.д. В настоящее время число обучающихся, продолжающих учиться в профильной школе составляет не менее 70%. [27]

По сравнению с основной школой количество обязательных предметов в старшей школе существенно уменьшается.

Опыт западной модели образования показывает, что по сравнению с основной школой, количество обязательных предметов в старшей школе существенно уменьшается и в свою очередь, дипломы об окончании профильной школы дают право прямого зачисления в вузы или колледжи.

Модель Организации Объединенных Наций является международной программой дополнительного образования старших школьников. Она возникла в Гааге (Нидерланды) в 1968 году и в настоящее время объединяет тысячи старшеклассников и учителей из более чем 90 стран мира.

Главные цель программы:

формирование у обучающихся чувства ответственности за будущее человечества, совершенствование навыков общения и взаимодействия между молодыми людьми из разных стран и образовательных систем, воспитание умения смотреть на мир глазами другого.

Цель программы соответствуют духу задач, сформулированных в Уставе ООН. В качестве базовых ценностей участники программы воспринимают свободу, равенство, терпимость, отказ от насилия и уважение к природе.

В процессе подготовки к ежегодным конференциям обучающиеся знакомятся с историей, уставом, структурой, основными направлениями деятельности ООН, овладевают навыками самостоятельного поиска информации, осваивают общественно-политическую лексику и основы парламентской процедуры, учатся оформлять решения в виде резолюций в соответствии с международными стандартами. Рабочий язык конференций Модели ООН - английский. Участники программы приобретают неформальный опыт общения на иностранном языке, учатся использовать полученные на уроках знания для решения коммуникативных задач.

Модель Европейской Комиссии «Образование для устойчивого развития». Данная программа разработана с целью помочь детям развить такие знания, умения и ценности, которые позволят им принимать индивидуальные и коллективные решения локального и глобального характера для улучшения качества жизни без угрозы для будущего планеты.

Образование, в значительной мере нацеленное на решение экологических проблем современности и будущего, тем не менее не может быть сведено к экологическому образованию. Для эффективного осуществления ОУР (образование для устойчивого развития) необходимо рассматривать значительно более широкий круг проблем; произвести переоценку с точки зрения идей устойчивого развития и усилить ценностную составляющую образования. В этой связи представлен список экологических ценностей и показателей их актуализации в поведении.

9. «Уважение к взаимосвязям». Уважать взаимосвязи в природных системах, по мнению этих авторов, означает подходить к природе с заботой и терпением; быть экономным и эффективным в использовании ресурсов, руководствоваться соответствующими знаниями (традиционными и научными), содействовать в формировании политики, обеспечивающей устойчивость.

10. Уважение биоразнообразия - любой живой организм нужно уважать и охранять независимо от того, какую роль он играет в жизни человека.

11. Жизнь с минимальной нагрузкой на окружающую среду.
12. Уважение равенства между биологическими видами - человек должен относиться ко всем видам одинаково и защищать их от грубости и страданий.
13. Уважение основных человеческих потребностей - потребности каждого индивида и общества должны удовлетворяться в пределах возможностей биосферы, и у каждого должны быть равные возможности в улучшении своей жизни.
14. Уважение равенства поколений - каждое поколение должно оставлять будущему миру, по крайней мере, таким, каким оно его унаследовало. Для этого необходимо экономно расходовать невозобновляемые ресурсы и устойчиво - возобновляемые.
15. Уважение прав человека.
16. Уважение демократии (полный доступ к образованию, возможность участвовать в принятии политических решений и пр.).

В реализации данной программы важно учитывать, какие личностные качества, способности и умения понадобятся обучающимся для воплощения в жизнь концепции устойчивого развития. Этими *качествами* являются:

- принятие общечеловеческих ценностей;
- осознание того, что наш сегодняшний образ жизни влияет на будущие поколения;
- понимание взаимосвязей в окружающей среде;
- понимание того, что наши действия на местном уровне оказывают влияние на глобальные процессы;
- умение анализировать изменения в окружающей среде и прогнозировать последствия этих изменений;
- умение применять имеющиеся знания к разнообразным жизненным ситуациям;
- навыки сотрудничества в решении разнообразных проблем;
- способность к аналитическому, критическому, творческому мышлению;
- уважительное отношение к разнообразию в природе и обществе.

Содержание программы. Содержание ОУР по своей сути межпредметно и ценностно-ориентировано. Можно выделить следующие основные содержательные линии образования для устойчивого развития:

8. Взаимосвязи - в обществе, экономике и природе; между ними, на локальном и глобальном уровнях.
9. Гражданственность, права и ответственность.
10. Потребности и права будущих поколений.

11. Разнообразие - культурное, социальное и биологическое.
12. Качество жизни, равноправие и социальная справедливость.
13. «Устойчивые» изменения - развитие в рамках несущей способности экосистем.
14. Будущее - прогнозируемое и непредсказуемое.

Модель института продуктивного обучения в Европе (IPLE).

Негосударственная организация, которая разработала гибкую концепцию в помощь старшеклассникам в их профессиональном поиске, которая помогает найти выход из недостаточного государственного, общественного и общекультурного образовательного круга, а именно - продуктивное обучение, обучение на основе практического опыта «из настоящей жизни».

Институтом IPLE разработаны десять моделей продуктивного обучения во взаимодействии с отечественными и зарубежными учебными заведениями на основе главной концепции «Город - школа», а так же по темам «Дизайн», «Производство телепередач», «Садоводство и лесное хозяйство», «Общественное питание», «Социальное стимулирование», «Научные исследования».

Кроме того, Институт организовал международные проекты продуктивного обучения в России, Финляндии, Италии, Испании, Португалии, Венгрии. В результате разработок Институт создал Международную сеть проектов продуктивных школ (INEPS), которая представляет собой более сорока учебных заведений из более чем восемнадцати стран, объединенных идеями продуктивного обучения.

Отечественный опыт развития профильных школ

Введение профильного обучения является актуальным и важным шагом в развитии Казахстанской системы школьного образования.

Профильное обучение – средство дифференциации и индивидуализации обучения, позволяющее за счет изменений в структуре, содержании и организации образовательного процесса более полно учитывать интересы, склонности и способности обучающихся, создавать условия для обучения старшеклассников в соответствии с их профильными интересами и намерениями в отношении продолжения образования. [3]

Профильная школа есть институциональная форма реализации этой цели. Это основная форма, однако, перспективными в отдельных случаях могут стать иные формы организации профильного обучения, в том числе выводящие реализацию соответствующих образовательных стандартов и программ за стены отдельной организации образования.

Профильное обучение направлено на реализацию личностно ориентированного учебного процесса. При этом существенно расширяются возможности выстраивания учеником индивидуальной образовательной траектории.[1]

Переход к профильному обучению преследует следующие основные цели:

- обеспечить углубленное изучение отдельных предметов программы полного общего среднего образования;
- создать условия для существенной дифференциации содержания обучения старшеклассников с широкими и гибкими возможностями построения школьниками индивидуальных образовательных программ;
- способствовать установлению равного доступа к полноценному образованию разным категориям обучающихся в соответствии с их способностями, индивидуальными склонностями и потребностями;
- расширять возможности социализации обучающихся, обеспечить преемственность между общим и профессиональным образованием, более эффективно подготовить выпускников школы к усвоению программ высшего профессионального образования.

Основная идея обновления старшей ступени общего среднего образования в том, что образование здесь должно стать более индивидуализированным, функциональным и эффективным.

В целях реализации задачи введения профильного обучения в систему казахстанского образования КазНУ им. аль-Фараби в 2011 году одним из первых национальных вузов страны открыл профильную школу на базе 9-11 классов. Школа помогает обучающимся

сориентироваться в потоке современного образования, постичь основы будущей профессии, развить творческие способности к наукам и дает уникальную возможность гарантированно получить непрерывное образование по системе «школа - колледж - бакалавриат - магистратура - докторантура PhD».

Обучение проводится по двум направлениям - общественно-гуманитарному и естественно-математическому. Школа является экспериментальной площадкой по внедрению педагогических программ развития и является ресурсным центром для кафедр педагогики, психологии, философии и политологии.

I. Общественно-гуманитарный модуль – позволяет расширять знания, в рамках образовательных областей “Филология”, “История и обществознание”.

- Человек и общество
- Актуальные вопросы отечественной истории
- Юный филолог
- Любители казахского языка
- Углубленное изучение синтаксиса и речевая культура школьника.
- Риторика

II. Естественно-математический модуль – расширяет знания обучающихся по “Математике”, “Физике”, “Информатике”, “Химии, биологии и экологии”. В процессе преподавания курсов данного модуля большое внимание уделяется решению исследовательских задач и эксперименту.

- Основы аналитической химии
- Физическое общество
- Основы экологии
- Юный исследователь
- Занимательная арифметика
- Создание электронного портфолио
- Языки программирования
- Практикум по информатике
- Практикум по химии, биологии
- Решение математических задач повышенной сложности
- Избранные вопросы математики
- Эксперимент в физике

Профильная школа Казахского Национального Университета имени аль-Фараби основана приказом ректора КазНУ им. аль-Фараби от 11 июля 2011 года №236. Является структурным подразделением факультета Довузовского образования, деятельность которого направлена на подготовку обучающихся основного среднего образования, общего среднего образования, ориентирована на профессиональное обучение по двум направлениям: естественно-математическому и общественно-гуманитарному.

Основная цель открытия профильной школы - это создание целостной системы кластера непрерывного образования (профильная школа → колледж → университет), отвечающая современным требованиям реформы казахстанского образования, ориентированной на создание инновационной модели общего среднего образования, сочетающей лучшие традиции казахстанской и мировой образовательных систем, позволяющей уже в стенах школы приобщать обучающихся к научно-исследовательской и экспериментальной деятельности, воспитывать высокообразованную личность с активной жизненной позицией, способной конкурировать на международном уровне.

В учебном плане профильной школы предусмотрена реализация важной идеи: инвариантная часть плана гарантирует обучающимся профильной школы получение высокого уровня знаний, умений и навыков и раскрытия личностного потенциала каждого обучающегося, а вариативная часть предоставляет возможность максимально развить свою индивидуальность, собственные способности и интересы, а также обеспечивает профессиональную ориентацию будущих выпускников профильной школы. Профильная школа также является экспериментальной площадкой по внедрению педагогических программ развития профильной школы как ресурсного центра для кафедры педагогики и психологии факультета Философии и политологии КазНУ им. аль-Фараби.

Опираясь на концепцию модернизации казахстанского образования профильная школа КазНУ в своей образовательной деятельности определил *основные направления стратегии развития школы на 2011-2014 гг.:*

- целостность и единство учебного процесса;
- развивающее и воспитывающее обучение, ориентированное не только на знания, умения и навыки, как на конечную цель, но и на комплекс качеств формирующейся личности;
- непрерывность образования, построенного на единстве и многообразии форм, методов, средств и приемов обучения;

- сотрудничество и творчество педагогического коллектива университета и учащихся профильной школы;
- интеграция и модернизация обучения;
- демократизация учебного процесса, развитие самообразования и самообучения;
- творческий подход, непрерывный поиск и апробация новых путей совершенствования методов и форм обучения.

Задачи профильной школы КазНУ им. аль-Фараби:

- формирование интеллектуальной личности с высоким уровнем культуры, адаптированной к жизни в обществе, готовой к осознанному выбору и освоению профессиональных образовательных программ;
 - создание оптимальных условий для получения общего среднего образования наиболее способным и подготовленным учащимся;
 - подготовка учащихся по дисциплинам, ориентированным на профессиональное обучение по двум направлениям: общественно-гуманитарному и естественно-математическому;
 - профориентация учащихся на получение высшего образования соответствующего профиля;
 - создание благоприятных условий для развития творческого потенциала и воспитания интеллектуальной, высокоразвитой личности;
 - участие на олимпиадах и творческих конкурсах как внутри школы, так и за ее пределами для закрепления знаний и навыков, а также для развития соревновательного духа учащихся;
 - подготовка выпускников к освоению программ высшего профессионального образования;
 - организация работы по подготовке выпускников к сдаче ЕНТ;
 - осуществление деятельности по обеспечению информатизации системы образования профильной школы, формирование и сопровождение базы данных, Web-технологий в системе образования профильной школы.

Профильная школа КазНУ имени аль-Фараби – это реализация новой программы профильного обучения «Бейіндік мектеп» для обучающихся старших классов по двум направлениям: общественно-гуманитарному и естественно-математическому.

Интеграционная модель взаимодействия общего среднего и дополнительного образования детей как фактор всестороннего развития личности

Современная ситуация в стране предъявляет новые требования к качеству образования, оно должно соответствовать целям опережающего развития. Обучающийся общеобразовательной школы должен уметь «изобретать, понимать и осваивать новое, быть открытым и способным выражать собственные мысли, уметь принимать решения, формулировать интересы и осознавать возможности». Одну из ведущих ролей в процессе достижения нового качества образования должно играть дополнительное образование, как неотъемлемая часть общего.

Система дополнительного образования обладает благоприятными возможностями для развивающего обучения детей:

- программы дополнительного образования разрабатываются педагогом с учетом интересов детей, что дает возможность следовать природе познавательного развития ребенка;
- программы дополнительного образования содействуют самореализации ребенка и обеспечивают выход в другие сферы деятельности, а также положительно сказываются на результатах общего образования;
- в условиях дополнительного образования дети могут удовлетворять свои индивидуальные потребности, развивать творческий потенциал, адаптироваться в современном обществе.

Организация непрерывности в системе образования означает создание особого, управляемого образовательного пространства, оптимально сочетающего обязательные (базовые) и неформальные структуры, позволяющие повысить мобильность, доступность образования для каждого, предоставить каждому возможности реализации собственной системы получения образования, права свободного выбора.

Наиболее важным принципом социальной организации и управления непрерывным образованием является вариативность - признание объективного многообразия образования как системы инновационных технологий и реализация этого многообразия в действительности.

Эффективным способом обеспечения непрерывности образования может стать интеграция образовательного пространства школ и организаций дополнительного образования детей, в процессе которой

происходит расширение возможностей общего образования. Она проявляется не только в преемственности программ и общности целей, но и в формировании единой образовательной среды, каждый элемент которой оказывает существенное влияние на соседние.

Инновационная идея заключается в создании эффективной модели взаимодействия организаций образования, основу которой составляют договорные партнерские отношения, направленные на моделирование единого образовательного пространства. Оставаясь самостоятельными юридическими лицами, школа и внешкольная организация дополнительного образования детей функционируют в рамках единого нормативного и организационного пространства, при этом специфика содержания образовательного процесса сохраняется, хотя само содержание обогащается.

Интеграция деятельности организаций общего среднего и дополнительного образования детей рассматривается как фактор социального партнерства, являющийся способом максимальной реализации функций обучения, воспитания и развития детей, предполагающим, с одной стороны, «внешнюю интеграцию» - подчинение всех компонентов системы единому педагогическому процессу, с другой стороны, «внутреннюю интеграцию» - взаимопроникновение элементов различных направлений образования, приводящих к формированию качественно нового целого.

Формы интеграции	Характеристики форм интеграции
внутренняя интеграция	создание вариантов интеграции в рамках интегрированных программ, образовательных объединений, структурных подразделений, организаций в целом
внешняя интеграция	Создание вариантов интеграции на уровне социума, региональной (образовательной системы)

Результат внутренней интеграции:

цели интеграции приняты, сориентированы и осознаны всеми субъектами взаимодействия;

определена программа, план внутренней интеграции, направленные на организацию преемственности учебных и воспитательных планов и программ, организацию общих дел;

разработана система информации о деятельности субъектов интеграции;

субъекты деятельности осознают необходимость и мотивированы на участие в процессах внутренней интеграции;

системно проводятся совместные дела между педагогическим и детскими коллективами, происходит взаиморазвитие субъектов и организаций в целом, формируются отношения сотрудничества и сотворчества;

осуществляется мониторинг результатов внутренней интеграции; система деятельности и информационного обмена способствует созданию индивидуальных образовательных маршрутов детей;

разработана система управления процессами «внутренней интеграции» в организации образования.

Внешняя интеграция

1. *С организациями общего среднего образования:* организация культурно-массовых мероприятий; проведение выпускных вечеров; проведение и помощь в проведении конкурсов, фестивалей детского творчества; создание совместных концертных, досуговых программ; создание совместных творческих проектов; проведение курсов повышения квалификации для специалистов дополнительного образования, психологов и педагогических работников школ и т.д.

2. *С профессиональными высшими, средними специальными учебными заведениями:* предоставления площадок для стажировки, прохождения практики студентами; организации и сопровождения научно-методической деятельности и т.д.

3. *С организациями социальной сферы (больницы, поликлиники, дома-интернаты):* проведение благотворительных акций, концертов и т.д.

4. *С организациями культуры и спорта:* участие в соревнованиях, турнирах, фестивалях, концертных программах; проведение детских праздничных программ; проведение и помощи в организации конкурсов, фестивалей детского творчества и т.д.

5. *С административными организациями (отделом молодежи, комиссией по делам несовершеннолетних и др.):* поддержка детских и молодежных инициатив; организация концертных программ к календарным датам; проведение районных праздников; проведение профилактической работы с детьми аддиктивного и девиантного поведения; психологическое сопровождение комиссии по делам несовершеннолетних и т.д.

Уровни отношений между организациями образования:

добрососедский (школа знает о существовании ОДОД и благожелательно относится к занятиям в нем своих воспитанников; происходит обмен основной информацией);

партнерский (организации находят возможность для сотрудничества в связи с отдельными общерайонными или общегородскими мероприятиями; привлекают материальные и кадровые возможности друг друга для решения отдельных проблем; та и другая организация может рассчитывать на определенную помощь своего партнера).

интеграционный (организациям удается создать единое образовательное пространство, в котором две автономных организаций решают общие проблемы и согласовывают действия друг с другом).

Формы сотрудничества ОДОД и школы:

- создание в стенах общеобразовательных школ отдельных творческих объединений детей;
- проведение уроков по некоторым общеобразовательным предметам на базе ОДОД;
- создание в организациях дополнительного образования детей условий для проведения различных воспитательных мероприятий для обучающихся;
- проведение предметных олимпиад, фестивалей, конкурсов силами школ и организаций дополнительного образования детей;
- организация учебно-исследовательской деятельности обучающихся в стенах ОДОД и др.

Образовательное взаимодействие основано на равном положении организаций в системе относительно друг друга и на многообразии горизонтальных связей, по которым между организациями образования происходит обмен ресурсами, информацией и перемещение обучающихся. Каждая организация, участвующая во взаимодействии, получает доступ ко всем ее объединенным ресурсам и тем самым усиливает собственные возможности. Обучающиеся приобретают возможность получить более широкий спектр образовательных услуг и выстроить свои индивидуальные планы.[23]

Формой сотрудничества выступает инновационная модель образовательного процесса, выстроенная на основе системного сближения и взаимодействия организаций общего среднего и дополнительного образования. Единое образовательное пространство общего и дополнительного образования включает учебную деятельность как этап возникновения новых теоретических знаний, внеурочную деятельность по апробации полученных знаний в заданных ситуациях и социально-творческую деятельность в практике повседневной жизни как этап решения жизненных проблем в спонтанно возникающих ситуациях.

Предлагаемая модель позволяет организовать единое образовательное пространство обучающихся в соответствии с заявленной в стандарте образования экологической парадигмой, провозглашающей необходимость тесной связи получаемых в школе

знаний с непосредственной практикой и реальными жизненными проблемами обучающихся.

Данная модель взаимодействия предполагает создание общего программно-методического и событийного пространства внеурочной деятельности и дополнительного образования детей. Преимущества модели заключаются в предоставлении широкого выбора для ребенка на основе спектра направлений детских объединений по интересам, возможности свободного самоопределения и самореализации ребенка, привлечении к осуществлению внеурочной деятельности квалифицированных специалистов, а также практико-ориентированная и деятельностная основа организации образовательного процесса, присущая дополнительному образованию детей.

Для внедрения проектирования как совместной формы деятельности взрослых и детей, для формирования способности обучающихся к проектированию собственных действий необходимо выделить в образовательном пространстве дополнительного образования несколько подпространств – *подготовки, опыта и демонстрации*, поскольку именно эти три этапа выделяются как в структуре проекта, исследования, так и в структуре индивидуального ответственного действия. *Подготовка* подразумевает формулирование замысла, планирование возможных действий. *Опыт* подразумевает пробу осуществления замысла, первичную реализацию. *Демонстрация* предполагает окончательную реализацию замысла, своеобразный отчет о связи замысленного и реализованного. Структура образовательного взаимодействия в предложенной модели представлена тремя направлениями:

«Образовательные программы» (пространство подготовки);

«Развитие детских инициатив» (пространство опыта);

«Образовательное событие» (пространство демонстрации).

Реализация направления *«Образовательные программы»* направлена на удовлетворение многообразных потребностей детей в познании и общении, которые не всегда могут быть реализованы в рамках предметного обучения в школе. Предоставление возможности приобретения самостоятельного социального опыта, участия в коллективном проекте, в процессе чего закрепляются и применяются в новой ситуации знания, полученные на уроках, предоставляется возможность социального творчества. При этом возможна реализация главного принципа общего образования – принцип вариативности образования, предполагающий создание «личных пространств» на основе выбора.

Расширить «поле выбора» детей и подростков, в соответствии с их интересами, природными склонностями и способностями поможет дополнительное образование, специфика которого выражается в необходимости конструирования в образовательной программе особой методики творческого сотрудничества, совместной продуктивно-разделенной деятельности педагога и ребенка, методики активного и интенсивного обучения. Интегративный подход в проектировании образовательных программ возможно обеспечить на основе создания метапрограмм, позволяющих выйти на метапредметный или надпредметный уровень содержания, обеспечивающий формирование функциональной грамотности и компетентности обучающихся (правовой, информационной, экологической, этической, художественной) и, соответственно, метаумений: исследовательских, проективных, рефлексивных.

Идея направления *«Развитие детских инициатив»* реализуется через разработку и внедрение механизмов привлечения детей и подростков к решению социально-значимых проблем (конкурсы, фестивали, сетевые конференции и форумы, разработка и реализация социально-значимых проектов), получение обучающимися опыта самостоятельного общественного действия, формирование у детей мотивации к творческой инициативе (зарождение идеи, воплощение идеи, анализ работы над идеей, рефлексия). На этом этапе происходит овладение обучающимися основами проектной и исследовательской деятельности и элементами стратегического мышления, создание условий для социальных проб личности, формирование у детей и подростков навыков гражданского действия.

Воспитание общей культуры поведения, формирование умения преподнести себя с лучшей стороны необходимо начинать с малых лет. Для этого нет ничего лучше, чем включить ребенка в проектирование, создание и проигрывание определенной ситуации или участие в образовательном событии. Создание условий для развития творческих способностей с учетом интересов и природных задатков ребенка, приобретения им опыта творческой деятельности, формирование проектной, коммуникативной и социальной компетентности происходит при реализации направления *«Образовательное событие»*. Образовательное событие предполагает интеграцию предметных знаний и деятельности детей, позволяющую создать такую ситуацию, где ребенок может не только проявить свои качества, но и научиться от другого, тому, чем сам еще не владеет. При подготовке образовательного события могут переплестись предметное содержание школьных программ и деятельностный подход программ по дополнительному образованию, частично решаются проблемы овладения обучающимися современными видами деятельности и способами

коммуникации, социального и культурного самоопределения. Эффективный объединяющий элемент в этом случае – содержание события, позволяющее использовать культурологический компонент учебных дисциплин.

Рациональное распределение инновационного содержания между общим и дополнительным образованием обучающихся открывает новые возможности, подводя их не только к более глубокому изучению школьных дисциплин, но и к практическому использованию школьных знаний для решения творческих задач.

Эффективная организация профильного обучения на уровне общего среднего образования требует особого ресурсного обеспечения. Для организации качественного обучения старшеклассников становится целесообразным использование образовательных ресурсов организаций дополнительного, среднего профессионального образования детей, различных структур довузовского образования, заочных школ, дистанционного образования, что особенно актуально в условиях одноклассных и малоклассных школ в сельской местности и малых городах.

В практике деятельности организаций образования республики начинают складываться различные формы совместного использования несколькими юридическими лицами материальных, учебных, кадровых и иных ресурсов для организации профильного обучения на уровне общего среднего образования. Для обучающегося это обеспечивает более широкий спектр возможностей самостоятельного и ответственного выбора необходимых ему учебных курсов и образовательных программ вне зависимости от ведомственной принадлежности организаций образования, реализующих указанные программы.

Поддержка взаимодействия организаций образования и нормативное регулирование складывающихся между ними отношений для реализации образовательных программ профильного обучения становится возможным при организации сетевого взаимодействия между организациями образования.

Сетевое взаимодействие организаций образования – совместная деятельность данных организаций, в результате которой формируются совместные группы обучающихся для освоения образовательных учебных программ определенного уровня и направленности с использованием ресурсов нескольких организаций образования.

Необходимые условия организации сетевого взаимодействия организаций образования:

а) возможность осуществления перемещений обучающихся и (или) педагогов организаций, входящих в сеть;

б) наличие в сети различных организаций, предоставляющих обучающимся возможность выбора, обеспечивающих максимальное удовлетворение образовательных потребностей обучающихся старших классов;

в) возможность организации зачета результатов по учебным курсам и образовательным программам, освоенных обучающимися в организациях – участниках сетевого взаимодействия.

Изменяется организация деятельности организаций образования, которая направлена на профилизацию образования обучающихся нескольких организаций образования с учетом особенностей образовательной деятельности всех участников сети, которая ориентирована на совместные определенные цели, связанные с реализацией образовательных программ предпрофильной подготовки и профильного обучения.

Формы сотрудничества внешкольных организаций дополнительного образования детей и школы:

➤ создание в стенах общеобразовательных школ отдельных творческих объединений детей;

➤ проведение занятий по некоторым общеобразовательным предметам на базе организаций дополнительного образования детей;

➤ создание в организациях дополнительного образования детей условий для проведения различных воспитательных мероприятий для обучающихся;

➤ проведение предметных олимпиад, фестивалей, конкурсов силами школ и организаций дополнительного образования детей;

➤ организация учебно-исследовательской деятельности обучающихся в стенах организаций дополнительного образования детей и др.

Координационный совет

Координационный совет по интеграции дополнительного и других сфер образования создается с целью координации деятельности

организаций образования, органов управления образованием, общественных организаций.

Содержание деятельности Совета (функции):

➤ *Координирующая (ведущая функция)* – координация целей, задач и деятельности организаций образования и органов управления образованием по интеграции дополнительного и других сфер образования в рамках региона.

➤ *Организующая* – организация как *внешней* интеграции (взаимодействия между организациями образования, так и внутренней интеграции (внутри организаций) как условие развития личности ребенка.

➤ *Диагностическая* – проведение диагностики состояния и результатов процессов интеграции дополнительного и других сфер образования в рамках региона.

➤ *Стимулирующая* – формирование мотивов (педагогических работников, детей, родителей, общественности региона) к организации взаимодействия и участия в процессах интеграции дополнительного и других сфер образования.

➤ *Информационная* – актуализация проблем, решение которых возможно только при организации интеграции, а также распространение информации о состоянии и результатах процесса интеграции дополнительного и других сфер образования.

Уникальный опыт, сформированный организациями дополнительного образования детей страны, может сегодня помочь школе в достижении целей профильного обучения на старшей ступени общего образования. В каждой дополнительной образовательной программе уже заложена профильность – предпрофильная подготовка и профильное обучение.

Модель интеграции организаций дополнительного образования детей в социально-отраслевую структуру как лидера образовательной политики

Главным направлением модернизации организаций дополнительного образования детей должно стать создание работающих механизмов обновления, отвечающих запросам общества и государства на эффективное образование детей и молодежи. Результатом должна стать эффективная интеграция деятельности организаций дополнительного образования детей в социально-отраслевую структуру региона как лидера образовательной политики.

Это предполагает согласование интересов и координацию содержательной кооперации следующих субъектов казахстанского социума:

- состоявшиеся, узнаваемые в обществе люди, современники, достигшие ведущих в своих сферах позиций, за которыми стоят соответствующие профессиональные сообщества, заинтересованные в развитии собственных профессиональных школ, малых академий, студий, клубов, мастерских и т.д.;

- ведущие, успешные отраслевые организации, заинтересованные в притоке молодых талантливых, хорошо подготовленных (компетентных) кадров;

- организации образования, заинтересованные в целевом привлечении мотивированного контингента обучающихся, для которых они открывают перспективы профессиональной деятельности, ведут профильное обучение и ориентируют на конкретную специальность (в т.ч. квалифицированных рабочих для производства);

- вузы, заинтересованные в привлечении наиболее способных и мотивированных к учебе абитуриентов и их последующем успешном трудоустройстве.

Организации дополнительного образования детей (их тематические подразделения) должны стать площадкой для согласования обозначенных интересов. Таким образом, возникает заинтересованность в сотрудничестве с организациями дополнительного образования детей у перечисленных сторон, поскольку его педагогический коллектив профессионально удовлетворяет их потребности по обеспечению человеческими ресурсами основной деятельности. Организация дополнительного образования детей

становится главным организатором модели востребованных со стороны организаций и населения форм образовательной деятельности, главным «распорядителем кредитов» и «держателем акций» этой совместной работы.

Результатом становится создание «авторской академии», или отраслевой образовательной академии (школы, лаборатории, мастерской и т. д.), устойчиво функционирующей в структуре Дворца, интегрирующей ресурсы разных организаций и эффективно удовлетворяющей запросы всех участников.

Этапы создания авторской академии:

– каждое подразделение организации дополнительного образования детей в соответствии с профилем своей деятельности определяет узнаваемого, авторитетного человека в своей области (наука, спорт, искусство, общественная деятельность и др.) как брэнд, образец для учащихся и «визитную карточку» направления своей образовательной деятельности. Этот человек официально приглашается в качестве почетного выпускника, попечителя, научного руководителя и т. д.;

– приглашается в партнеры (также на уровне Правительства Республики Казахстан) отраслевая организация (как правило, связанная с этим человеком), известная и успешная в своей отрасли, достигающая общественно признанных результатов (научно-исследовательский институт, спортивная федерация, войсковая часть и т. д.). Эта организация выступает «гарантом» уровня и качества образования, потенциальным работодателем наиболее талантливых обучающихся в будущем. В организации необходимо создание специального подразделения, в функционал которого входит координация работы со школьниками, что отвечает поставленной задаче использования ресурсов всех отраслевых организаций для нужд образования и может быть обеспечено нормативно. Взаимоотношения организаций дополнительного образования детей и отраслевой организации регулируются специальным соглашением;

– формируется сеть организаций образования (школ, центров творчества), в которых реализуются образовательные учебные программы соответствующей направленности (для организаций дополнительного образования) или профиля (для школ). Эти программы

разрабатываются и реализуются при консультационном сопровождении специалистов организаций дополнительного образования детей;

– заключается соглашение между профильным вузом, отраслевой организацией и организацией дополнительного образования детей на целевой прием и подготовку наиболее талантливых обучающихся, достигших высоких результатов в избранной деятельности. Для их подготовки отдельные курсы читаются сотрудниками организации, также на ее базе организуется производственная практика. Выявление таких обучающихся происходит через конкурсные мероприятия, организуемые организациями дополнительного образования детей.

При этом Центр (отдел) организации дополнительного образования детей реализует следующие функции:

– организационное и методическое сопровождение учебных групп и профильных классов, работающих на базе общеобразовательных школ;

– разработка и реализация на своей базе образовательных учебных программ дополнительного образования, соответствующих возрасту и уровню обучающихся, основанных на профессиональных методиках; привлечение к обучению по этим программам наиболее способных обучающихся из общеобразовательных школ;

– выявление талантливых обучающихся, их подготовка по программам индивидуальной предпрофессиональной подготовки;

– построение индивидуальных траекторий профессионального развития наиболее талантливых обучающихся путем их закрепления за профильными организациями; их психолого-педагогическое сопровождение, включая разработку индивидуальных образовательных программ и планов;

– организация и проведение массовых конкурсных мероприятий (конференций, фестивалей, соревнований и т.д.) с функциями:

промежуточной и итоговой аттестации учащихся по достижениям; знакомства учащихся с профессиональным экспертным сообществом;

«ярмарки талантов», на которых представители вузов и профильных организаций приглашают перспективных учащихся к различным формам сотрудничества.

План мероприятий утверждается на уровне акиматов областей, городов Астана и Алматы, мероприятия рекомендуется включать в планы работы профильных вузов и организаций; они являются значимыми информационными событиями для СМИ;

– информационное освещение деятельности, включая координацию работы СМИ и предоставление официальной информации в органы власти и местного самоуправления.

При этом в каждом подразделении организации дополнительного образования детей сохраняется сеть групп, дающих качественное образование всем желающим; таким образом удовлетворяется потребность детей и молодежи в доступном качественном образовании. Эта сеть является основанием «пирамиды» эксклюзивного образования, выходящего на допрофессиональную подготовку наиболее талантливых учащихся.

Подобные модели могут быть реализованы по всем направлениям деятельности организаций дополнительного образования детей (в области научно-практического образования, социокультурной деятельности, экологии, художественного творчества и искусства и т. д.), задавая образец качества образовательной деятельности, обеспечивая ее широкую общественную известность; позволяет привлечь к образовательной деятельности организаций дополнительного образования детей и возложить ответственность за ее содержательное развитие наиболее известных современников. Это обеспечивает доминирующие позиции организаций дополнительного образования детей в области социально востребованного образования, содержания социокультурной деятельности и досуга юных казахстанцев; задает вектор развития образования в целом.

Национальный интерактивный парк для детей и юношества – инновационный ресурс дополнительного образования

Решение задач по реализации Государственной программы развития образования на 2011-2020 годы позволит использовать потенциал системы дополнительного образования детей в целях обеспечения качества, доступности и эффективности образования.

Главой государства приоритетной задачей обозначено формирование и развитие функциональной грамотности обучающихся. Разработан Национальный план действий по развитию функциональной грамотности на 2012-2016 годы. В рамках программы предусмотрено открытие шести инновационных интерактивных парков для детей и юношества в организациях дополнительного образования республики.

Дополнительным стимулом для развития интереса к творческой и инновационной деятельности школьников станет оснащение центров творчества, детских эколого-биологических центров современными высокотехнологическими комплексами, теплицами. Главной идеей создания таких комплексов является развитие творческого и научно-образовательного потенциала юных казахстанцев.

Дополнительное образование детей осуществляется специалистами, профессионалами, мастерами своего дела, что обеспечивает его разносторонность, привлекательность, уникальность и, в конечном счете – результативность как практико-ориентированного образования.

Новый Дворец школьников г. Астаны – это уникальная организация дополнительного образования для детей столицы. Каждый ребенок, посещая дворец, может воплотить свою мечту в реальность, познать новое и интересное. Здесь созданы все условия для становления, развития и самореализации личности школьника, как гражданина и патриота Республики Казахстан, будущего специалиста, способного к профессиональному, интеллектуальному и социальному творчеству.

Креативный, высокотехнологичный и инновационный Дворец позволяет удовлетворить самые различные потребности детей и родителей, способствует развитию ребенка и формированию нового мышления – мышления успешных людей, молодых интеллектуалов и конкурентоспособных творческих личностей, способных принести пользу себе и своему Отечеству.

Дворец располагает лабораториями, учебными кабинетами для работы детских объединений, Планетарием с панорамными сферическими и планетарными проекциями с применением 3D-технологий, Обсерваторией, многофункциональным Концертным залом на 300 мест, драматическим театром на 500 мест, интернет-центром, медиа-центром, Зимним садом, залом для проведения форумов, диспутов, дебатов на 264 мест, детским драматическим театром, легкоатлетическим и баскетбольным залами, залами для занятий борьбой и теннисом, залами для занятий народных, спортивно-бальных и современных танцев, помещением для оркестра казахских народных инструментов, театральными, хоровыми студиями, художественной галереей, ледовым катком и плавательным бассейном.

Дворец школьников г. Астана

Основным предметом деятельности Дворца школьников является дополнительное образование обучающихся:

интеллектуальное образование по основным направлениям науки – математика, химия, биология, экология, биотехнология, геновая инженерия, физика, астрономия, аэрокосмонавтика, информатика, программирование, нанотехнологии и новые информационные технологии;

техническое творчество – радиоэлектроника, робототехника, авиа- и ракетомоделирование, космическое моделирование, судомоделирование, автомоделирование;

лингвистика – изучение казахского, русского, английского, французского, турецкого и китайского языков;

художественно-эстетическое образование обучающихся – изобразительное искусство, декоративно-прикладное искусство, современный дизайн, скульптура и керамика, резьба по дереву, конструирование и моделирование одежды, актерское мастерство, ораторское искусство, казахское национальное музыкальное искусство, оркестр народных инструментов, вокал, хореография;

физическое воспитание – хоккей, фигурное катание, плавание, художественная гимнастика, каратэ, годзюрю каратэ-до, казакша күрес, таэквон-до, дзю-до, тоғыз құмалақ, шахматы, легкая атлетика, большой теннис, баскетбол, волейбол, футбол, греко-римская борьба и другие спортивные секции.

Во Дворце школьников творческое взаимодействие интеллекта, искусства и спорта дает тот плодотворный итог, именуемый как образование, ориентированное на результат.

Для реализации Поручения Президента Республики Казахстан, в целях развития творческого и научно-образовательного потенциала юных казахстанцев в ГККП «Дворец Школьников» г. Астаны создан Национальный Интерактивный Парк для детей и юношества, в котором представлен большой комплекс интерактивных стендов и экспонатов по всем направлениям науки, техники, спорта и искусства. Основная цель Национального Интерактивного Парка: соответствие актуальным и перспективным потребностям личности, общества и государства, подготовка разносторонне развитой личности гражданина республики, способной к социальной адаптации в обществе, началу трудовой деятельности, самообразованию и самосовершенствованию.

Задачи Национального Интерактивного Парка:

- развитие активного обучения с помощью специальных средств интерактивной технологии: тренажеров, интерактивных задач, конструирования систем из объектов, исследования их свойств и поведения на модели, виртуальных лабораторных работ;
- широкая популяризация применений интерактивных технологий как способ творческого обучения, позволяющий построить образовательный процесс на практической основе.

Национальный Интерактивный Парк (далее - НИП), оснащенный современными научными лабораториями, спортивным оборудованием и интерактивной экспозицией, способствует развитию любознательности и творческих способностей посетителей, предоставляя им возможности для исследований и активно-познавательной деятельности. Он является местом, куда приходят и обучающиеся, и студенты, и семьи с детьми, где они знакомятся с законами и принципами естествознания в ходе взаимодействия с необычными экспонатами – интерактивными образовательными аттракционами.

НИП стал важным катализатором для формирования чувства общности взглядов населения на технологии и ценность инноваций и естественнонаучного знания.

Основные темы и зонирование.

Содержательное наполнение частей выставки в НИП обусловлено тематикой и расположением уже существующих лабораторий, кружков и секций.

Национальный интерактивный парк состоит из трех ключевых кластеров:

- *наука и технологии;*
- *спорт и здоровье;*
- *искусство, танец и музыка.*

Данные темы разделены на более узкие подразделы, которым будут посвящены части интерактивной экспозиции.

Зоны интерактивных экспозиций

I этаж	Кинетическая скульптура «Многообразие вращения», зона для отдыха, видеопанель на стене
II этаж	Музей науки

III этаж	«Анатомия», «Спорт», «Возможности человеческого организма», «Чувства и восприятие», «Наука о природе и земле» (в том числе «Биология», «География», «Геология», «Наука о сельском хозяйстве», «Физические свойства воды»)
IV этаж	«Математика», Зона для малышей, «Астрономия», «Физика», «Нанотехнологии», «Механика жидкостей и аэродинамика», «Альтернативные источники энергии» (в том числе атомная, солнечная, ветряная, гидро-, геотермальная и получаемая из биомассы энергия), «Цифровое производство» (Fablab), «Искусство и скульптура», «Мода», «Музыка и танец», «НЛО».

Структура проекта по созданию НИП, состоящая из 4-х направлений:

- комплекс научных экспонатов и стендов;
- визуализация знаний;
- музей науки и промышленности;
- банк знаний Wiki.

Научная и образовательная составляющие НИП разработаны с учетом научного потенциала в Республике Казахстан и в тесном сотрудничестве с научным сообществом г. Астаны, специалистами и учеными Евразийского Национального Университета им. Л.Н. Гумилева.

Дворец школьников г. Астаны является экспериментальной педагогической системой, где осуществляются исследования, разработка и адаптация новых образовательных программ, современных технологий и методик дополнительного и базового образования, с учетом требований профильных вузов и предприятий.

Цель и задачи программно-методического обеспечения Дворца школьников отражают общую стратегию развития, основные принципы педагогической деятельности, главные содержательные линии работы дополнительного образования для детей.

Оно осуществляется через систему конкретных мер – подготовку и издание дидактического, программного, методического материалов; проведение различных семинаров, консультаций, методических советов.

Здесь разрабатываются: целевые, авторские, экспериментальные образовательные учебные программы дополнительного образования.

Программное обеспечение экспонатов НИП позволяет обучающимся активно взаимодействовать с виртуальными объектами учебной дисциплины, управлять моделями, конструировать из них системы, проводить опыты на компьютерных моделях, решать задачи и, таким образом, в процессе творчества приобретать знания.

Уже есть и первые открытия. Обучающиеся научного кружка в химической лаборатории получили новый запах духов из трав казахстанской степи.

Детские объединения в Наукограде

➤ Кружок «Биоскрининг». Цель кружка: развитие у обучающихся научно-исследовательского интереса к медицине, биологии и химии. В основу программы положены лабораторные эксперименты, углубленное изучение некоторых теоретических положений по химии и биологии.

➤ Кружок «Биотехнология». Цель кружка: развитие у обучающихся любознательности, интереса к микробиологии и биоинженерии, явлениям окружающей микрожизни, интерес к научным достижениям в области микробиологии и биоинженерии, правильного построения научных экспериментов и опытов.

➤ Кружок «Географ-исследователь». Цель и задачи кружка: расширить интерес и кругозор обучающихся об уникальных местах природы Казахстана и мира; научить определять и описывать особенности отдельных уголков; выработать навыки работы с картой, сопоставлять разные карты, давать характеристику объекта по определенному плану.

➤ Научно-исследовательский кружок «NextBio». Кружок образован при участии Республиканского государственного предприятия «Национальный центр биотехнологии» Комитета науки Министерства образования и науки Республики Казахстан. Цель кружка: создание условий для развития научной и практической

деятельности детей в естественных науках, развитие их уникальных способностей и помощь в становлении их как будущих ученых в области биологии, биомедицины и биотехнологии.

В учебном процессе обучающиеся получают дополнительные знания по анатомии и физиологии растений, микробиологии, биомедицины и биотехнологии, будут знать основные этапы выполнения исследовательской работы, отличия исследовательской деятельности от других видов деятельности, кроме того, обучающиеся самостоятельно будут выполнять *молекулярно-генетические* (выделение ДНК, постановка ПЦР (полимеразная цепная реакция), электрофоретический учет фрагментов ДНК, определение нуклеотидной последовательности, кариотипирование);

биотехнологические (микрклональное размножение, ферментация кисломолочных напитков и др.);

микробиологические (микроскопическое исследование бактерий, ферментация углеводов и др.);

биологические (изучение физиологических и анатомических особенностей растений) исследования.

➤ Кружок «Жас тарихшы». Цель кружка: изучение истории народов, населявших территорию Казахстана с древнейших времен, государств, существовавших в течение многих тысячелетий, культурных ценностей и традиций и др.

➤ Кружок «Математика и логика». Цель кружка: развитие у обучающихся любознательности, интереса к математике, способствование сознательному усвоению знаний обучающимися и развитию у них логического и математического мышления.

➤ Научно-исследовательский кружок «Химик-исследователь». Цель и задачи научно-исследовательского кружка: развитие интереса обучающихся к науке химии; освоение современных научных методов анализа в химии; привлечение обучающихся к деятельности по научно-исследовательским проектам.

- Кружок «Интернет проектирование». Цель кружка: научить детей создавать сайты: Web-технологии, HTML, CSS, JavaScript.

- Кружок «Искусственный интеллект». Цель кружка: научить детей создавать проекты.
- Кружок «Компьютерная графика». Цель кружка: научить детей создавать проекты: 2D анимационный мультфильм, 3D проект и 3D анимационный мультфильм, иллюстрированная книга, журнал.
- Кружок «Языки программирования». Цель кружка: формирование у детей интереса к новым технологиям; развитие определённого комплекса знаний, умений, навыков, необходимых для разработки и внедрения идей посредством языков программирования; диагностика и развитие логического мышления и методов реализации проектов.

Детские объединения в технопарке

- Кружок «Автомоделирование». Цель кружка: развитие познавательного интереса к технике; формирование трудовых навыков и умений; воспитание культуры и эстетики труда; развитие конструкторских способностей; формирование умений и навыков работы с различными материалами и инструментами, привитие любви к военным специальностям.
- Кружок «Робототехника». Цель кружка: дать детям общие знания о робототехнике; расширять кругозор в области современной радиоэлектроники и робототехники, учиться программировать роботов различной сферы деятельности.

➤ Кружок «Школа Юных Космонавтов». Цель кружка: освещение космической деятельности и новых технологий, воспитание образованного и здорового поколения. Повысить знания в естественных науках: астрономия, физика, космическая навигация, предпочтение здорового образа жизни; у учащихся расширяются знания и представления о космосе и окружающем мире, связях астрономических и физических явлений и законов, которым они подчиняются, общей значимости и сути нанотехнологий и наноматериалов, о методах научно-практического исследования природы и формирования на этой основе представлений о картине мира в целом.

➤ Кружок «Радиоэлектроника». Цель и задачи: дать детям общие знания радиотехнической грамотности; углубить знания в области современной радиоэлектроники. Развивать навыки пользования инструментами, измерительными приборами и бережного отношения к ним; развивать культуру производства, организацию своего труда и эстетического вкуса в конструировании.

➤ Кружок «Судомоделирование». Цель и задачи кружка: развитие творческих способностей обучающихся, научить строить действующие и стендовые модели кораблей для спортивных соревнований и демонстраций; ознакомление с историей транспорта, с жизнью и деятельностью выдающихся учёных и конструкторов,

достижениями и перспективами дальнейшего развития транспортного машиностроения.

Дополнительное образование детей – это «зона ближайшего развития» личности ребенка, которую он выбирает сам или с помощью взрослого в соответствии со своими желаниями, потребностями и возможностями.

Система дополнительного образования детей в городе Астане развивается на межотраслевой основе и выступает гарантом выявления, поддержки и развития одаренности детей.

Между РГП «Национальный центр биотехнологии» Комитета науки Министерства образования и науки Республики Казахстан и Дворцом школьников города Астаны заключен меморандум о сотрудничестве в области науки и образования. Первым совместным шагом стало открытие научно-исследовательского кружка «Nextbio». Создание научно-исследовательского кружка «NextBio» помогает интегрировать школьников в современное научное пространство, сформировать навыки исследовательской работы в лаборатории и лабораторном оборудовании, привить интерес к фундаментальным и прикладным научным исследованиям в области биологии и биотехнологии.

В научно-исследовательском объединении для школьников «NextBio» занимаются обучающиеся 6-11 классов общеобразовательных школ, лицеев, школ с углубленным изучением предмета, изучают мир биологии и биотехнологии на современном высокотехнологичном оборудовании при помощи молодых ученых-исследователей.

Кружок функционирует на базе Дворца школьников г. Астаны, в нем созданы все условия для становления юных дарований как будущих

ученых, владеющих современными теоретическими знаниями и практическими методами биологии и биотехнологии, способных сформулировать научную задачу, провести исследование, защитить его перед широкой аудиторией ученых и опубликовать его результаты в научных изданиях.

Лаборатория оснащена новейшим оборудованием от известных мировых производителей: микроскопами, камерами для горизонтального и вертикального электрофореза, геледокументирующей системой, трансиллюминаторами, термоциклерами, магнитными мешалками и другими приборами, необходимыми для качественной исследовательской работы ученого.

В *NextBio* предусмотрено углубленное изучение анатомии и физиологии растений, микробиологии, биомедицины и биотехнологии, обучение работе с генетическим материалом - работа с ДНК с момента ее выделения до прочтения закодированной в ней информации.

В *NextBio* ученые Национального центра биотехнологии оказывают методическую и практическую помощь обучающимся в реализации самостоятельных исследовательских работ.

В «NextBio» обучающиеся изучают анатомию и физиологию растений, микробиологию, биомедицину и биотехнологию. Кроме того, юные ученые прикоснутся к таинственному миру генетики, научатся работать с ДНК с момента ее выделения до прочтения закодированной в ней информации.

Лекции и практические занятия проводятся учеными и студентами. Занятия также проводятся в форме дискуссий, семинаров, экскурсий в научные организации, встреч с известными учеными.

Креативный, высокотехнологичный и инновационный Дворец позволяет удовлетворить самые различные потребности детей и родителей, способствует развитию ребенка и формированию нового мышления – мышления успешных людей, молодых интеллектуалов и конкурентоспособных творческих личностей, способных принести пользу себе и своему Отечеству.

Интеграция общего и дополнительного образования как фактор развития детского научно-технического творчества

Стратегия индустриально-инновационного развития Республики Казахстан ставит целью достижение устойчивого развития страны путем диверсификации отраслей экономики, способствующей отходу от сырьевой направленности, подготовку условий для перехода в долгосрочном плане к сервисно-технологической экономике. С развитием страны потребность в людях, умеющих прогнозировать результат своей деятельности, производить новые знания и воплощать их, резко возросла. Особая роль в решении данной задачи возлагается на организации дополнительного образования детей.

В Государственной программе развития образования в Республике Казахстан на 2011- 2020 годы подчеркнута важнейшая роль системы дополнительного образования детей как одного из определяющих факторов развития склонностей, способностей и интересов личностного, социального и профессионального самоопределения детей и молодёжи.

Сегодня дополнительное образование детей рассматривается как один из компонентов системы непрерывного образования и образование нового типа, которое характеризуется широтой личностно ориентированного подхода к детям, базируется на их образовательных потребностях, формировании жизненных навыков.

Проблема технического творчества, особенно детского, является важной социально-экономической проблемой, именно поэтому ей уделяется очень большое внимание во всех передовых странах. Её решением занимаются как государственные учреждения, так и частные предприятия и объединения, учитывая при этом, что от её успешного решения зависит общий экономический и культурный уровень общества.

В современном мире в 40 странах известен опыт успешной работы свыше 500 Детских музеев науки (наукоградов). В Европе, Японии, Канаде, Австралии, России работают более тысячи технопарков и бизнес-инкубаторов. В США их количество за 10 лет увеличилось более, чем в 30 раз. Эти организации зарекомендовали себя, как инструменты вовлечения детей и молодежи в активную творческую продуктивную деятельность на основе освоения новых технологий. Прослеживается

закономерная тенденция, что большое число "выпускников" технопарков стали организаторами и владельцами новых фирм.

Развитие научно-технического творчества обучающихся в республике является одним из приоритетных направлений деятельности дополнительного образования детей. Техническое творчество обучающихся представляет собой специфическую деятельность, включающую в себя ряд аспектов, без глубокого понимания которых невозможна ни квалифицированная подготовка детей к этой деятельности, ни педагогическое руководство ею.

Техническое творчество обучающихся включает в себя творческую, конструкторскую и исполнительскую деятельность. Наибольшей ценностью для развития творческих способностей детей и подростков в области техники обладает конструкторская деятельность.

Основными задачами технического творчества является развитие у обучающихся творческого отношения к труду, расширение их профессионального и культурного кругозора, активная подготовка к рационализации и изобретательству. Техническое творчество – это, средство воспитания таких важнейших качеств, как уважение к труду, результатам своей и чужой деятельности, ответственности за результаты своей работы, целеустремлённость, умение самостоятельно добывать и осваивать новые знания, стремление к самосовершенствованию и самоутверждению, патриотизм и гордость за достижения отечественных учёных и инженеров, стремление принести реальную пользу обществу.

Специфические особенности технической творческой деятельности:

- этим видом творчества занимаются, в основном, мальчики и юноши;
- техническое творчество – это уникальный сплав науки, спорта и техники;
- техническое творчество – действенное средство повышения эффективности обучения, подготовки к самостоятельной жизни и труду;
- в процессе занятий техническим творчеством решаются задачи военно-патриотического воспитания, подготовки к службе в армии технически грамотной молодёжи, кадров для промышленности.

Техническое творчество является весьма специфичным видом деятельности, поскольку является самым *ресурсоёмким и финансово затратным направлением*, требующим значительных

капиталовложений на содержание и развитие. Именно по этой причине необходимо, чтобы техническое творчество детей стало объектом пристального внимания и заботы, ибо нынешние 10-13 летние подростки будут формировать научно-производственный потенциал Казахстана XXI века.

Научно-техническое творчество детей и молодёжи развивается как компонент единого образовательного пространства в условиях интеграции усилий дополнительного и общего среднего образования, с другими образовательными, социальными, научными, производственными, общественными институтами.

На сегодняшний день определены основные направления взаимодействия с организациями образования:

- предпрофильная и профильная подготовка;
- деятельность Центров технического творчества детей как опорной организации дополнительного образования детей по направлению «техническое творчество», которое предусматривает оказание информационно–методической и организационной помощи организациям образования, повышение квалификации и профессионального мастерства педагогических работников; обмен опытом работы; организацию массовых мероприятий по техническому творчеству, проведение и помощь в проведении конкурсов, обобщение опыта работы педагогов системы дополнительного образования детей др.;
- создание и реализация интегрированных целевых программ и проектов.

Сегодня требуется новый подход к проблемам детского научно-технического творчества, новое содержание и методики обучения в научно-технических объединениях.

В связи с тенденцией возрастания и дифференциации интересов, потребностей детей, подростков и юношества в дополнительном образовании, научно-техническом творчестве актуальными становятся совершенствование структур, форм деятельности, разработка новых вариативных, долгосрочных программ.

Особая роль отводится инновационным образовательным программам и проектам. Инновационная образовательная программа научно-технической направленности ориентирована на конкретную личность и охватывает многообразие образовательных областей:

научно-техническая, спортивно-техническая, компьютерные технологии.

В настоящее время техническое творчество в республике стабильно развивается. В республике реализуются образовательные учебные программы дополнительного образования научно-технической направленности. Программы позволяют развивать технические творческие способности детей различного возраста от 6 до 18 лет, предпрофильное и профильное обучение, профессиональное самоопределение обучающихся.

Тысячи юных актюбинцев прошли через разнообразные кружки Городского центра технического творчества и, став взрослыми, приводят сюда своих детей. Здесь каждый ребенок находит себе дело по душе.

Актюбинская станция юных техников организована в 1970 году. Одной из первых внешкольных организаций республики в 1990 году переименована в Городской центр технического творчества.

Сегодня Центр технического творчества – это организация дополнительного образования для детей, отвечающая современным требованиям, предъявляемым к дополнительному образованию.

В 2009-2013 гг. Городской центр технического творчества (ГЦТТ) признан «Лучшей организацией дополнительного образования области».

Целью работы Центра является создание образовательного пространства, обеспечивающего личностный рост обучающихся, подготовку к полноценному и эффективному участию в общественной и профессиональной жизни в условиях информационного общества.

Центр юных техников является важным звеном взаимодействия дополнительного и общего среднего образования. ГЦТТ располагает значительными возможностями для развития познавательной мотивации обучающихся. Обучающиеся занимаются по 2-4-6 часов неделю, но за это время получают энергетический импульс и дома продолжают начатую работу.

Более 22 технических кружков предложены обучающимся: авиамодельный, судомодельный, стендовый моделизм, ракетное моделирование, космическое моделирование, радиотехнический, радиоспорт, начальное-техническое моделирование, кружок информатики, ТО «Технический сувенир», робототехника, трассовый

моделизм, картинг, автоконструкторский, технический дизайн, общетехнический, сувениры из кожи, бумажно-картонное моделирование, бисероплетение, тестопластика, квиллинг, где они получают первоначальные знания, умения, навыки в области техники, что способствует в их дальнейшем профессиональном выборе.

Центр юных техников, кружки судомодельный и радиотехнический

Работа по профориентации обучающихся дает свои положительные результаты. Выпускники Центра обучаются в различных учебных заведениях Казахстана, а также бывших странах СНГ; работают по специальностям: автоэлектрик, автомеханик, автослесарь, инженер, водитель, педагог технических кружков, корреспондентами, дизайнерами и т.д.

Традиционными международными соревнованиями для участия обучающихся центра являются:

- Китайская национальная авиаспортивная Fiesta и 2-ая национальная авиаспортивная игра;
- Международные соревнования по ракетомодельному спорту Этап Кубка Мира FAI «Кубок Байконура»;
- «Кубок Коркыт ата»;
- Чемпионат РК по авиа, судомоделированию;
- Спартакиада школьников и учащихся колледжей по судо- и авиамодельному спорту;
- Чемпионат РК по трассовому моделизму;
- Республиканские соревнования технического творчества по авиа, авто, судо, ракетомоделированию и робототехнике;
- Республиканский конкурс юных техников и выставка «Творчество юных»;
- Международная космическая школа им. В.Н. Челомея;

- Всероссийские Открытые соревнования по ракетомодельному спорту на Кубок имени С.П. Королева в Санкт-Петербурге;
- Международный фестиваль детского технического творчества по робототехнике.

Важнейшим условием успешной реализации инновационной деятельности является научно-методическое обеспечение.

Сложившаяся система методической работы направлена на информирование кадров о новых требованиях, предъявляемых к работе, и последних достижениях педагогической науки и практики. Обучение и развитие педагогических кадров, повышение их квалификации и профессионального мастерства; выявление, обобщение и распространение наиболее ценного опыта педагогической, инновационной деятельности членов педагогического коллектива; подготовку методического обеспечения для осуществления образовательного процесса: программ, дидактических и методических материалов.

Образовательный процесс строится развивающим образом и располагает уникальными возможностями в различных технических областях для обучающихся.

Центром технического творчества разработан инновационный проект «Робототехника», направленный на создание модели образовательной системы научно-технической деятельности обучающихся, способной обеспечить формирование творческой личности, технически и технологически грамотной, созидающей, способной направлять свой талант на служение обществу.

Робототехника в системе дополнительного образования представляет обучающимся технологии 21 века, способствует развитию их коммуникативных способностей, развивает навыки взаимодействия, самостоятельности при принятии решений, раскрывает их творческий потенциал.

Приоритетные направления реализации проекта

10. Организация деятельности Центра технического творчества как ресурсной организации дополнительного образования детей по направлению «Техническое творчество», как координирующего центра по развитию детского технического творчества в городе Актобе.

11. Интеграция дополнительного и основного общего образования для развития научно-технического творчества. Введение элективных курсов для детей среднего и старшего возраста, предмета «Моделирование и конструирование» для младших школьников и «Робототехника» для среднего и старшего возраста.

12. Сохранение и развитие сети объединений научно-технической и спортивно-технической направленности.

13. Организация и популяризация разнообразных видов и форм технического творчества.

14. Совершенствование работы по повышению профессионального мастерства, квалификации педагогических кадров, работающих по программам технического творчества.

15. Укрепление материально-технической базы объединений технической направленности.

16. Совершенствование работы по программно-методического обеспечению, внедрению инновационных технологий, обеспечивающих развитие детского технического творчества.

17. Создание условий для социальной адаптации, допрофессиональной подготовки, профессионального самоопределения детей и подростков, занимающихся техническим творчеством.

18. Организация и проведение городских, районных, а также результативное участие команды ЦТТ в соревнованиях по техническим видам спорта, в конкурсах детского технического творчества.

В Центре разработан проект, направленный на развитие научно-технического мышления и творчества обучающихся посредством *внедрение Лего-технологий* в образовательный процесс.

Приоритетные направления реализации проекта:

8. Создание «ЛЕГО – ПАРКа» как пространства научно-технического творчества обучающихся.

9. Определение основных областей применения ЛЕГО-педагогики:

– начальное техническое моделирование и конструирование (Подпроект «Лего-ленд» для обучающихся в возрасте 7-11 лет)

– практическое программирование (Подпроект «Лего-класс», для обучающихся в возрасте 11-13 лет)

– занятия для детей с ограниченными возможностями здоровья.

10. Интеграция дополнительного и основного общего образования. Реализация модели внеурочной деятельности (направление «научно-познавательное», «проектная деятельность»). Использование Лего-конструкторов на занятиях «Уроки творчества», «Начальное моделирование и конструирование».

11. Сохранение и развитие сети объединений научно-технической направленности.

12. Организация и популяризация разнообразных видов и форм технического творчества.

13. Совершенствование работы по повышению профессионального мастерства, квалификации педагогических кадров, использующих Лего-технологий.

14. Укрепление учебно-методической и материально-технической базы объединений технической направленности

Данные проекты подготовлены благодаря процессу интеграции общего и дополнительного образования в области технического творчества и направлены на реализацию модели интегрированного технического образования, функционирующего в едином образовательном пространстве, объединяющем общеобразовательные школы и организации дополнительного образования детей.

ГЦТТ является ресурсным центром дополнительного образования города и области. Центр ведет методическую работу среди школ и организаций дополнительного образования города, области и республики. Центр проводят семинары-практикумы, мастер-классы для педагогов дополнительного образования, для учителей начального образования, для учителей технологии, для слушателей курсов повышения квалификации.

На базе центра проводятся городские, областные и республиканские выставки, олимпиады, конкурсы, соревнования по техническому творчеству. Ежегодно совместно с Департаментом Юстиции Актыбинской области на базе Клуба изобретателей и рационализаторы ГЦТТ проводятся конкурс изобретателей.

Реализация социального партнерства в условиях профильной школы

Переход к новому качеству образования, намеченному Государственной программой развития образования Республики

Казахстан на 2011- 2020 годы, является в современных условиях ведущей тенденцией развития образовательной сферы. Одними из программных задач, стоящих перед современной школой, – это осуществление перехода на 12-летнюю модель обучения с обновлением содержания образования, внедрение сетевого взаимодействия, профильного обучения «Бейіндік мектеп», формирование системы партнерства в образовании.

Переход к профильному обучению преследует следующие основные цели:

1) обеспечить углубленное изучение отдельных предметов программы;

2) создать условия для существенной дифференциации содержания обучения старшеклассников с широкими и гибкими возможностями построения школьниками индивидуальных образовательных программ;

3) обеспечить преемственность между общим и профессиональным образованием, более эффективно подготовить выпускников школы к освоению программ высшего профессионального образования.

Подход, предполагающий реализацию профильной подготовки и профильного обучения на основе сетевого взаимодействия социальных партнеров, органично создаёт наиболее благоприятные условия для профильного, профессионального и социального самоопределения учащихся. Он позволяет успешно осуществлять подготовку учащихся к выбору любого типа и уровня дальнейшего образования.

Социальное партнерство – это договорная форма регулирования отношений, построенная на принципах добровольности, равноправия сторон, уважения и учета интересов участников процесса, ответственности за нарушение соглашений.

Социальное партнерство по отношению к образованию мы понимаем как:

- партнёрство, в которое вступают социальные группы внутри школы: учителя, ученики и их родители;
- партнерство внутри системы образования между социальными группами данной профессиональной общности (УПК, ссузы, вузы, организация дополнительного образования детей и пр.);

- партнёрство, в которое вступают представители школы с предприятиями иных сфер общественного воспроизводства;
- партнёрство, которое инициирует сама школа; партнерство, в которое вступают работники системы образования, контактируя с представителями иных сфер общественного воспроизводства.

Согласно приказу Министерства образования и науки Республики Казахстан №681 от 19 июля 2006 года средняя общеобразовательная школа №17 города Павлодара является участницей республиканского эксперимента по профильному обучению в модели «Школа-ССУЗ-ВУЗ» по направлению «Модель сетевого взаимодействия в рамках предпрофильной подготовки и профильного обучения».

На первом этапе эксперимента, который осуществлялся под научным руководством, основной задачей были созданы нормативные документы локального характера:

- Концепции инновационной школы;
- Программы развития образовательного учреждения на пять лет;
- Программы психологического сопровождения профильного обучения;
- Программы мониторинга качества профильного обучения и предпрофильной подготовки;
- Программы методического сопровождения профильного обучения.

Целью Концепции стало обоснование стратегии развития СОПШДО №17 города Павлодара в условиях сетевого взаимодействия социальных партнеров. Концепция определила цели, задачи, структуру, содержание образования и особенности организации образовательного процесса в условиях сетевого взаимодействия социальных партнеров в организации профильной и предпрофильной подготовки школьников. Были определены этапы внедрения модели сетевого взаимодействия социальных партнеров в организации профильной и предпрофильной подготовки школьников.

Реализация Программы развития, потребовала создать модели сетевого взаимодействия, определения социальных партнеров по реализации задач профильного обучения. Социальными партнерами школы стали колледжи (технологический и педагогический), вузы. На базе этих учебных заведений уже с 90-х годов осуществлялась

подготовка на старшей ступени по естественно-математическому и гуманитарному направлениям с получением профессий «Пользователь ПК», «Секретарь-референт».

Социальное партнерство реализовалось через организацию сетевого взаимодействия и полиструктурную организацию школы, куда входили организации системы начального, среднего и высшего профессионального образования, педагоги, учащиеся, родители.

Социальное партнерство организации образования строилось на следующих принципах: добровольности, кооперативности, самостоятельности и ответственности в принятии решений, сотворчества, толерантности, открытости, социальной значимости.

Важным направлением экспериментальной деятельности стала работа по выявлению интересов и склонностей, способностей школьников и формированию практического опыта в различных сферах познавательной и профессиональной деятельности, ориентированной на выбор профиля обучения в старшей школе. Психологической службой школы для этой цели была апробирована Программа психологического сопровождения учащихся, педагогов и родителей в процессе предпрофильной подготовки и профильного обучения.

Разработка содержания курсов на старшей ступени зависела от уровня подготовленности, как в среднем звене, так и в начальной школе, то есть встал вопрос об организации предпрофильной подготовки в 5-8 классах, профилизации на уровне начальной школы.

Внутришкольная профилизация была представлена предметными спецкурсами, прикладными курсами по выбору гуманитарного и естественно-математического направлений, начиная с начальной школы и заканчивая профильными классами. Обновление содержания образования стало возможным через введение вариативной части рабочего учебного плана школы.

Сложившаяся модель предпрофильной подготовки и профильного обучения представляла собой четырехступенчатую структуру:

- начальная профилизация (1-4 классы) за счет развивающих курсов гуманитарного и естественно-математического направления, раннего изучения информатики и иностранного языка;
- предпрофильная подготовка (5-8 классы) за счет углубленного изучения предметов, элективных курсов, факультативов

гуманитарной, естественно-математической направленности, развивающих курсов по выбору;

- профессионально ориентированные курсы на базе технологического колледжа (8-е классы);
- профессиональная ориентация (9 классы) за счет курсов профессиональной ориентации на базе УПК;
- профильная подготовка в профильных классах на базе педагогического вуза.

С 2007-го года началась апробация программ элективных курсов, знакомство школьников с различными типами профессий, особенностями профессиональной деятельности, характером и содержанием труда: «Человек и профессия», «Когда общение становится профессией», «Техника без тайн», «С любой информацией на «ты», «Создание красоты», «Гармония природы» и др.

Совместно с кафедрой технологии пединститута были внедрены психологические, профориентационные учебные курсы для 8-9-х классов «Выбор профессионального маршрута», «Мир современных технологий», которые помогли учащимся определить индивидуальные склонности и сформировать перспективу профессиональной самореализации.

Предпрофильная подготовка в рамках эксперимента в 8-х классах организована, в том числе, с привлечением ресурсов (кадрового состава, материально-технической базы, методического обеспечения) технологического колледжа, который вел элективные курсы по ознакомлению учащихся со специальностями: технология мясной и молочной промышленности, мастер по холодильным установкам, ресторанное производство, «Технология приготовления пищи – повар-официант».

Учащиеся 9-х классов на базе УПК получили профессиональное ориентирование по 11 специальностям.

Профильное обучение в 10-11 классах шло за счет привлечения ресурсов образовательных учреждений города. Сотрудничество с вузами обеспечивало профильную подготовку по предметам (физика, математика).

Сложившаяся модель сетевого взаимодействия предусматривала профилизацию на уровне содержания, которая реализовалась через

учебный процесс, а так же через систему профориентационной, информационной деятельности в процессе воспитательной работы.

Система профориентационной деятельности на этапе обобщения экспериментальной деятельности «выросла» в Центр профориентации.

Созданию методического обеспечения вариативной части учебного плана помогло сотрудничество с педагогическим вузом – одним из основных социальных партнеров школы, с которым подписан долгосрочный договор о сотрудничестве по следующим направлениям: экспертиза методических пособий, курсов, составленных учителями школы; консультирование в разработке спецкурсов, научных проектов; организация обучения в профильных классах; работа с одаренными учащимися – подготовка к олимпиаде; работа с кадрами – курсовая подготовка; промежуточное тестирование выпускников школы; издательская деятельность.

Совместно с преподавателями вуза издан ряд учебно-методических пособий: «Текстоведение», «Педагогический менеджмент и управление современной школой», «Программы элективных курсов (психолого-педагогический, естественно-математический, общественно-гуманитарный профили)».

Важнейшим направлением совместной деятельности школы и вуза является повышение профессиональной компетентности педагогов, которое осуществлялось через совместное участие в конференциях, семинарах, конкурсах, педагогических чтениях и других научных мероприятиях преподавателей, студентов вузов, ссузов – с одной стороны и учителей и учеников школ, – с другой. Проблема организации курсовой подготовки учителей решалась школой через вузы, культурное объединение Славянский центр, входящее в Ассамблею народов Казахстана, созданную по инициативе президента Н.А. Назарбаева, что позволило через Программу «Соотечественники» решить проблемы обеспечения учебно-методической литературой учителей разных предметов, повысить уровень педагогического мастерства учителей в г. Москве, Омске.

В рамках социального партнерства с вузами была организована школа олимпийского резерва (ШОР) для подготовки обучающихся к олимпиаде.

Резюмируя итоги экспериментальной работы, следует отметить, что социальное партнерство в реализации задач предпрофильной и профильной подготовки, взаимодействие проявляется в:

- личных профессиональных контактах преподавателей вузов, УПК, педагогов школы;
- совместном интеллектуальном труде обучающихся, студентов в научно-исследовательских работах;
- факультативных занятиях и кружках на базах вузов и школ;
- работе обучающихся и педагогов школы в научно-исследовательских центрах и лабораториях вузов;
- разработке образовательных программ и обучающих технологий, обеспечивающих непрерывность и преемственность образования в школе, вузе;
- взаимообмене преподавателей вузов и школ;
- совместном участии в конференциях, семинарах, конкурсах и других научных мероприятиях;
- совместном использовании научно-методических баз и инфраструктур вузов и школ.

Таким образом, экспериментальная работа убедительно доказала преимущества взаимодействия социальных партнеров образования в организации предпрофильной и профильной подготовки обучающихся:

6. выявлены потребности и запросы каждого из участников образовательного процесса;
7. созданы условия для развития обучающихся;
8. реализуются возможности эффективной организации личностно-ориентированного педагогического процесса;
9. использованы возможности социальных партнеров для предпрофильной подготовки с 8-ого класса и профильного обучения – с 10-ого;
10. осуществлена реализация индивидуальных образовательных траекторий, более эффективная психологическая поддержка образовательного процесса.

Методическим рекомендациям по написанию образовательных программ дополнительного образования детей

Образовательная программа дополнительного образования детей кроме монопрофильной, может быть интегрированной или комплексной. Интеграция это создание единого педагогического коллектива и единого образовательного пространства на базе двух и более образовательных программ, при сохранении их уникальности и равенстве, в целях гармонизации педагогического воздействия на обучающихся (А.С. Макаренко).

Под интегрированной программой понимают программу совместной деятельности кого-либо. Главное – это стремление к созданию единого пространства деятельности для детей и педагогов, поиск пересечения интересов. Степень интеграции и принцип интеграции могут различаться. По субъектам деятельности можно выделить 3 вида интегрированных программ:

совместной деятельности педагогов;
совместной деятельности детей (программы детской деятельности);

совместной деятельности детей и педагогов.

По сущностным признакам можно выделить 4 группы программ.

По масштабу деятельности:

Внешнего сотрудничества;

Внутреннего сотрудничества.

По целям и задачам:

Одноцелевая;

Многоцелевая.

По содержанию:

Однонаправленная;

Комплексная.

По системообразующему фактору:

Учебно-предметной ориентации;

Проблемно-тематические (сквозные).

Пакет документов по интегрированной образовательной программе, состоит из двух основных компонентов структуры:

Пояснительной записки ИП (интегрированная программа), или плана совместной деятельности в рамках заявленной интеграции. Комплекта дополнительных образовательных программ, входящих в ИП функциональной основы, которую образуют взаимосвязанные и взаимозависимые образовательные программы по конкретным

дисциплинам, написанные для дополнительных образовательных программ требованиям.

Комплексная программа (КП) - это совокупность самостоятельных образовательных программ по учебным дисциплинам, объединенных по определенному принципу, и направленных на решение общих цели и задач через 2-х и много-профильное обучение (например, музыкально-хоровая студия, дошкольный образовательный комплекс и др.). В таких детских объединениях занятия по каждому предмету ведут, как правило, разные педагоги. В КП ставятся такие цели и задачи, решение которых невозможно без разнопредметного обучения. В КП решаются цели и задачи более высокого порядка, чем в монопрофильных дополнительных образовательных программах. КП отвечает на образовательные потребности детей, направлена на их самореализацию, гармоничное развитие или адаптацию в социальной среде и др.

Пакет документов по комплексной образовательной программе, состоит из трех основных компонентов структуры:

Пояснительная записка КП, отвечает на все указанные вопросы, описывает концептуальную модель, по которой происходит объединение дополнительных образовательных программ в единый комплекс, формулируем надпредметную цель и задачи КП, выделяет элементы, которые подлежат наблюдению и оценке, описывает специфику образовательных маршрутов обучающихся со всеми возможными вариантами или примерами вариантов с комментариями.

Структура пояснительной записки КП аналогична структуре пояснительной записки дополнительной образовательной программы, описанной выше. Дополнительно в пояснительной записке к КП могут прописываться летние формы работы с обучающимися, характеристика образовательной среды, необходимой для реализации программы, социальные связи, как составляющие среды, требуемое материально-техническое и кадровое обеспечение и др. компоненты среды.

Учебного плана (планов) комплексной образовательной программы. Комплекта дополнительных образовательных программ, входящих в КП - функциональной основы, которую образуют взаимосвязанные и взаимозависимые образовательные программы по конкретным дисциплинам, написанные для образовательных программ требованиям. Цель и задачи всей КП должны быть согласованы с целью и задачами в пояснительных записках к образовательным программам по каждому предмету, повторять или дополнять друг друга, выстраивая стратегические шаги, направленные на решение общей цели. (Приложение).

Направления системы дополнительного образования

Художественно-эстетическая – направлена на развитие художественно-эстетического вкуса, художественных способностей и склонностей к различным видам искусства, творческого подхода, эмоционального восприятия и образного мышления, подготовки личности к восприятию великого мира искусства, формированию стремления к воссозданию чувственного образа воспринимаемого мира;

Военно-патриотическая - направлена на формирование патриотического сознания, социальной активности, гражданской ответственности, преданного служения своему Отечеству, готовности к выполнению гражданского долга и конституционных обязанностей по защите интересов Родины, укрепление силы духа, стойкости характера, подготовка к жизни в экстремальных условиях. Составной частью патриотического воспитания является военно-патриотическое воспитание граждан в соответствии с Федеральным законом "О воинской обязанности и военной службе".

Научно-техническая – направлена на формирование научного мировоззрения, освоение методов научного познания мира, развитие исследовательских, прикладных, конструкторских способностей обучающихся, с наклонностями в области точных наук и технического творчества (сфера деятельности - человек-машина);

Физкультурно-спортивная – направлена на укрепление здоровья, формирования навыков здорового образа жизни и спортивного мастерства, морально-волевых качеств и системы ценностей с приоритетом жизни и здоровья;

Эколого-биологическая - направлена на формирование системного подхода в восприятии мира, представлений о взаимосвязи и взаимозависимости живого и неживого, экологическое воспитание и просвещение, в области «устойчивого развития», развитие навыков изучения (юные исследователи природы) и сохранения живой природы, рационального природопользования (сфера деятельности - человек-природа);

Естественнонаучная - направлена на формирование научного мировоззрения, научного мышления, освоение методов научного познания мира и развитие исследовательских способностей обучающихся, с наклонностями в области естественных наук (сфера деятельности - человек-природа или окружающий мир), реализует потребность человека в классификации и упорядочивании объектов окружающего мира через логические операции;

Социально-педагогическая – направлена на социальную адаптацию, повышение уровня готовности обучающихся к

взаимодействию с различными социальными институтами, формирование знаний об основных сферах современной социальной жизни, устройстве общества, создание условий для развития коммуникативной, социально успешной личности, расширения «социальной практики», воспитание социальной компетентности (сфера деятельности - человек – общество, человек - человек), формирование педагогических навыков.

Культурологическая – направлена на удовлетворение потребностей и интересов детей в области изучения истории, культуры, формирования творчески развивающейся личности. Приоритетные направления деятельности: образовательное, методическое, музейно-выставочное, культурно-просветительное;

Спортивно-техническая - направлена на развитие прикладных, конструкторских способностей обучающихся, с наклонностями в области технического творчества (сфера деятельности - человек-машина), с упором на подбор моделей, и их конструирование и выходом с продуктами собственного творчества на соревнования;

Туристско-краеведческая – направлена на развитие познавательных, исследовательских навыков обучающихся по изучению природы, истории, культуры родного края, привлечение обучающихся к социальным инициативам по охране природы, памятников культуры среды проживания, поисковые работы малоизвестных фактов истории родного края, экскурсионная, музейная, архивная и экспедиционная работа.

Опыт работы ГККП «Детско-юношеский центр экологии и туризма» города Павлодара по интеграции дополнительного и общего образования для успешной адаптации детей в социуме

В современном обществе, где знания, уровень интеллектуального развития человека становятся главным стратегическим ресурсом и важнейшим фактором развития экономики, предъявляются новые требования к уровню и качеству образования.

Идя по пути модернизации образовательной сферы Детско-юношеский центр экологии и туризма г. Павлодара выработал свою определенную концепцию деятельности, пересмотрев подходы к организации учебно-образовательного процесса, чтобы своевременно адаптироваться на новое понимание результатов образования.

Общее образование в школе в основном ориентировано на образовательные стандарты по изучаемым дисциплинам, а в дополнительном образовании, где в силу своих особенностей становится реальной сфера самоопределения подрастающего поколения, которая создает условия для дальнейшего предпрофессионального или профессионального обучения. Для социальной адаптации школьников важно и то, что, включаясь в работу различных клубов, секций, кружков, они могут проявить инициативу, самостоятельность, лидерские качества, умение работать в коллективе.

Одним из эффективных и перспективных направлений деятельности Центра является интеграция дополнительного и общего образования. Это позволило оптимизировать развитие дополнительного образования, усилить его системные характеристики, включить в процесс развития образования организации образования других типов, что, в свою очередь, расширяет образовательное пространство, объединяет отдельные направления в систему и при этом сохраняет специфику каждой организации.

Педагогический коллектив ДЮЦЭТ(детско-юношеский центр экологии и туризма) через понимание, изучение и выстраивание концептуальных идей управления качеством образовательно-воспитательного процесса разработал новую концепцию деятельности, в которой в качестве организационной основы представлена совокупность идей, которые характеризуют нашу образовательную систему, какой она должна стать в результате определенных преобразований.

Программа развития Центра «Компетентностный подход как средство профессионального самоопределения обучающихся на 2012-2016 годы» включает несколько этапов:

1 этап - внедрение компетентностного подхода в программно-методическую, а затем в учебно-воспитательную деятельность;

2 этап – интеграция основного и дополнительного образования;

3 этап – создание непрерывного образовательного пространства.

Первый этап «внедрение» подошел к завершающей стадии, но параллельно с первым этапом шла наработка действий второго этапа «интеграция основного и дополнительного образования».

Именно ориентация на интеграцию приведет к созданию непрерывности образовательно-воспитательной деятельности, помогало перейти к формированию пространства ориентированного на социализацию и адаптацию ребенка в социум.

Реализация концепции проводится согласно разработанных моделей интеграции общего и дополнительного образования детей.

Модель одностороннего взаимодействия. Деятельность кружков, секций, клубов, работающих самостоятельно как на базе школ, так и на базе Центра. Стратегические линии взаимодействия между ними не прорабатываются. К сожалению, пока это наиболее распространенная модель. Но даже и такой вариант дополнительного образования в общеобразовательном школе имеет определенный смысл, поскольку способствует занятости детей и определению спектра их интересов. Из 25 школ по данной модели Центр работает в 15 организациях образования.

Модель интеграционного взаимодействия. Данная модель предоставляет возможность выстраивать целостное образовательное пространство на основе совместно разработанной программы развития дополнительного образования, которая в виде составляющей входит в общую программу развития образовательной системы школы. В этой модели в равной мере используются ресурсные возможности Центра (МТБ, кадры, информационные, программно-методические) и школы, в которых реализуются эти образовательные учебные программы дополнительного образования.

В данной модели используются разнообразные формы: элективные курсы, экологические лектории, проектно-исследовательская деятельность, работа научных обществ учащихся, учебно-производственные, эколого-краеведческие, туристские практикумы и экскурсии, как на базе Центра, так и на базе школы.

Эколого-краеведческие практикумы, археопалеонтологические экспедиции организуются и проводятся совместно с музеем Центра. Идет практическое применение ключевых компетенции по истории, географии, биологии с использованием регионального компонента. Обучающиеся получают допрофессиональные навыки экскурсовода, музейного работника, исследователя с основами научно-исследовательской деятельности.

Учебно-производственные практикумы, практические занятия, экскурсии организуются и проводятся на базе эколого-ботанического комплекса Центра, в который входят: учебные кабинеты,

оранжерея с разнообразным видовым составом растений, производственный участок 3,5 га с питомником плодовых и декоративно-кустарниковых пород, ягодником, садом, дендрарием, цветочно-декоративными отделами.

Использование данного комплекса способствует созданию правильного представления об изучаемых явлениях и предметах, обеспечивая глубокое их понимание, помогает учащимся всех возрастных групп, изучать растения местной и иноземной флоры, вести научно-исследовательскую и культурно-просветительскую работу. Обучающиеся получают допрофессиональные навыки агронома, садовода, цветовода, ландшафтного дизайнера, работника тепличного хозяйства, основы научно-исследовательской деятельности.

Экотуристские практикумы проходят не только на туристско-тренировочной базе Центра, в которую входят: учебные кабинеты, производственные помещения по организации тренировочных сборов, туристско-тренировочная тропа, скалодром, но и в форме походов, экспедиций, путешествий, соревнований. Несомненно, данная форма является эффективным комплексным средством по формированию развивающих компетенций, таких как здоровьесберегающая, коммуникативная, социальная, творческая.

Проектно-исследовательской и природоохранной деятельностью по трем направлениям: экология, туризм, краеведение охвачены все 25 школ города Павлодара, работающих с Центром по программе интеграции. Представленная форма реализуется в рамках марафона «Экология. Туризм. Краеведение». Система мероприятий марафона: конкурсы, научно-практические конференции, выставки, фестивали, соревнования позволяет выявлять одаренных детей, проявивших особые способности, добившиеся высоких результатов.

В дальнейшем с этими школьниками начинают работать специалисты-педагоги по программе НОУ(научного общества учащихся), заочной эколого-краеведческой школы.

Модель дистанционного взаимодействия.

Данная модель наиболее эффективна в условиях, когда в школах есть потребность в реализации программ дополнительного образования, но отсутствуют или не хватает специалистов дополнительного образования. Эту модель Центр использует в работе со школами сельской зоны, где нет соответствующего разнообразия организаций дополнительного образования детей с соответствующим кадровым потенциалом. Реализация идет по двум направлениям: работа с учащимися и работа с педагогами.

1.Центр предоставляет дистанционные элективные курсы, в рамках работы заочной эколого-краеведческой школы, помогают

учащимся вести научно-исследовательскую деятельность, выбирать темы и научных руководителей.

2. Виртуальный методический кабинет оказывает инструктивно-методическую помощь педагогам реализующих программы дополнительного образования в форме интернет-конференций, консультаций, семинаров, практикумов, мастер-классов, курсов по повышению квалификации, обмена опытом работы, информационно-издательская деятельность.

Модель социального партнерства. В этой модели отмечается максимальная степень интеграционного взаимодействия со школами, колледжами, вузами, организациями культуры, здравоохранения, туризма и спорта, экологическими и неправительственными организациями, общественными объединениями обеспечивающие возможность привлечения их образовательных ресурсов, которые создают реальную основу для формирования нового типа образовательного пространства, способствует разностороннему личностному развитию каждого ребенка, поиску путей его самоопределения.

В Центре накоплены резервы, налажено сотрудничество, имеется программно-методическое и техническое обеспечение, которое в условиях интеграции позволяет создать систему непрерывного образовательного пространства.

ДЮЦЭТ предстоит выстроить четкую систему взаимодействия с организациями основного образования, которая будет напоминать один большой организм, в котором каждый выполняет поставленную перед ним задачу и находится в состоянии планомерного развития.

Реализация вышеперечисленных моделей расширит компетенции учащихся по основным и профильным предметам, сформирует к ним повышенный интерес, стимулирует научно-исследовательскую деятельность, повысит качественный уровень готовности детей к жизненному самоопределению, поможет адаптироваться к жизни в современных условиях.

Заключение.

Ориентация на интеграцию приведет к созданию непрерывности образовательно-воспитательного процесса в едином образовательном пространстве, ориентированном на социализацию и адаптацию ребенка в социуме, будет способствовать повышению позиции Республики Казахстан в рейтингах международных оценок (PISA, TIMSS, PEARLS и др.).

Интеграция дополнительного и общего образования детей призвана способствовать:

- позитивным изменениям, направленным на реализацию прав ребёнка, улучшение положения детей, социально-экономическую защищённость семьи;
- повышению эффективности профилактики асоциальных проявлений среди детей и подростков, формированию здорового образа жизни;
- обеспечению доступности, равных возможностей в получении дополнительного образования детей на основе государственных гарантий, профессионального самоопределения и социального становления личности ребенка;
- увеличению удельного веса детей, обучающихся по программам дополнительного образования;
- увеличению доли одарённых детей в различных областях знаний и творческой деятельности, которым оказана помощь и поддержка со стороны государства;
- созданию современной законодательной базы, нормативного правового обеспечения, разработке механизмов развития дополнительного образования детей;
- обеспечению роста социального статуса, улучшению качественного состава педагогических и руководящих кадров системы образования;
- функционированию системы дополнительного образования детей в режиме устойчивого бескризисного развития.

Учитывая тенденции развития образовательной среды, выделяются следующие **приоритеты в межведомственном взаимодействии:**

- Организация качественного и развивающего досуга детей.
- Определение социального заказа на дополнительное образование детей.
- Организация благотворительной и инновационной деятельности.

- Профессиональная подготовка и повышение квалификации работников системы дополнительного образования детей.

Дополнительное образование сегодня – это действующая подсистема образования, единый, целенаправленный процесс, объединяющий воспитание, обучение и развитие личности. Цель дополнительного образования – создание условий, которые дают ребенку ощущение, что он сам является источником своего поведения, познания мира. На внутреннюю мотивацию ребенка влияют такие черты дополнительного образования, как наличие выбора и свободы его осуществления, стремление к компетентности и мастерству, создание ситуации успеха и др.

Ключевую проблему предпрофильной подготовки и профессионального самоопределения старшеклассников, возможно, решить только совместными усилиями. Подготовить растущего человека к жизни в обществе – цель общего и дополнительного образования, и при совместной работе над ее реализацией они выступают как равноправные и взаимодополняющие друг друга компоненты.

Образовательная учебная программа элективного курса «МОНИТОРИНГ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ»

Пояснительная записка

На каждом новом этапе развития человечества возникает необходимость в воспитании гражданина, знающего общие закономерности развития природы и общества, понимающего, что история общества неразрывно связана с историей природы, умеющего все виды своей деятельности подчинить требованиям рационального природопользования.

Для того, чтобы достигнуть положительного результата в процессе формирования природоохранных знаний у учащихся, при разработке методологической системы обучения необходимо руководствоваться следующими принципами:

- целенаправленности;
- непрерывности;
- систематичности;
- преемственности;
- межпредметности.

Причем процесс природопросвещения должен протекать поэтапно:

1. Дать учащимся необходимый объем экологических знаний.
2. Сформировать умения анализа экологических ситуаций,
3. Сформировать первоначальные умения проведения простейшего мониторинга окружающей среды.
4. Научить действовать согласно своим убеждениям для исправления неблагоприятной ситуации в окружающей среде /2/.

Каждому этапу соответствует определенная система задач, решению которых способствует отбор конкретных методов, приемов и форм обучения /29/.

Немаловажное значение имеет отбор понятий. В данном случае рациональным считается использовать систему взаимосвязанных химических, экологических и природоохранных понятий/30/.

Для успешного формирования экологического мышления и экологической культуры необходимо помочь развитию следующих компонентов умений учащихся:

- целостное видение проблем экологии;
- оперирование основными химическими, экологическими и природоохранными понятиями;
- умения раскрывать двойственный характер химических веществ, химических производств;

-умения осуществлять химический эксперимент для простейшего мониторинга окружающей среды.

Данный методический подход был использован при отборе содержания курса «Мониторинг окружающей среды».

Программа курса «Мониторинг окружающей среды» предназначена для учащихся средних и старших классов, уже имеющих минимум знаний по биологии, химии и экологии. Она направлена на более прочное усвоение ранее полученных сведений, позволяет лучше ориентироваться в окружающей среде, прививает навыки рационального природопользования, развивает творческие способности ребят.

Цель программы - развитие практических умений и навыков учащихся по ведению локального экологического мониторинга своей местности.

Занятия спецкурса ориентированы на региональные проблемы, на работу по местному проекту, который, как правило, включает микрорайон школы.

Целью практических и лабораторных занятий является обучение учеников основным навыкам и умениям по экологическому контролю состояния окружающей среды.

Программа курса состоит из введения и трех разделов:

- 1) Мониторинг состояния атмосферного воздуха.
- 2) Мониторинг состояния воды.
- 3) Мониторинг состояния почв.

Полученные результаты экологического мониторинга используются для написания творческих работ, научных проектов, представляемых учащимися на олимпиады, конкурсы, конференции. Также они имеют и большую социальную значимость, поскольку дают информацию о состоянии конкретных объектов природы в своей местности.

После окончания изучения спецкурса учащиеся должны знать:

- сущность экологических понятий;
- значения основных экологических факторов среды;
- виды глобальных экологических проблем;
- о роли химии в решении экологических проблем;
- источники и виды загрязнений атмосферного воздуха, воды, почв и методы их очистки;
- последствия загрязнения окружающей среды (влияние радиации, нерациональное использование природных ресурсов и т.д.);
- о законодательстве в области охраны атмосферного воздуха и водных ресурсов планеты;
- экологические проблемы местного значения; регионы экологических бедствий Казахстана.

Уметь:

- наблюдать за состоянием окружающей среды своей местности;
- выявлять источники загрязнения окружающей среды;
- оценивать состояние природной среды, сопоставляя фактические данные и нормы качества;
- применять простейшие методы очистки проб атмосферного воздуха, воды, почв, снега.

Учебно-тематический план

№	Содержание	Всего	Примечание
	Введение	6	
1	Роль и значение мониторинга окружающей среды	1	
2	Основные экологические понятия	1	
3	Экологические факторы среды	1	
4	Глобальные экологические проблемы	1	
5	Пути решения экологических проблем	1	
6	Промышленные отходы и методы их переработки	1	
	Тема 1. Экологический контроль состояния атмосферного воздуха	13	
7-8	Атмосферный воздух, его состав. ЛО №1,2	2	
9	Практическая работа №1	1	
10	Практическая работа №2	1	
11	Роль кислорода и углекислого газа в жизнедеятельности организмов. ЛО №3	1	
12	Практическая работа №3	1	
13	Источники загрязнения атмосферного воздуха	1	
14	Практическая работа №4	1	
15	Практическая работа №5	1	
16	Практическая работа №6	1	
17	Методы очистки воздуха от пыли. ЛО №4	1	
18	Охрана атмосферного воздуха. Полигон	1	
	Тема 3. Экологический контроль состояния воды	8	
20	Состав, свойства воды. ЛО №5	1	
21	Что мы пьем? ЛО №6,7	1	
22	Влияние металлов на живые организмы	1	
23	Практическая работа №7	1	
24	Практическая работа №8	1	
25	Источники загрязнения воды	1	
26	Практическая работа №9	1	
27	Охрана вод Казахстана. Арал	1	

	Тема 4. Экологический контроль состояния почв	5	
28	Состав почв. ЛО №8	1	
29	Свойства почв. ЛО №9,10,11,12,13	1	
30	Питательные вещества почв. ЛО №14,15	1	
31	Источники загрязнения почв. ЛО №16	1	
32	Охрана почв	1	
33	Зачетное занятие	1	
34	Итоговая конференция	1	

Содержание программы

Введение (6 ч). Двойственная роль человека в окружающей его среде (примеры позитивного и негативного воздействия). Роль и значение мониторинга окружающей среды в сохранении природных комплексов. Виды (подсистемы) мониторинга. Экологический мониторинг - комплексный мониторинг биосферы. Основные экологические понятия. Экологические факторы. Охрана окружающей среды. Экологические проблемы. Пути решения экологических проблем. Загрязнение окружающей среды. Источники и виды загрязнений. Понятие о ПДК (Предельно допустимая концентрация). "Экологический кодекс" от 2012 года. Промышленные отходы и методы их переработки.

Тема 1. Экологический контроль состояния атмосферного воздуха (13 ч). Атмосферный воздух, его состав. Роль кислорода и углекислого газа в процессах, протекающих в организме человека. Источники загрязнения атмосферного воздуха. Влияние загрязнения на живые организмы. Способы очистки атмосферного воздуха. Радиация. Последствия радиации, Семипалатинский полигон. Мониторинг состояния атмосферного воздуха на региональном уровне.

Лабораторные опыты.

1. Качественное определение углекислого газа в воздухе.
2. Определение содержания кислорода и азота в воздухе.
3. Влияние дыхания растений, животных и процесса горения на состав воздуха.

4. Исследование воздуха на наличие твердых частиц.

Практические работы:

1. Количественное определение кислорода в воздухе.
2. Определение оксида углерода (IV) по методу Лунге-Цеккендорфа.
3. Примерный расчет количества вредных выбросов автотранспорта.
4. Исследование растений на наличие свинца.

5. Кислотный дождь.

6. Исследование сигаретного дыма.

Тема 2. Экологический контроль состояния воды (8 ч). Состав, свойства воды. Основные источники загрязнения воды и влияние их на живые организмы. Способы очистки воды. Охрана вод Казахстана. Проблемы Аральского моря.

Лабораторные опыты:

5. Определение мутности воды.

6. Определение реакции среды.

7. Обнаружение органических веществ.

Практические работы:

7. Качественное определение катионов в воде.

8. Исследование снега.

9. Качественное определение анионов в воде.

Тема 3. Экологический контроль состояния почв (7 ч). Состав и функции почв. Типы почв. Загрязнение почв. Источники загрязнения почв. Виды загрязнений. Охрана почв.

Лабораторные опыты:

8. Определение механического и минерального состава почвы.

9. Определение структуры почвы.

10. Определение влагоемкости почвы.

11. Определение водопроницаемости почвы.

12. Определение содержания воздуха в почвенном образце.

13. Определение кислотности солевой вытяжки.

14. Исследование почвы на ее засоленность.

15. Определение содержания гумуса в почве.

16. Определение рекреационной нагрузки (вытаптывание).

Литература

1. Закон РК «Об охране окружающей среды» / / Казахстанская правда. Оpubл. 5.08.97.-С.3. "Экологический кодекс" от 2012 года.
2. Спецкурс «Химическая экология»/Ачкинадзе О.С., Жакупова А.Н.- Павлодар: ИПК ПК, 2004.-35 с.
3. Попова Т.А. Экология в школе. Мониторинг природной среды.- Москва: Творческий центр, 2005.- 60 с.
4. Экологическое образование школьников / Зверев И.Д., Суравегина Т.И.М.: Педагогика, 1983.-160 с.
5. Программы средней общеобразовательной школы. Химия / Нурахметов Н.Н., Сарманова К.А, Кембебаева Ж.С.- Алматы: Рауан, 1993.

6. Программа для школ (классов) с углубленным теоретическим и практическим изучением химии / Сарманова К.А., Сармурзина А.Г., Цыганкова И.И., Шафиева Л.К.- Алматы, 1989.
7. Программа для средних общеобразовательных школ по курсу химии с основами экологии / Перкас В.Н., Сарманова К.А.- Алматы: РИК, 1994.
8. Назаренко В.М. Интегрированный курс «Экология и цивилизация» // Химия в школе, 1992.- 5-6.
9. Назаренко В.М. Программа факультативного курса для учащихся X-XI классов «Химия и охрана окружающей среды» // Химия в школе, 1992.№3-4
10. Назаренко В.М. Программа экологизированного курса химии для средней общеобразовательной школы VIII-XI классов // Химия в школе, 1993-5.-С.35.
11. Верховский В.Н., Смирнов А.Д. Техника химического эксперимента: В 2 т - М.: Просвещение, 1973:1974.- Т.2 - С.3-11.
12. Цветков Л.А. Химический эксперимент по органической химии. - М.: Просвещение, 1973-288 с.
13. Полосин В.С. Школьный эксперимент по неорганической химии. Просвещение, 1970.-336 с.
14. Чертков И.Н., Жуков П.Н. Химический эксперимент с малыми количествами реактивов -М.: Просвещение, 1989.- 191 с.
15. Назаренко В.М., Лучинина Н.В. Школьный химический эксперимент в экологическом образовании // Химия в школе,- 1993.- №6.
16. Химические эксперименты экологической направленности / Сармурзина А.Г., Мукушева Г.К., Исакова К.А. - Алматы: Казак университеті, 1998.51 с.
17. Пономаренко О.И., Сармурзина А.Г. Мониторинг и методы контроля объектов окружающей среды. - Алматы: Казак университет, 1998.14 с.
18. Медведева Н.В., Сидорова О.В., Трубачева Л.В. Практикум по экологической химии. - Ижевск, 1999. - 156 с.
19. Конституция РК. - Алматы: Норма - К, 2002. -С.11.

Образовательная учебная программа элективного курса «Ремонт электробытовых приборов»

Пояснительная записка

Электрическая энергия наиболее универсальна и удобна для использования. Ее можно получить из любого другого вида энергии, легко передавать на большие расстояния, легко «дробить» для обеспечения электроэнергией отдельных потребителей. Энергетика является одной из ведущих отраслей народного хозяйства; она развивается более высокими темпами, чем другие отрасли. Создание новейших материалов и изделий, новые технологические процессы, автоматизация производства, а также переработка информации и управление – все это основывается на электроэнергии, и прежде всего на ее технологическом использовании.

Основы знаний об электричестве и его применении, ряд электротехнических навыков и умений учащиеся получают в школе на уроках физики.

Элективный курс «Ремонт электробытовых приборов» предназначен для учащихся предпрофильного 9 класса и рассчитан на 22 часа.

Цель элективного курса – совершенствование знаний и умений по электротехнике и привитие первоначальных навыков и умений мелкого ремонта электробытовых приборов.

Задачи курса:

- Дать теоретические знания по основам электротехники;
- Привить практические навыки и умения, необходимые для выполнения электромонтажных работ, ремонта электробытовых приборов.
- Дать ориентацию учащимся на получение специальности электротехнического профиля,

В теоретической части курса учащимся даются теоретические знания, технические сведения по электротехнике, в практической части выполняются лабораторно- практические работы по сборке простых электрических цепей, моделей с применением электрических приборов, выполняются простые электромонтажные работы, ремонт электробытовых приборов.

По окончании курса учащиеся сдают зачет по курсу, организуется выставка и защита изготовленных устройств, выполненных курсантами.

Учебно- тематический план

№	Тема занятия	Кол-во часов		
		Теор.	Практ.	Всего
1	Вводное занятие. Производство и применение электрической энергии. Источники электрической энергии.	2	-	2
2	Понятие об электрическом токе. Простая электрическая цепь. Последовательное и последовательное соединения потребителей	2	-	2
3	Осветительная сеть в квартире. Источники, потребители, выключатели, провода.	2	-	2
4	Бытовые электрические приборы.	2	2	4
5	Электроизмерительные приборы	1	1	2
6	Ремонт электрических бытовых приборов.	-	8	8
7	Зачетное занятие. Защита проектов, выставка работ. Вручение сертификата.	2	-	2
	Итого	11	11	22

Содержание элективного курса

4. Вводное занятие. Производство и применение электрической энергии. Источники электрической энергии. (2 часа). Ознакомление с программой, целями и задачами элективного курса. Техника безопасности, пожарной безопасности. Источники электрической

энергии. Применение и производство электрической энергии. Классификация электростанций. Передача электрической энергии от электростанции к потребителю.

2. Электрический ток. Простая электрическая цепь. (2 часа). Понятие об электрическом токе, проводниках и изоляторах. Постоянный и переменный ток. Простая электрическая цепь, потребители электрической энергии. Условные обозначения электрических приборов на схемах. Принципиальная схема электрической цепи с последовательным и параллельным соединением потребителей.

3. Осветительная сеть в квартире. Источники, потребители, выключатели, провода. (2 часа). Электрическая сеть жилого дома. Устройство и подключение однофазного счетчика. Потребители энергии в жилой квартире. Электрические провода, их классификация. Конструкция выключателей. Электрическая схема трехламповой люстры с двухполюсным выключателем.

7. Бытовые электрические приборы. (4 часа). Классификация бытовых приборов. Принцип действия нагревательных приборов. Понятие о техническом паспорте бытовых приборов и правилах их технического обслуживания.

Практическая работа: Требования безопасности при использовании электробытовых приборов. Расчет потребления электрической энергии, мощности.

8. Электроизмерительные приборы. (2 часа). Простейшие электроизмерительные приборы. Принцип их работы. Названия приборов. Условные обозначения на схемах и шкалах приборов. Способы подключения вольтметра и амперметра в электрическую цепь. Устройство и подключение однофазного счетчика, отсчет показаний.

Практическая работа: Соединение вольтметра и амперметра в электрическую цепь.

9. Ремонт электрических бытовых приборов. (8 часов).
Практическая работа: Требования безопасности труда при выполнении ремонтных работ электросети. Изучение устройства батареи для карманного фонаря. Сборка выключателя, лампового патрона и включение простой электрической цепи. Сборка цепи последовательно и параллельно соединенных потребителей. Подсоединение проводов к патрону и вилке. Сборка удлинителя. Сборка электрической цепи люстры. Способы крепления проводов. Отводы, сращивание, спайка и изоляция проводов в местах соединений. Оконцовывание и сращивание проводов.

10. Зачетное занятие. Защита проектов, выставка работ. Вручение сертификатов. (2 часа) Зачет по сборке электрической схемы. Защита проектов. Выставка работ. Вручение сертификатов.

Литература

1. Борисов В.Г. Практикум начинающего радиолюбителя- М: ДОСААФ, 1983.
2. Борисов В.Г. Юный радиолюбитель – 7 издание переработанный и дополненный - М: «Радио и связь», 1992.
3. Варламов Г.Г. Мастерская радиолюбителя – М: «Радио и связь», 1983.
4. Дети, техника, творчество. № 1, 2006; № 5-6, 2007; № 1, 4, 6, 2008.
5. Иванов Б.С. В помощь радиокружку – М.: Энергия, 1982.
6. Иванов Б.С. Электроника в самоделках. – М.: ДОСААФ , 1995.
7. Меерсон А.М Радиоизмерительная техника. – 3-е изд., перераб. и дополн. – Л: Энергия, 1977.
8. Путятин Н.Н. В помощь начинающему радиолюбителю. – М: ДОСААФ, 1982.
9. Семенов Л.В. Юный электротехник. – М: Просвещение, 1996.
10. 300 практических советов. – М: Московский рабочий
11. Сиднеев Ю.Г., Грановский В.Г. Электротехника. Учебник для студентов ССУЗ-ов, педагогических вузов. Ростов-н/Д: Феникс, 1999.
12. Справочник радиолюбителя-конструктора. – 3 –е изд., перераб. и доп. – М: Радио и связь, 1982.

Образовательная учебная программа элективного курса «Мой первый научный труд»

Пояснительная записка

В XXI веке из Интернета можно скачать готовый реферат практически на любую тему, а текст курсовой и дипломной работы можно купить. И все же у большинства людей есть ясное понимание того, к чему ведут списывание и подмена самостоятельной работы чужой.

В области профессионального обучения это сродни интеллектуальному и духовному самоубийству: человек не развивается, не формируется как личность; из вуза или колледжа выходит «серый» специалист, затем воспитывающий себе подобных.

Ни одна форма организации обучения так личностно не ориентирована, как учебно-исследовательская деятельность. Она индивидуализирована, персонифицирована. Рефераты, учебно-исследовательские работы, курсовые и дипломные работы – мощное средство развития и саморазвития личности обучающегося, его самостоятельности и моральной ответственности за судьбу отрасли, в которой придется работать. Профильное обучение в общеобразовательной школе базируется на учебно-исследовательской деятельности учащихся.

Рефераты, научно-исследовательские работы пишутся старшеклассниками и студентами по всем дисциплинам. Объективную трудность вызывает процесс выполнения исследовательской работы, оформление результатов и их анализ, формулировка выводов.

Требований к написанию и оформлению работ много. Чтобы их не нарушать, надо владеть приемами работы, иметь образцы выполнения.

Элективный курс «Мой первый научный труд» рассчитан на получение учащимися новых надпредметных знаний и умений.

Цель элективного курса: развить у учащихся исследовательские умения и навыки.

Предлагаемый элективный курс «Мой первый научный труд» решает следующие задачи:

- сформировать представление о научных явлениях, о научной логике, о формах и методах научной аргументации;
- обучить учащихся основам научных методов, единых для большинства наук, планированию исследования (эксперимента) и обработке результатов;

- сформировать представление о различных видах научных письменных работ, научить учащихся самостоятельно оформить такую работу;

- помочь сформировать у будущего студента, а затем специалиста, такие качества личности как способность анализировать проблемы, выдвигать разнообразные гипотезы и строить модели их решения, выбирать наиболее рациональные, а также критически мыслить.

Элективный курс для старшеклассников «Мой первый научный труд» способствует подготовке будущих специалистов для продуктивной профессиональной деятельности, которая на этапе обучения находит отражение в выпускных (дипломных) работах.

Учебный курс по выбору для учащихся 8–9-х классов рассчитан на 20 часов. Из них 8 часов – теория, 9 часов – практика, 3 часа – самостоятельная внеаудиторная работа.

Содержание курса качественно отличается от базовых знаний предметных областей. Курс является интегрированным, т.к. предполагает использование элементов предмета «Информационные технологии», совместить свою познавательную деятельность в выбранной им предметной области оформительской деятельностью на персональном компьютере.

Теоретическая часть программы включает следующие вопросы: особенности научного познания и его роль в современной цивилизации, требования к написанию учебно-исследовательского проекта, проектирование исследования, технология постановки эксперимента, сбор, обработка экспериментальных данных и формулировка выводов, структура и оформление учебно-исследовательской работы, реферата.

К практической базе данного элективного курса относятся знания об основных операциях текстового экранного редактора и общих принципах оформления научных работ, о приемах поиска нужного материала посредством Интернет и умения выполнять операции по оформлению многостраничного документа в текстовом редакторе WORD с внедрением объектов WORD и других программных приложений, а также оформление своей работы в виде многослайдовой структурированной презентации на ПК в программе PowerPoint.

Навыки использования информационных технологий предполагают умение работать с готовыми программными средствами.

Методы работы: лекционно-семинарский, проблемный, иллюстративно-наглядный.

Формы работы: практическая, самостоятельная работа, эксперимент, теоретическое исследование.

Результатами данной программы будут:

1. Новые дополнительные знания вне школьной программы.
2. Развитие у старшеклассников исследовательских умений.

Требования к уровню освоения содержания курса

В результате изучения элективного курса учащиеся должны:

- знать отличия научных явлений от ненаучных;
- иметь представление о видах и типах учебных исследований;
- знать теорию и оснащение эксперимента;
- знать структуру печатной работы;
- знать правила оформления научных печатных работ;
- уметь выявить противоречия в процессах и явлениях, выдвигать гипотезы;
- уметь осуществить сбор и анализ экспериментальных данных;
- уметь формулировать выводы по результатам исследований;
- уметь осуществлять сбор информации из различных источников, в том числе из Интернета;
- уметь применить знания возможностей ТЭР при оформлении научных печатных работ (оформление формул с использованием встроенного редактора, оформление сносок; автоматическое построение многоуровневого оглавления, использование стилей при форматировании документа)
- уметь внедрять в текстовый документ объекты из других приложений (EXCEL, PAINT и др.)
- уметь подготовить свою работу к представлению, защите в виде презентации.

Учебно-тематический план

№	Название темы	Всего часов	Лекции	Практические работы	Семинары	Самост. работы
1.	Научное познание	1	1			
2.	С чего начать? Подготовительный этап	2	2			
3.	Работа с научной литературой	1			1	
4.	Проектирование исследования	2	1		1	
5.	Структура и написание реферата, учебно-исследовательской работы	1	1			
6.	Эксперимент в исследовании	5	0,5	2	0,5	2

7.	Поиск информации через Интернет	2		1		1
8.	Использование и оформление различных объектов в печатной работе. Титульный лист	2		2		
9.	Оформление собственной печатной работы	1		1		
10.	Создание презентации	1		1		
11.	Объекты навигации. Сбор слайдов.	1		1		
12.	Оформление собственной презентации	1		1		
13.	Итого	20	5,5	9	2,5	3

Содержание тем

1. Научное познание (1 час)

Особенности научного познания и его роль в современной цивилизации. Фундаментальные и прикладные науки. Отрасли научного знания. Научное и обыденное познание. Структура эмпирического исследования. Структура теоретического исследования. Форма занятия – лекция.

2. С чего начать работу? Подготовительный этап (2 часа)

Общие требования к написанию рефератов, учебно-исследовательских работ, курсовых и дипломных проектов. Виды и типы исследований. Рекомендации по выбору тем и их формулированию. Организация исследования. Форма занятий – лекции.

3. Работа с научной литературой (1 час)

Информационное обеспечение исследования. Конспектирование источников. Методы обработки содержания научных текстов. Форма занятия – семинар.

4. Проектирование исследования (2 часа)

Предварительная разработка научного аппарата: стратегии и тактики исследования. Оценочные действия. Семинар. Проектирование стратегии и тактики исследования. Форма занятий – лекция и семинар.

5. Структура и написание реферата, учебно-исследовательской работы (1 час)

Требования к структуре и содержанию реферата, учебно-исследовательской работы. Введение. Теоретическая часть. Практическая часть. Результаты исследования и их обсуждение.

Выводы. Заключение. Приложения. Требования к оформлению работы.
Форма занятия – лекция.

6. Эксперимент в исследовании (5 часов)

Основные компоненты эксперимента. Типология экспериментов.
Подготовка, проведение и описание эксперимента.
Семинар. Подготовка, проведение и описание эксперимента.
Форма занятий – лекция, семинар, самостоятельная работа.

7. Поиск информации в Интернет (2 часа)

Практическая работа. Поиск информации в Интернет.
Самостоятельная работа.

8. Использование и оформление различных объектов в печатной научной работе (2 часа)

Практическая работа. Внедрение в текстовый документ объектов из других приложений (таблицы, диаграммы Excel; графические объекты); вставка и оформление сносок. Использование различных стилей при форматировании документа. Автоматическое создание многоуровневого оглавления.

9. Оформление собственной печатной работы (1 час)

Практическая работа. Оформление формул в печатной научной работе с использованием редактора формул; титульный лист.

10. Создание презентации (1 час)

Практическая работа. Презентация: объекты презентации, слайды.
Анимация в презентации Создание презентации с анимацией.

16. Объекты навигации. Сбор слайдов (1 час)

Практическая работа. Объекты навигации. Сбор слайдов.

17. Оформление собственной презентации (1 час)

Практическая работа. Оформление собственной презентации.

Учебно-методическое обеспечение

Методические рекомендации по написанию и оформлению учебно-исследовательских работ, рефератов (для учащихся).

Лабораторное оборудование для проведения экспериментов.

Компьютеры и их программное обеспечение.

ТСО (видео, кодоскоп).

Таблицы, справочники.

Контроль уровня достижений

Темы № 1–2 – Тестовый контроль.

Темы № 3–4 – Участие в семинаре, подготовка сообщения.

Тема № 5 – Составление структуры учебно-исследовательской работы по методическим рекомендациям.

Тема № 6 – Оформление результатов опытов, выводы.

Тема № 8 – Оформление титульного листа.

Темы № 9–12 – Оформление презентации работы.

Литература для педагога:

1. Безрукова В.С. Как написать реферат, курсовую, диплом. М., Питер, 2004 г. 176 стр.

2. Новиков А.М. Научно-экспериментальная работа в образовательном учреждении. Деловые советы. М., 1996 г., 129 стр.

3. Пидкасистый П.И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов. М., Педагогическое общество России. 2004 г., 109 стр.

4. Ситникова О.Ф. Написание и оформление учебно-исследовательской работы: методические рекомендации. Екатеринбург, 1998 г., 21 стр.

5. Естественно-научные проекты. 10 – 11 классы (Физика, география, экология, химия) / сост. Демидова М.Ю. – М. Школьная пресса. 2005., 80 с.

Литература для обучающихся:

3. Викулова Н.П. Учителю и ученику о реферате. Методическая разработка. Екатеринбург, 1997 г., 25 стр.

4. Правила оформления исследовательской работы по экологии. Методическое пособие/Экосистема; сост. Магазов О.А., Магазова Л.Н., М., 1996 г., 17

Примерный перечень наиболее актуальных направлений в дополнительном образовании детей.

Предпрофессиональная подготовка для современной рыночной экономики и жизни (школы социальных профессий).

Юный фермер (сельское хозяйство)
Юный предприниматель, молодежная фирма
Гувернеры
Школа социальных профессий
Технология тренингов (компетентностные, ролевые, психологические, командообразующие, общения и др.
Презентации, газеты, электронная журналистика,
Полиграфия, макетирование
Сайтостроение
Создание компьютерных игр
Менеджмент в современном искусстве

Научно-практическое образование.

Биоинформатика
Биотехнология
Биоинженерия
Геология, минералогия, геологоразведка
Материаловедение, нанотехнологии
Техническое моделирование, конструирование
Экология и устойчивое развитие
Энергосбережение, рациональное природопользование
Информационные технологии, программирование
Фармакология и медицина
Космическое моделирование, разработка наноспутников

Современные технологии в искусстве.

Компьютерная графика
Архитектурный дизайн, проектирование и дизайн интерьеров
Искусство 3D
Мультимедиа-арт
Компьютерная графика, дизайн, граффити
Промышленный дизайн
Школа народных ремесел
Киноискусство, видео
Запись музыкальных произведений

Использование искусства для укрепления здоровья (куклотерапия и др.)

Цирковое искусство

Актуальные направления социокультурной деятельности.

Историческая реконструкция

Детское экскурсионное бюро

Промыслы народов Казахстана

Национальные дворики

Интерактивный музей

Культура жизни в виртуальном мире

Проекты в социальных сетях

Детское социальное проектирование (школьное лесничество, шефство над территорией и т. д.)

Пайдаланылатын және ұсынылатын әдебиеттер тізімі

Список используемой и рекомендуемой литературы

1. Абдыкаримов Б.А., Мамерханова Ж.М., Соколова М.Г. Методическое пособие к изучению курса «Педагогика профильного обучения». - Караганда, 2007. – 243 с.
2. Алдибаева Т.А., Хавайдарова М.М.. Вопросы организации предпрофильной подготовки. Алматы, журнал «Открытая школа», сборн. статей, 2008.
3. Айтбаева Н., Бекмолдаева Р.Б., Жетписбаева Г. Анализ современного состояния профильного обучения. // Современные проблемы науки и образования - 2012.-№6. (приложение "Педагогические науки"). - С. 44.
4. Государственная программа развития на 2011-2020 годы. // МОиН РК, Астана, 2011 г.
5. Жексенбаева У.Б. Компетентностно ориентированное образование в современной школе. Учебно-методическое пособие. Алматы, 2009. 190 с.
6. Закон Республики Казахстан «Об образовании». – Астана, 2012.
7. Кунакова К.У. и др. Методические рекомендации по организации профильного обучения в школах Республики Казахстан. – Алматы, 2006. – 32 с.
8. Концепция 12-летнего среднего общего образования в РК/МОиН РК, Респ.науч.практ.центр 12-летнего образования. - Астана, 2006. -19 с.
9. Концепция развития профильного обучения в Республике Казахстан.
10. Методические рекомендации по организации профильного обучения в школах Республики Казахстан. – Алматы: КАО им. И. Алтынсарина, 2006.
11. Особенности предпрофильного и профильного обучения в 12-летней школе. Методическое пособие. – Астана: Национальная академия образования им. И.Алтынсарина, 2013. – 80 с.
12. Послание Президента РК народу Казахстана «Социально-экономическая модернизация – главный вектор развития Казахстана» от 27.01.2012 г.
13. Профессиональное самоопределение в школе: проблемы теории и практики. Сост. Л.А. Попова, Т.М. Ильичева. – Алматы, 2008.- 108 с.
14. Аксёнова Э.А. Профильное обучение: состояние, поиск, перспективы. Книга для учителя. – М. Новая школа, 2005. – 184 с.
15. Андреева, Н.Д. Профессиональная ориентация учащихся. / Н.Д. Андреева. – М.: Биология в школе, 2003. № 1.
16. Артемова, Л.А. Профиль обучения диктует региональный рынок труда. / – М.: Народное образование. 2003. №4.
17. Африна, Е.С. Готовимся к профильному обучению. / Е.С. Африна. – М.: Народное образование, 2004. № 8.

18. Березина В.А. Развитие дополнительного образования детей в системе российского образования. Учебно-метод. пособие. – М.: АНО «Диалог культур», 2007. – 512с.
- 19 . Болотов, В.В. Перспективы перехода школы на профильное обучение. / – М.: Воспитание школьников, 2004. № 1.
20. Гуляева С.П. Портфолио: рекомендации по созданию и использованию в предпрофильной подготовке. – Новокузнецк: ИПК, 2005. – 73 с.
21. Дик, Ю.И. Профильное обучения в условиях модернизации школьного образования. / Ю.И. Дик. – М., 2003.
22. Захаров Н.Н. Профессиональная ориентация школьников. / Н.Н. Захаров. - М.: Просвещение, 1988.
23. Интеграция общего и дополнительного образования: Практич. пособие (Дополнительное образование) / Под ред. Е. Б. Евладовой, А. В. Золотаревой, С. Л. Паладьева. – М.: АРКТИ, 2006. – 29
24. Кленова Я.Н. Как подготовить школу к профильному обучению. – М.: Народное образование, 2003. № 7.
25. Климов, Е.А. Как выбирать профессию: книга для учащихся старших классов средней школы. / Е.А. Климов. - М.: Просвещение, 1990.
26. Колесников, Н.А. Профорientация и предпрофильная подготовка. / Н.А. Колесников. – М.: Народное образование, 2004. № 1.
27. Карпов, Е.Н. Зарубежный опыт профильного обучения. Профильная школа: опыт норвежских коллег / Е. Н. Карпов // www.internet-school.ru
28. Леонтьев, Д.Е. Профессиональное самоопределение как построение образов возможного будущего. / Д. Е. Леонтьев. – М., 2001.
29. Новикова Т.Г. Теория и практика организации предпрофильной подготовки. / Т.Г. Новикова. – М.: АПК и ПРО, 2003.
30. Новожилова Н.А. Курсы по выбору: отбор содержания и технологии проведения. / Н.А. Новожилова. – М.: Народное образование, 2004. № 2.
31. Орлов, Н.С. Открыть детям мир профессий. / Н.С. Орлов. – М.: Педагогика, 1996.
32. Развитие теории и практики интеграции общего и дополнительного образования детей. Методическое пособие/ под научн. ред. А.Б. Фоминой. – М.: «Перспектива», 2010. – 120с.
33. Савченко М.Ю. Профорientация. Личностное развитие. /М.Ю. Савченко. - М.: Вако, 2005.
34. Сухотенко О.Н. Ступени профессионального выбора. /О.Н. Сухотенко. – М.: Школа и производство, 2004. № 3.
35. Хлопова Т.А. Эксперимент считается жизненно важным. /Т. А. Хлопова. – М.: Народное образование, 2004. № 1.
36. Чистякова С.Н. Педагогическое сопровождение самоопределения школьников (методическое пособие)./С.Н. Чистякова.- М.: Асадема, 2005.

37. Сторожева, Г.О. О профессиональном самоопределении учащихся / Г.О. Сторожева // Воспитание школьников. – 2004. - №10. – С. 37-44.
38. Теория и практика организации предпрофильной подготовки / Под ред. Т.Г.Новиковой. – М.: АПК и ПРО, 2003. – С. 36–37.
39. Чистякова С.Н. Элективные ориентационные курсы и другие средства профильной ориентации в предпрофильной подготовке школьников. Учебно-методическое пособие. М.: АПК и ПРО, 2003. - 73 с.
40. Яркова Н.М., Калугин Ю.Е. Процессы интеграции: достижения и проблемы // Внешкольник, 2003, №2.